

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica

Mayr, Anton

MDCCXXXII

Disputatio V. De Mysterio SS. Trinitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84303](#)

709. Pro coronide tandem, & simul exactiore intelligentia prædestinationis, & reprobationis, revoco in memoriam, quod sèpè suprà dictum, scilicet, solam scientiam medium, in sensu strictiore, præcedere decretum; quia scilicet sola constituit actum primum metaphysicum ad illud: non autem præcedere scientiam visionis, quæ, ut explicatum num. 555. tantum formaliter præcedit, & eminentialiter dirigit ad decretum. Unde in complexo ex scientia visionis, & decreto, concipi debent formalitates, modò scientia, modò decreti; sive, modò formalitates actuū intellectus, modò formalitates actuū voluntatis, inter se succidentes, vel suo modo subordinatae, ut magis declaratum num. 559.

Series autem istarum formalitatum, supponendo præviām scientiam medium, sic se habet Loquendo de prædestinatione. 1. DEUS prædestinat, seu eligit hominem ad gloriam, tanquam ad finem. 2. Prædefinit meritum, seu actum bonum, tanquam medium ad gloriam, & tanquam finem gratiæ, & actus primi liberi. 3. Simul prædefinit statim individuum actus, seu ad hoc determinat; ad quid enim tantum indeterminat prædefinit; cum statim possit determinatè prædefinire? 4. Decernit conferre actum primum liberum creatum, qui includit gratiam prævisam congruam. 5. Ad exigentiam libertatis creatæ collata decernit non impedire suam omnipotentiam: ratione hæc applicatur. 6. Videt actum absolute futurum. 7. Decernit ipsam executionem, seu collationem gloriae, existentibus jam meritis, suo tempore faciendam.

At in reprobatione alter se res habet; quia neminem DEUS eligit ad infernum, nec intendit, vel prædefinit actum malum. Unde, primò consert DEUS libertatem creatam, & in hac gratiam. Secundo decernit non impedire omnipotentiam. Tertiò permittit peccatum. Quartò, quia hoc facit invitus, non permittit plus, quam necessarium sit ad salvandam libertatem, hoc est unum: adeoque determinat ad individuum. Quintò videt peccatum absolute futurum. Sextò decernit executionem, seu inflictionem poenæ aeternæ, suo tempore executioni mandandam.

DISPUTATIO V.

De Mysterio Sanctissimæ Trinitatis.

710. **D**E hoc Mysterio S. Augustinus l. 1. de Trinitate c. 3. rectè ait.
Nec periculosis alicubi erratur,
nec laboriosius aliquid queritur, nec fructuosius ali-
quid invenitur. Circa idem varii hæretici in varios errores prolapsi sunt. 1. Sabellius docuit, unum esse DEUM, ut in natura, ita etiam in Persona: & dici trinum, duntaxat ob diversas operationes, scilicet Patrem, ut Principium omnium, Filium, ut sapientiam, Spiritum Sanctum, ut auctorem sanctitatis. Ex hoc autem, cum inferretur, Patrem etiam esse passum pro nobis, & Sabellii asseclæ id concederent, Patropassiani sunt dicti. Hanc hæresin suscitavit denuo Michaël Servetus

Genevæ ob blasphemias in SS. Trinitatem, adnitente etiam Calvinus, combustus.

2. Arius distinxit tres Personas, sed solum Patrem voluit esse DEUM, Filium vero esse pri-
mam creaturam, ac per hunc Spiritum Sanctum, & reliquas dein creaturas esse productas. 3. Ma-
cedonius admisit quidem Filium Patri per omnia similem, sed voluit, Spiritum Sanctum esse crea-
turam. 4. Græci schismati Spiritum Sanctum negant à Filio procedere. 5. Tritheita dixerunt,
tres Personas Divinas esse tres DEOS, etiam quoad essentiam distinctos: cum quibus videtur sensisse quidam Clericus in Francia, ut habet S. Anselmus l. de incarnatione Verbi cap. 1. &c. 3. 6. Anastasius Imperator editio sanxit, non Trinitatem, sed Quaternitatem adorandam esse. De his, aliisque hæreticis, mysterium hoc impugnantibus, videri potest Ruiz de Trinit. disp. 19. sec. 1. item disp. 20. sec. 2.

At Catholica Ecclesia contra omnes hos er-
rores in Concilio Lateranensi sub Innocentio III. C. Damnamus de summa Trinitate sic definitivit: Nos autem, sacro approbante Conclito, credimus, & confitemur cum Petro Lombardo, quod una quæ-
dam summa res est, incomprehensibilis quidem, &
ineffabilis, quæ veraciter est Pater, & Filius, &
Spiritus Sanctus, tres simili Personæ, ac signillatim
quælibet earundem: & ideo in DEO solummodo
Trinitas est, non quaternitas; quia quælibet trium
Personarum est illa res, videlicet substantia, essen-
tia, seu natura Divina: quæ sola est universorum
principium, præter quod aliud inveniri non potest:
& illa res non est generans, neque genita, nec pro-
cedens: sed est Pater, qui generat: & Filius, qui
gignitur: & Spiritus Sanctus, qui procedit, ut di-
stinctioe sint in Personis, & unitas in natura. Li-
cet igitur alius sit Pater, alius Filius, alius Spiritus
Sanctus, non tamen aliud: sed id, quod est Pater,
est Filius, & Spiritus Sanctus, idem omnino, ut se-
cundum orthodoxam, & Catholicam fidem con-
substantiales esse credantur. Hucusque Conci-
lium.

QUÆSTIO I.

De Cognoscibilitate hujus mysterii.

ARTICULUS I.

An hoc mysterium, & quomodo pos-
sit cognosci.

711. **D**ico 1. Mysterium hoc ratione naturali non est cognoscibile. ita communissima cum Sancto Thoma q. 10. de veritate (que est de mente) a. 13. contra Raymundum Lullum, de cuius do-
ctrina vide Vasquium in r. p. disp. 133. c. 4. &
Ruiz disp. 41. sec. 1. quorum prior eum excusat, alter incusat. Prob. conclus. 1. Luc. 10. v. 22.
dicitur: Nemo scit, quis sit Filius, nisi Pater, &
quis sit Pater, nisi Filius. & cui voluerit Filius revela-
re: quod testimonium ad nostram assertionem
confirmandam affert Concilium Nicænum:
hinc etiam Matth. 16. v. 17. Sancto Petro,
Christum Filium DEI proficienti, reposuit Domini-
nus:

nus: *Caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus.* Hoc idem magno consensu docent Patres, ex quibus Cyprianus (vel quisquis est auctor eruditus, atque antiquus) de *Cardinalibus operibus Christi in prologo circa medium de Sanctissima Trinitate* dicit: *Ad hanc rerum adeò profundarum indaginem, nisi incarnati Verbi Magistrium accessisset, humana defecissent ingenia.* S. Gregor. Nazianz. oratione 35. quæ est tercia de *Theologia, ante medium.* Quo autem modo genitus sit, ne *ipsis quidem Angelis, nendum tibi intelligere concesserim.* Plura vide apud Ruiz disp. 41. sec. 3.

712. Prob. conclus. 2. ratione. DEUS nec ex se ipso, seu unitate ipsius, nec ex creaturis potest inferri Trinus: ergo non potest naturaliter cognosci ut Trinus. conseq. patet; quia intellectus creatus aliud medium naturale non habet. ant. prob. non ex se ipso, seu unitate; nam hæc rationi naturali magis videtur excludere, quam inferre Trinitatem: non ex creaturis; quia ex his non habetur ulla ratio, vel similitudo cum identitate duorum, vel trium, realiter distinctorum in tertio, ut ratione hujus possit simile quid de DEO affirmari: neque etiam ex creaturis, tanquam effectibus, infertur DEUS Trinus; nam ex his tantum infertur omnipotens, sapiens, providus &c. Hinc nullum est objectum creatum, quod Angelis, aut hominibus potuisse vel suspicionem movere de hoc mysterio. Confir. Esse unum, identificatum cum tribus realiter distinctis, est tam sublime mysterium, ut intellectui creato, solis naturæ viribus reliquo, appareat prima fronte impossibile, utpote de quo non procedunt prima principia, quæ tamen videntur deberi universaliter procedere.

713. Dico 2. Mysterium hoc non est contra, sed supra rationem naturalem, ita Catholicæ. prob. Ratio naturalis in creatis est participatio sapientia Divinæ: ergo mysterium hoc, summe conforme sapientia Divinæ, non potest esse oppositum ejus participationi; quod enim participatio hæc sit limitata, non facit, ut mysterium sit contra, sed supra ipsam, ita, ut ad id non possit ista pertingere. Confir. Nulla veritas potest esse contra lumen rationis naturalis; alias nos hoc lumen ex natura sua deciperet: sed etiam hoc mysterium est aliqua veritas: ergo. Quod autem quandoque decipiatur in nostris discursibus, inde fit, quod aliquando lumen naturale velimus ultra suos terminos extendere: (quod etiam fieret, si consideraremus hoc ipsum mysterium, præcisè secundum rationem naturalem) vel, quod non omnia rite consideremus: vel, quod fallaci similitudine decepti falsa pro veris accipiamus, ut contingit in pluribus.

714. Dico 3. Hoc mysterium dari constat ex revelatione Divina, ita omnes Catholicæ. Prob. Matth. 28. v. 19. ait Christus: *Baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* ubi tres Personæ clarè distinguuntur: unitas autem naturæ per verba *in nomine* designatur; non enim dicitur *in nominibus*: cùm autem hoc nomen (per quod significatur auctoritas) debat esse tantum, ut in eo possit conferri gratia sanctificans, non potest esse creatum; cùm in nullius creaturæ auctoritate possit con-

ferri amicitia aut filiatio DEI, vel jus ad gloriam.

Pariter Luc. 1. v. 35. sic habetur: *Spiritus Sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbribat tibi: ideoque &, quod nasceretur ex te sanguinem, vocabitur Filius DEI.* Ubi Filius, & Spiritus Sanctus clarè nominantur: Pater autem per altissimum intelligitur. Rursus Joan. 14. v. 26. *Paraclitus autem Spiritus, quem mittet Pater in nomine meo: ubi Pater, & Spiritus Sanctus, clarè exprimuntur: Christus autem loquens per vocem meo intelligitur.* 1. Joan. 5. v. 7. Tres sunt qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & *Spiritus Sanctus: & bi tres unum sunt.*

715. In veteri etiam testamento Sanctissimæ Trinitatis mysterium sapientia revelatur: & quamvis id aliquoties non adeò clarè fiat, ut in novo: attamen juncta expositione Patrum (quæ etiam debet juvare intelligentiam textuum novi testamenti) lais cognoscibiliter ponitur. Licet autem plurimi, in antiquo testamento, ea testimonia non intellexerint, id non obest; nam nec intellexerunt alia multa de Christo clarè prædicta. Loca autem S. Scripturæ antiqui testimenti sunt. Gen. 11. v. 7. DEUS Pater ait: *Venite igitur, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum.* in quem locum S. Chrysost. serm. de Trinit. ait: *Dicendo: venite: pares bonore exhortando vocat: neque enim, si Angelis imperasset, dicere debuit: venite: sed imperando: ite.* Vide autem, obsecro, quomodo Patris vox Filium, & Spiritum vocet; nam si ad unum solum hoc dictum esset, debebat dicere: *veni, & descendamus &c.* ... Quis autem dixit, *venite: unius est vox ad duos honore aequales.* Rursus Gen. 18. v. 1. dicitur dominus apparuisse Abrahamo, & paulò inferius v. 2. dicuntur: *apparuisse ipsi tres viri: & subiungitur v. 3. eum adorantem dixisse: Domine, si inveni gratiam in oculis tuis, ne transeat servum tuum:* in quæ verba S. Hilarius 1. 4. de Trinitate ait: *Abraham conspectis tribus unum adorat, & Dominum confitetur.* Hoc est, ut communiter explicant, tres Personas, & unam naturam: quod etiam inde deducit S. Athanasius. Jam vero testimonia SS. PP. & Conciliorum sunt innumera ab exordio Ecclesiæ: & omnium loco sufficit definitio Lateralensis cit. n. 710.

716. Ob. 1. contra 1. conclus. Aliqui ex gentilibus Philosophis videntur agnoverisse hoc mysterium: ergo agnoverunt naturali ratione. ant. prob. ex Trismegisti, Platonis, & aliorum testimoniis de hoc mysterio. Confir. S. Athanasius videtur dicere, ethnicos sive inexcusabiles, quod non agnoverint Verbum: ergo debet esse naturaliter cognoscibile, adeoque etiam totum mysterium. Resp. om. ant. neg. conseq. Vel gentiles illi non habuerunt notitiam: vel habuerunt ex lectione S. Scripturæ, quam Plato fertur legisse: vel ex oraculis Sibillarum, aut demonum: non autem ex sola ratione naturali. Hæretici etiam id non agnoscunt, nisi ex Scripturis, vel testimonio aliorum, supposita revelatione id docentium. Ad confir. neg. conseq. DEUS enim, aut immediate, aut saltem mediately, eis obtulit gratiam cognoscendi Verbum; si DEUM, ut oportuisset, coluisseint.

717. Ob. 2. Gen. 1. v. 26. dicit DEUS: *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram*

nostram: ergo homo factus est ad imaginem SS. Trinitatis: ergo ex cognitione hominis, tanquam similitudinis, potest deveniri in notitiam illius mysterii. Confir. Creaturæ essentialiter connectuntur cum Trinitate Personarum: ergo Angelus, comprehendens creaturas, naturaliter cognoscit hoc mysterium. Resp. dist. conseq. factus est homo ad imaginem obscuram, & imperfectam SS. Trinitatis. conc. conseq. ad claram, & qua ingeneret notitiam illius mysterii. neg. conseq. Ex cognitione hominis tantum infertur, dari in DEO plures perfectiones, formaliter distinctas: non verò dari Personas, realiter distinctas, & in tertio identificatas.

Ad confirm. duplex est responsio: quidam negant antec. voluntque, creaturas tantum connecti cum DEO, ut Uno, non verò ut Trino: neque ideo verificantur contradictionia de creatura, sicut non verificantur de unione hypothistica, vel de cognitione cognoscente Patrem, non verò Filium: sed tantum verificantur de ipsa essentia, ac Personis. Alii negant consequentiam; quia ad comprehensionem creaturæ, Angelo naturaliter debitam, non requiritur, ut cognoscantur formaliter, & explicitè omnia prorsus prædicta relativa, formaliter distincta: aut omnes termini, ad quos res comprehensa supernaturaliter refertur: aut etiam omnes termini, ad quos refertur quidem naturaliter, tales tamen sunt, ut totam naturam cognoscitam sphæram transcendent. Certè alias Angelus deberet cognoscere terminos relativos, vel prædicta relativa formaliter distincta infinita. Quare ad cognitionem comprehensivam non requiritur cognitio omnis prorsus relationis, etiam intrinseca: sed tantum cognitio tam perfecta in genere cognoscitivi, quam perfectum est objectum in genere cognoscibilis.

718. Ob. 3. Ratione naturali cognoscitur, quod eadem anima sit tota in toto corpore, & tota in qualibet parte: consequenter in pluribus partibus corporis, realiter distinctis: ergo etiam potest capi, quod eadem essentia sit in pluribus Personis, realiter distinctis. Confir. Eadem natura humana etiam est in pluribus individuis, realiter distinctis: ergo multò magis natura Divina in Personis. Resp. neg. conseq. Anima pluribus partibus tantum inest per unionem, natura Divina inest per identitatem: ibi non deficit principium: *Quaecunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: at deficit in secundo calu.

Ad confir. dist. ant. Est in pluribus individuis eadem natura singularis, seu individua. neg. ant. eadem tantum in specie. conc. ant. & neg. cons. Debet autem eadem individua natura Divina esse in pluribus Personis; alias darentur plures Dii, sicut dantur plures homines. Dices. Quod natura humana sit in pluribus tantum per speciem, vel similitudinem, est imperfectio: ergo natura Divina debet inesse per identitatem. Resp. om. ant. neg. conseq. si enim est imperfectio existere in pluribus per similitudinem, & ista imperfectio est naturam lumine cognoscibilis, non cognoscitur esse imperfectio ex eo, quod non existat per identitatem in pluribus; sed ex eo, quod existat in pluribus; seu

quod non superemineat omnibus, sed habeat aequalē.

719. Ob. 4. Bonitas infinita est infinitè communicabilis: atqui non potest esse communicabilis infinita ad extra: ergo debet esse communicabilis ad intra. Confir. 1. Generare sibi simile est perfectio: ergo debet DEO tribui: atqui hic non potest generare simile ad extra: ergo debet ad intra. Confirm. 2. Perfecta felicitas exigit societatem: ergo debent esse plures Divine Personæ; cum non possint esse naturæ. Confirm. 3. In DEO dantur actiones immanentes, scilicet velle, & intelligere: sed omnis actio terminatur ad aliquod productum: ergo ista due actiones terminantur ad Filium, & Spiritum S. Resp. dist. ma. & hæc communicabilitas infinita ratione naturali cognoscitur. neg. maj. cognoscitur tantum per revelationem. conc. ma. & conc. mi. neg. conseq. Ratio naturalis plus non monstrat, quam DEUM posse infinitè syncategorematicè communicari ad extra.

Ad 1. confir. servit eadem distinctio; quia naturaliter non cognoscitur, posse generari Personam distinctam, habentem tamen eandem individuum essentiam cum generante. Ad 2. confirm. iterum reddit eadem distinctio; naturalis enim ratio putaret, unam Personam Divinam debere sibi soli esse omnibus modis sufficientissimam ad omnem felicitatem. Ad 3. confir. conc. mai. dist. mi. omnis actio, realiter distincta ab operante, terminatur ad aliquod productum. omni. actio etiam indistincta, subdist. & hoc naturaliter cognoscitur. neg. mi. non cognoscitur naturaliter. conc. mi. & neg. conseq. In creatis actio etiam immanens est distincta ab operante, secus in DEO; unde non est paritas. Quare ista quidem sunt aliqua congruentia, quæ, supposita revelatione, possunt afferri: sed quas ratio naturalis, sibi soli relicta, non excogitaret: & adhuc minus, dum, latenter, stant in oppositum principia lumine naturam nota, illis assentiretur.

720. Ob. 5. contra secundam conclus. Hoc mysterium est contra principium lumine naturam notum: *Quaecunque sunt eadem uni tertio, sunt eadem inter se*: ergo est contra rationem naturalem. Resp. neg. ant. Mysterium hoc non est contra, sed supra illud principium. In creatis non datur identitas capax discrepantie, vel distinctionis in tertio: & hinc circa ista procedit illud principium: at ex fide habemus, quod in Divinis detur alia species identitatis, quæ admittat illam discrepancy, seu distinctionem. Principium illud habetur aliquo modo ex inductione à creaturis; unde in ipsis debet sistere, nec ad DEUM extendi: & tamdiu similia principia sunt infallibilia, quamdiu intra sphæram sumam, hoc est, intra creaturas, & circa identitatem incapacem discrepantie, vel distinctionis in tertio, sistunt: secus, si ultra extendantur. Nec propterea datur ansa sectariis cavillandi Catholicos, quod evertant principia syllogismorum quibus tamen velint constringi hereticos; nam, licet in uno, aut altero casu, debeat admissi aliiquid supra captum nostrum, non tamen effet rationabile, ubique mysteria fingere. verbo: omnes scimus, aliqua mysteria supra captum

nostrum debere in religione nostra admitti; non tamen propterea omnia, quæ fides docet, sunt talia mysteria.

QUÆSTIO II.

De Processionibus, Relationibus, ac Notionibus Divinis.

ARTICULUS I.

Quid, & quot sint in DEO Processiones, Relationes, Notiones.

721. **T**Heologi statuunt in DEO unam Naturam, seu essentiam: duas Processiones: tres Personas: quatuor Relationes: quinque Notiones. De natura, seu essentia, diximus jam multa in disputationibus antecedentibus: de Personis dicemus inferius.

Processio est emanatio, seu origo unius ab alio. vocatur alia *activa*, alia *passiva*: scilicet ad aliquam similitudinem actionis, & passionis, quæ concipiuntur intervenire inter causam, & effectum: secludi tamen debent à processionibus Divinis omnes imperfectiones dependentiae, mutationis &c. In creatis quidem actio, & passio, realiter identificantur: at in Divinis processio activa, & passiva, realiter distinguuntur: & illa producent: hæc autem productio identificatur: complexum autem ex utraque dicitur *processio totalis*.

Itaque in Divinis dantur duas processiones totales ad intra, veræ, vel reales, ut fides docet, scilicet datur una per intellectum, altera per voluntatem: per illam generatur Verbum; per alteram spiratur Spiritus. S. Prob. Cùm sint tres Personæ, ex quibus una est improducta, debent dari duæ Processiones pro reliquis duabus, maximè, cùm tertia sit procedens à duabus. Rursum, cùm processiones sint actus vitales DEI ad intra, & iſi sint duo, scilicet actus intellectus, & actus voluntatis, etiam tot erunt processiones. Quòd autem sint reales, docet fides in Symbolo Niceno, ubi fatemur, Filiū à Patre, Spiritum sanctum verò à Patre, Filióque, procedere. Idem habetur Joann. 8. v. 42. ubi Christus ait: *Ego enim ex DEO processi.* item Joann. 15. v. 26. dicitur de Spiritu S. Qui à Patre procedit: quæ verba in sensu literali, & reali accipiuntur à tota Ecclesia. Tandem, quòd una processio sit per intellectum, seu intellectionem: altera per voluntatem, seu volitionem, constat ex sacris literis, in quibus Filius vocatur *Verbum*, & *Sapientia*, Spiritus S. *Charitas*, & *Amor*: quorum prius ad intellectum, alterum spectat ad voluntatem: vide Ruiz de Trinitate disp. 2. sec. 2. n. 5. Idem unanimiter tradunt PP. & Concilia, de quibus vide Haunoldum l. 1. n. 604. Suarez de Trinit. l. 1. c. 5.

Ubi insuper nota, quod, etiā natura Divina, & intellectus, ac voluntas, nec virtualiter distinguuntur, tamen processiones dicantur potius esse per intellectum, & voluntatem, seu intellectionem, & volitionem, quæ per naturam; quia scilicet ratio formalis procedendi est intellectus, vel voluntas, ita, ut, si natura Divina per impossibile esset in aliis omnibus lineis in-

sinitè perfecta, si non simul esset infinitè perfecta in linea intellectiva, & volitiva, non possent ab ea, tanquam principio ut quo procedere Filius, aut Spiritus S. Quando autem dicitur, quod Filius tantum procedat per intellectionem, & Spiritus S. procedat tantum per volitionem, tunc intelliguntur intellectio, & volitio notionales, hoc est, ut conjunctæ relationibus, illa generationis, ista spirationis activæ: quæ inter se virtualiter distinguuntur, ita, ut de voluntate, & intellectione notionalibus, seu in complexo cum relationibus, possint verificari prædicta contradictiones.

722. *Relatio est ordo unius ad aliud*, seu est ratio, per quam unum refertur ad aliud. Tales in Divinis, & quidem reales, dari, est de fide; quia datur Pater, & Filius, qui referuntur ad se invicem: Spiritus Sanctus, qui refertur ad Patrem, & Filium: sūntque istæ relationes reales, quia sunt identificatae SS. Personis, realiter existentibus: numerantur autem quatuor, *Paternitas*, *Filiatio*, *Spiratio activa*, *Spiratio passiva*: per duas primas referuntur ad se invicem Pater, & Filius: per posteriores referuntur ad se, ex una parte Spiritus Sanctus, & ex altera parte Pater, & Filius, tanquam unus Sp̄rator. Istæ quatuor vocantur etiam *Origines*, quatenus dantur generans, & generatum, spirans, & spiratum.

723. *Notio apud Theologos ad mentem SS. Patrum* aliud non est, quam nota, seu pre-dicatum, quo una Persona discernitur ab aliis communimè autem assignantur quinque, nempe 1. *innascibilitas*, seu *improdicibilis* etiam à principio ejusdem naturæ. 2. *Paternitas*: & hæc convenienter soli prima Personæ. 3. *Filiatio*, qua competit soli secunda Persona. 4. *Spiratio activa*, quæ competit primæ, & secundæ Personæ simul, tanquam uni principio spiranti. 5. *Spiratio passiva*, quæ competit soli tertia Persona. Hæ notiones non distinguuntur virtualiter à relationibus, sed tantum formaliter: imò quatuor ex illis sunt formaliter etiam relationes: sola prima, seu innascibilitas, non est formaliter relatio; quia sub hoc conceptu Pater non refertur ad alium. Quamvis autem fors possent notiones plures, vel pauciores statui, non tamen in re gravissima est recessendum à communi.

724. Ob. I. *Productio* dicit ab alienitatem: ergo non datur in Divinis: ergo neque processio, qua esset productio. *Confir. Productio*, & *causalitas* sunt idem: ista non datur in Divinis: ergo nec illa. *Resp. dist. ant. productio* dicit ab alienitatem secundum naturam, vel essentiam. neg. ant. secundum Personam. conc. ant. & neg. conseq. *Productio* in Divinis non significat, quod productum sit secundum naturam ens ab alio: & hinc natura non potest dici producta: sed tantum dicit Personalitatem esse ab alio, in quo nihil est absurdum; cùm enim Filius sit verè genitus, debet esse genitus ab alio, qui sit Pater. Idem proportionaliter dicendum de Persona Spiritus S. Ad confirmationem neg. ma. *Causalitas* dicit dependentiam, & imperfectionem: & hinc apud Latinos in Divinis non datur *causa*, aut *effectus*. Aliud est apud Græcos, apud quos vox, qua redditur latine vocis *causa*: non habet eandem omnino significatio-

tionem ; quia nullam indicat imperfectio-
nem.

725. Ob. 2. Persona producens esset per-
fector, quām producta : ergo non essent æqua-
les, quod est contra fidem. Confir. Filius vel
produceretur ex nihilo, vel ex subjecto : neutro
modo potest produci : ergo. prob. mi. Filius
non potest creari, nec ex subjecto educi : ergo.
Resp. neg. ant. etiam in creatis causa non est
semper perfectior effectu. Dein omnes Per-
sonæ habent eandem Divinam naturam, infinitè
perfectam, adeoque omnem perfectionem ab-
solutam, & essentialiem, per identitatem: omnem
autem relativam (si tamen relatio sit perfectio)
æquivalenter, vel eminenter. Ad confirm.
neg. mai. non enim educitur Filius ex natura
Divina; quia ista non potest esse subjectum; hoc
enim debet esse perfectibile, & distinctum ab
educto: quæ non competit naturæ Divinæ:
nec etiam Filius producitur ex nihilo sui; cùm
enim sit realiter, & indefectibiliter identificatus
natura Divinæ, seu aseitati, non potuit un-
quam fuisse nihil.

726. Ob. 3. Si processiones Divinæ essent
per intellectum, vel voluntatem, etiam Filius
generaret, & Spiritus S. spiraret: hoc est falsum:
ergo. prob. ma. Intellectus, & voluntas est etiam
ipis communis: ergo. Confir. Substantiæ intel-
lectiva non generant, quatenus intellectivæ sunt;
nam etiam non intellectivæ generant: ergo
etiam DEUS non generat ut intellectivus. Relp.
1. retorq. arg. contra Durandum, qui vult pro-
cessiones fieri per naturam; nam & Filius, &
Spiritus S. etiam habent eandem naturam Divi-
nam. In forma neg. maj. ad prob. dist. ant. in-
tellectus ut absolutus est ipis communis. conc.
ant. ut secundus. neg. ant. & conseq. Non suf-
ficit ad producendum habere tantum intellectum,
& voluntatem, ut perfectiones absolutas; sed
opus est, eas habere ut secundas, hoc est, con-
junctas cum generatione, aut spiratione activa.
Ad confir. neg. conseq. Generare ut inscium, seu
ignorantem, est imperfectio à DEO remota.

727. Ob. 4. Procesiones sunt actus no-
tionales: intellectio, & volitio non sunt actus
nationales, sed absoluti, & essentials: ergo non
sunt processiones. Confir. 1. Productiones Per-
sonarum realiter inter se distinguuntur: non autem
intellectio, & volitio: ergo. Confir. 2. Natura Di-
vina est prior intellectu, & voluntate: sed Filius,
& Spiritus S. immediate procedunt per naturam:
ergo non per intellectum, aut voluntatem. Re-
spondet 1. Platelius conc. totum; vult enim,
quod processiones sint aliquid purè nationale,
nec involvant etiam in obliquo actus essentials
intelligendi, vel volendi: sed istos supponant
tanquam sua principia. Si hoc non placeat, quo-
niam non vacat rem fusius examinare,

Resp. 2. cum Ruiz de Trinit. disp. 2. sec.
4. dist. mi. intellectio & volitio, ut præcisæ à
relatione productus ad terminum productum,
non sunt actus nationales. conc. mi. ut con-
junctæ, & considerata simul cum illa relatione.
neg. mi. & conseq. sub hac enim ratione sunt
nationales, & peculiares principio producenti.
Nec necesse videtur, admittere, præter intellectio-
nem, & volitionem essentialiem, alias nationa-
les, ut probat Ruiz disp. 59. sect. 1. Ad 1. confir.

dist. ma. realiter inter se distinguuntur productio-
nes adæquatæ, seu complexa ex intellectione, vo-
litione, & relatione. conc. ma. productiones in-
adæquatæ, seu intellectio, & volitio, ut præcisæ à relatione.
neg. ma. & dist. mi. non distinguuntur intellectio, & volitio, ut præcisæ à relatione.
conc. mi. ut conjunctæ cum intellectione, voli-
tione, & relatione. neg. mi. & conseq. Intellectio,
vel volitio, ut productus, sive productio adæ-
quata, involvit etiam generationem, vel spiri-
tuationem activam.

Ad 2. confirm. dist. ma. natura Divina, tan-
quam immediatum principium ut quo, est prior
intellectu, & voluntate. neg. ma. tanquam prin-
cipium tantum remotum, om. ma. & dist. min.
Filius, & Spiritus S. procedunt per naturam, tan-
quam principium tantum remotum, seu quatenus
natura formaliter est distincta ab intellectu, & vo-
luntate. neg. mi. per naturam, ut constitutam im-
mediatum principium ut quo per intellectum,
aut voluntatem. conc. mi. & neg. conseq. Na-
tura Divina, nisi intelligatur ut essentialiter in-
cludens intellectum, & voluntatem, vel in-
tellectionem, & volitionem, non intelligitur
principium ut quo proximum Filiationis, aut
Spirationis passiva. Quando autem aliqui ex
SS. PP. dicunt Filium productum, vel geni-
tum, naturâ, non voluntate, tantum volunt dicere,
quod sit Filius naturalis, non adoptivus:
necessariò, & non liberè genus.

728. Ob. 5. Si dantur quatuor relatio-
nes, dantur etiam quatuor Personæ: hoc est
contra fidem: ergo. Resp. neg. ma. Spiratio
activa non est nova Persona, sed est iden-
tificata cum Patre, & Filio, licet sit ab eisdem
virtualiter distincta (sicut scilicet natura est iden-
tificata cum tribus Personis) & in hoc stat my-
sterium dualitatis. Unde non dantur quatuor
relations, realiter inter se distinctæ, sed tantum
tres; quia spiratio activa est realiter identifica-
ta cum aliis duabus, ut dictum. Sunt tamen
quatuor relations reales; quia ad numerum
relationum realium non requiritur, ut ipse rela-
tiones sint inter se realiter distinctæ; sed tantum,
ut termini earum sint realiter distincti: atque
Spiratio passiva est realiter distincta ab activa.
Addo, spirationem activam non esse proprieta-
tem, saltem in sensu strictiori; quia per hanc
significatur id, quod uni tantum Persona est pro-
prium: in sensu tamen latiori potest utique dici
proprietas; si hæc confunditur cum notione, si-
cū etiam innascibilitas: strictissime autem lo-
quendo, tantum dantur tres proprietates; quia per
proprietatem intelligitur id, quod est pro-
prium uni tantum personæ, & simul constituti-
vum Personæ: ita se habent Paternitas, Filiatio,
Spiratio passiva. Unde innascibilitas, cùm non
constituat Personam, nec est relatio, nec ori-
go, vide S. Thomam 1. p. q. 32. a. 3. in corp. &
q. 40. a. 1. ad 1.

729. Ob. 6. Naturæ Divinæ etiam compe-
tit innascibilitas, itēmque Spirationi activæ:
ergo non est notio Personæ. Confir. Spiratio
activa est communis duabus Personis: ergo
non est notio: Resp. dist. ant. Naturæ compe-
tit aliquæ innascibilitas. conc. ant. competit ea-
dem. neg. ant. & conseq. Suarez de Trinit. l. 5.
c. 10. n. 4. rectè ait, per innascibilitatem hic in-
telligi

telligi aliquam propriam Patri, scilicet improducibilitatem etiam à principio ejusdem naturæ, simûlque incomunicabilem: at verò in nascibilitas naturæ, vel spirationis activæ, communicabilis est Filio: & in hac intelligentia vocum standum est autoritate. Ad confir. neg. conseq. Non est de ratione notionis, ut non sit communicabilis, sed hoc tantum est de ratione proprietatis: ad illam sufficit, si sit discreta duarum Personarum à tercia.

Dices. Ergo sunt plures notiones, quam quinque; quia ingenerabilitas, & inspirabilitas etiam erunt notiones, ex quibus prima Patri, & Spiritui Sancto: secunda Patri, & Filio convenit, Resp. neg. illatum. Notio debet esse unum realiter simplex prædicatum; non autem duplex: at non eadem ingenerabilitas, qua est in Patre, est realiter etiam in Spiritu Sancto (sicut tamen eadem realiter spiratio activa est in Patre, & Filio) sed tantum formaliter per conceptum: sicut humanitas eadem in pluribus individuis. Vide Suarez l. 5. c. 10. & Haunold. l. 1. n. 641. Addo tandem ex Ruiz, & Esparza; ideo istas quinque notiones potius, quam alias, aliis nominibus significabiles, ponit; quia istæ habent majorem quandam vim ingenerandi audiunt apprehensionem specialem dignitatis in Personis Divinis: & con sequenter per has Divinas Personæ decentissimè notificantur, tanquam per aliquid, quod specialiter spectat ad earum dignitatem.

ARTICULUS II.

Quid, & quotuplex sit in DEO Persona, aut subsistens?

730. Persona definitur à Boëtio lib. de duabus naturis ante medium. Naturæ rationalis individua substantia: à Richardo à S. Victore autem l. 4. de Trinitate c. 22. definitur Persona Divina: Naturæ Divine incomunicabilis existentia: at verò c. 23. ejusdem libri definitur persona creata: Rationalis naturæ individua substantia. Differunt autem suppositum, & Persona, sicut genus, & species; suppositum enim est omne incomunicabile subsistens; nam etiam dicitur suppositum equinum, aut leoninum: at Persona debet esse insuper quid rationale; non enim dicitur persona equi, aut leonis. Tres dari in DEO Personas, inter se realiter distinctas, & eidem naturæ Divinæ realiter identificatas, est de fide (& in hoc stat mysterium SS. Trinitatis) sic enim docemur in Symbolo S. Athanasii: Non confundentes Personas, neque substantiam separantes; alia est enim Persona Patris, alia Filiæ, alia Spiritus Sancti: & infra: Totæ tres Personæ coeteræ sibi sunt, & coæquales. Quod autem non sint plures, habetur ex Lateranensi citato n. 710, videri de hac re potest Ruiz de Trinit. disp. 33. sec. 2.

731. Lis olim fuit inter Patres de voce Hypostasis; cum aliqui per eam significari vellent substantiam, seu essentiam: adeoque unam tantum in DEO admitterent: alii vero vellent

significari Personam: adeoque tres hypostases in DEO adstruerent: de quo videatur Baronius ad annum Christi 362. n. 188. & ann. 372. n. 27. & seqq. Tandem prævaluit secunda intentionis, & defacto omnes admittunt, in DEO tres hypostases; quia hæc vox determinata est nunc ad significandum suppositum, vel Personam. Hanc vocem hypostasis Latini sæpe exprimunt per vocem subsistentia: & hæc sæpe, præsertim antiquioribus Patribus, significatidem, ac suppositum, aut subsistens in concreto: at nunc in scholis særissime sumitur in abstracto pro forma denominante rem subsistentem.

Multi Theologi inter suppositum, & subsistens faciunt discrimen. Subsistens, dicunt, debet esse substantia, velens per se existens, subsistens in se, ita, ut non trahatur per unionem ad aliud dignius compositum tanquam pars, vel ad subjectum tanquam forma; hinc nec accidentia, nec partes essentiales, vel integrales compoñiti naturalis, neque humana natura in Christo, sunt subsistentia, ut patet consideranti, quamvis Verbum in Christo sit subsistens; cum hoc non unitatur digniori. Suppositum, seu Persona, debet insuper esse substantia individua, id est determinata, & incomunicabilis per identitatem pluribus realiter distinctis.

732. Jam dari in DEO tres subsistentias relatives, est de fide; quia quælibet Persona est subsistentia, sicut scilicet quis homo est animal, sed queritur ulterius, an præter has tres subsistentias relatives detur absoluta, sive, an ipsa essentia, seu natura Divina, ut distincta à Personalitatibus, dicat aliquam subsistentiam, & in se subsistens dici possit: an vero tantum dici possit subsistens, ratione Personarum. Hæc tamen subsistentia absoluta, nec esset suppositum, nec Persona, hoc ipso, quod esset communicabilis tribus realiter distinctis, & actu communicaretur Personis Divinis: unde ex ea admissa non sequitur quaternitas in Divinitate. His suppositis

733. Dico. Probabilis datur hæc subsistentia absoluta in DEO. ita S. Thomas pluribus locis, ubi non tantum, ut ait Vasquez, agit de existentia, sed de ipsa subsistentia. Sic in 1. dist. 21. q. 2. a. 1. in corp. ait: *Iste terminus DEUS* predicit naturam Divinam de tribus Personis, quæ etiam in se est babens esse subsistens, nulla Personarum distinctione intellecta. Rursum q. 9. de potentia a. 5. ad 13. ait: *In Divinis autem proprietates personales* hoc solum habent, quod supposita Divine nature ab invicem distinguuntur: non autem sunt principium subsistendi Divine essentie: ipsa enim Divina essentia est secundum se subsistens. Item 1. p. q. 39. a. 4. ad 3. Forma significata per hoc nomen DEUS, scilicet essentia Divina, est una, & communis secundum rem: ergo Deitas, & DEUS, sunt formaliter idem: sed DEUS significat aliquid subsistens: ergo. Plures textus citat Suarez l. 4. de Trin. c. 11. n. 13. Granadus in 1. p. tom. 3. tratt. 4. disp. 5. sett. 3. Sequuntur Thomistæ satis communiter cum Goneto. Accedit Scotus, Suarez loc. cit. Granadus loc. cit. Molina in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. Bellarmine, & plurimi alii, adeo, ut Suarez ibidem, citatis quibusdam in oppositum, addat, nostram sententiam esse communem aliorum Theologorum: Granadus autem afferat ibidem,

dem, majori Scholasticorum numero comprobata, & communiorum esse, & Vasquium sicut aliquos authores ei abjudicare.

734. Probatur conclusus. Subsistere per subsistentiam propriam aliud non est, quām existere per se, sive sistere in se, & non existere in alio, tanquam partem in toto, neque trahi per unionem ad aliud, tanquam ad dignius totum: sed hoc totum convenit essentiæ Divinae absolutæ, ut præcisæ à relationibus: ergo, mihi habetur ex eo, quod essentia Divina, utpote infinitè perfecta, non possit esse pars, neque existere in digniori. ma. prob. ex eo, quod satis communiter sic explicetur in tractatu de Incarnatione, subsistentia, quando agitur de supposito, præsertim ab iis, qui subsistentiam creatam constituunt in negatione unionis cum digniori, & ex hoc conceptu inferunt, quod humanitas Christi non subsistat per subsistentiam propriam, sed per subsistentiam Verbi, tanquam dignioris.

Favent etiam huic conceptui (uti & ipsi huic conclusioni) SS. PP. S. Hieronymus ep. 57. quæ est ad Damasum, & incipit: Quoniam vetusto ait: Una est Deus, & sola natura, quæ verè est; id enim, quod subsistit, non habet aliunde, sed suum est. SS. Cyrilus Alexandrinus, & Anastasius Theopolitanus tom. 4. Bibliotheca Patrum in compendiaria orthodoxæ fidei explicatione de essentia Divina (de qua ibi totus sermo) sic habent: Quid est autem essentia? Res, quæ per se est, neque altero indiget ad hoc, ut ipsa subsistat. S. August. l. 7. de Trinit. c. 4. sub finem ait: Hoc est Deo esse, quod subsistere: & paulo post: Omnis enim res ad seipsum subsistit, quanto magis Deus.

Agatho Papa in epistola decretali, quæ habetur in Synodo VI. actione 4. & inscribitur: Piffissimi Dominis: incipit autem: Omnia bonorum: ante medium ait: DEUM Patrem confitentes, DEUM Filium, DEUM Spiritum Sanctum: non tres Deos, sed unum DEUM, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum: non trium nominum subsistentiam, sed trium subsistentiarum unam subsistentiam. Evidem recentiores editiones Conciliorum non legunt unam subsistentiam, sed unam substantiam: at non ideo satis probatum est, quod priores editiones per errorem duxerat habeant vocem subsistentiam; cùm tot auctores stent pro nostra sententia: itēmque sine omni absurdo Pontifex potuerit intelligere, trium relationum unam subsistentiam, esse absolutam. Verum quidem est, nostram sententiam non ideo esse de fide; cùm non sit certum, an non error irreperitur: attamen est probabilior. Confir. Essentiæ Divinæ, utpote infinitè perfectæ, non debet negari perfectio, vel prædicatum ipsâ dignum, nisi positivè probetur, quod ei non possit competere: atqui non potest positivè probari, quod ei non possit competere perfectio, vel prædicatum subsistentiae absolutæ: ergo.

ARTICULUS III.

Solvuntur Objectiones.

735. O B. I. SS. PP. & Concilia, præsertim post item compositam circa vocem Hypostasis (de

qua n. 731.) non admittunt in DEO aliquam subsistentiam absolutam: ergo non deber admitti. Resp. Illa lis, teste Baronio, fuit jam agitata tempore S. Athanasii, & circa annum 362. quando S. Augustinus vix puer: & S. Cyrillus adhuc junior est S. Augustino; Synodus etiam VI. primum diu postea celebrata fuit. Evidem tempore S. Augustini cuique adhuc licet loqui suo modo, dummodo in re convenienter; & tandem consuetudine sola videtur obtinuisse significatio illius vocis, quam nunc habemus: quando autem id contigerit, & lis finita fuerit, non satis compertum est. Adversarii autem non ostendunt, subsistentiam absolutam fuisse negatam à PP. nec ante, nec post eam item terminatam: imò, cùm eam admittant S. Thomas, Scotus, & alii, in SS. PP. lectio valde versati, non videntur isti eam ullo modo negasse. In forma negant. Quamvis forte aliqui Patres eam positive non afferant, tamen neque negant.

Si dicas, aliquos, ut e. g. Sophronium, negasse unam subsistentiam. Resp. esse manifestum, quod illi subsistentiam acceperint pro personalitate; quia statim vocant personam, aguntque contra Sabellianos: verba Sophronii Patriarchæ Hierosolymitanæ in ejus epistola, quæ refertur in Synodo VI. actione II. sunt ista. Neque secundum quod Trinitas unus Deus est, & agnoscatur, & subsistentia tres prouantur, & tres obsecrantur Personæ, Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, dicitur coartatus, sive compositus, vel confusus, & in unam seipsum colligens subsistentiam, in unamque coërcens non numerandam Personam (Sabellianorum ista est pravitas, in unam subsistentiam tres confundere subsistentias, & in unam Personam easdem tres convergens Personas) ubi enim est Trinitas, o impissime, si in unam Personam secundum vos Trinitas ipsa colligitur, & in unam concurrat confusibilem substantiam? Unde nec Sophronius, nec alii, qui minus, quam ille, adversarii fayent, loquuntur de subsistentia in nostro sensu accepta; neque opponuntur sententiæ nostræ; nam nos cum aliis SS. Patribus per subsistentiam absolutam non intelligimus Personam. Et certè SS. Patres, qui dicunt, naturam in se subsistere, non possunt per subsistentiam intelligere Personam; alias admitterent plures Personas, quam tres in DEO: unde hi formaliter stant pro nobis: at illi, quos adversarii allegant, non stant contra nos.

Quod autem SS. Patres ordinariè trium subsistentiarum meminerint, ratio est, (ut ait Granadus scđ. 6. loco cit. n. 733.) quod agant de subsistentia tantum relativa, seu personali. Ubi nota, SS. PP. aliquando vocem substantia tribuere Personis, id quod adductis exemplis probat Granadus, præsertim ex edito Justiniani, quod habetur tom. 2. Conciliorum, ubi dicitur, Trinitatem haberi secundum proprietates, vel substantias, sive Personas; item ex S. Hilario l. de synodis, ubi in §. Consequenter Evangelice, qui de sumptus est ex Concilio orientali, Antiochiae celebrato, dicitur, nominibus Patris, & Filii, & Spiritus Sancti significari propriam, uniuscujusque nominis substantiam, & ordinem, & gloriam, ut sint quidem per substantiam tria: Hilarius autem subjungit: Idcirco tres substantias esse dixerunt, substantium Personas per substantias edocentes: attamen hæc vox substantia, sine addito prolatâ, frequens

quentius sumitur pro essentia. Pariter etiam SS. Patres vocem *subsistentia* tribuunt essentiæ, quamvis sine addito prolatâ frequentius sumatur pro Personalitate: & hinc quoque SS. PP. ordinariè per eam vocem, sine addito prolatam, intelligunt relativam subsistentiam, etiam ex eo capite, quod ordinariè agant contra Sabellium, qui unam tantum in DEO Personam, seu subsistentiam relativam admittet.

736. Ob. 2. Si datur subsistentia absoluta, dantur quatuor Personæ in DEO: hoc est contra fidem: ergo. Confir. Illa subsistentia est saltem semipersona: hoc ipsum jam est absurdum: ergo. Resp. neg. ma. nam Persona præter subsistentiam dicit incommunicabilitatem: hæc incommunicabilitas in creatis habetur per ipsam limitationem naturæ, quæ non est capax identitatis cum pluribus, realiter distinctis: at in natura Divina, quæ ratione fecunditatis est capax identitatis cum pluribus, haberet incommunicabilitas per Personalitatem, seu subsistentiam relativam. Addo, abstinendum ab his, vel similibus locutionibus: *Datur in DEO quatuor subsistentia*, aut: *Datur quarta subsistentia*; quia, nisi talia verba restringantur, significant, clari quatuor subsistentias Personales, aut quartam, à tribus relativis realiter distinctam: quod utique falsum est. Ad confir. neg. ma. Sicut enim leo, quamvis habeat animalitatem, quam quoque habet homo, non dicitur semihomo: sic nec subsistentia absoluta, quamvis in aliquo prædicato conveniat cum Persona, non dicitur semipersona, nisi valde impropriæ.

737. Dices. Subsistentia ista absoluta deberet iterum subsistere per relativas: hoc non potest admitti: ergo. prob. maj. Natura per illas subsistit: ergo etiam subsistentia illa absoluta, realiter, & virtualiter identificata. prob. etiam mi. Forma non potest recipere suum effectum formalem ab alia superaddita forma; nam albedo non potest fieri alba per aliam albedinem, nec actio per aliam actionem produci: ergo neque subsistentia una potest subsistere per aliam.

Resp. cum Granado loco cit. n. 733. sec. 7. n. 41. dist. ma. subsistentia absoluta deberet iterum subsistere per relativas, tantum absolute. neg. ma. deberet subsistere relativè, & incommunicabiliter. conc. ma. & dist. sic min. neg. conseq. ad prob. min. imprimis S. Thomas cit. n. 733. neg. ant. sed potest etiam distinguiri: forma non potest recipere effectum formalem, prorsus eundem ab alia forma. om. ant. alium diversum, quamvis in aliquo genere cum priori convenientem. neg. ant. & conseq. Certe unio naturalis inter animam, & corpus Christi, licet per se ipsam uniat, tamen iterum unitur per unionem hypostaticam Divinitati; inquit ipsa natura Divina, subsistens per subsistentiam Paternitatis, redditur etiam subsistens per subsistentiam Filiationis; quia scilicet Filatio præter subsistentiam ut sic, tribuit subsistentiam aliquam specificam, scilicet Personæ Filii: sic etiam, licet natura Divina per se ipsam subsistat absolute, & incommunicabiliter, tamen potest per subsistentias relativas subsistere incommunicabiliter.

Ex quo præoccupatur alia objectio, quod scilicet, vel subsistentia absoluta, vel subsistentia relativæ, essent superflua; nam nulla est su-

perflua; cùm natura reddatur semper alia ratione subsistens, nempe per absolutam absolute, per relativas relativè: quem utrumque modum subsistendi exigit natura Divina: sicut exigit subsistere, non tantum per unam, sed per tres Personalitates. Neque etiam ex eo, quod essentia Divina exigit adhuc tres subsistentias relativas, sequitur, quod ipsa per se non sit subsistens; quia eas exigit, non præcisè, ut subsistat generice: sed ut specificè, seu relativè, & incommunicabiliter subsistat, in tribus suppositis, quibus ratione fecunditatis Divinæ exigit unum. Retorsio iterum est clara in natura, subsistente per Paternitatem, & tamen adhuc exigente subsistentiam Filiationis.

738. Ob. 3. Subsistentia non potest esse incommunicabilis: ergo nulla absoluta potest dari in DEO. prob. ant. Subsistentia est forma, per quam aliquid sifit per se, & in se: ergo habens subsistentiam non potest subsistere in alio. Confir. Subsistentia creata est incommunicabilis alteri: ergo multò magis Divina. Resp. neg. ant. ad prob. om. totum. Sicut humana natura, habens suam propriam subsistentiam, sive positivam, sive negativam, dicitur subsistere in se, & non dicitur subsistere in sua subsistentia, ac multò minus in alio: sic etiam natura Divina, seu absoluta subsistentia, habens tres Personalitates sibi debitas, non subsistit in his strictè loquendo, sed potius in se per ipsas: & minimè subsistit in alio. Si autem velis, id, quod per se, & in se sifit, non posse subsistere per aliam subsistentiam, tunc distinguitur, ut superius, conseq. si sint subsistentia ejusdem ordinis, ac speciei. conc. se-
cus. neg. nullo modo enim subsistentia est ita ultimus terminus naturæ, ut hæc non possit communicari alteri subsistentiæ (alijs una subsistentia relativa excluderet alteram) sed tantum, ut non possit communicari alteri, cum quo componat dignius totum. Ad confirm. retorq. arg. Subsistentia creata reddit naturam incommunicabilem etiam alteri subsistentiæ relativæ: ergo etiam Divina. In forma neg. conseq. Disputatio fundatur in ipsa infinita perfectione naturæ Divinæ, necessariò exigentis sifire in se, & non potens trahi ad nobilissimum compositum, simili-que exigentis identificari cum tribus Personis.

739. Ob. 4. Si natura Divina independenter à relationibus est subsistens, posset ipsa immediatè assumere ad unionem hypostaticam aliam naturam, e. g. humanam: fed hoc est contra SS. Patres: ergo. Resp. cum Granado loc. cit. n. 733. sec. 6. n. 36. dist. ma. ipsa posset assumere aliam, ita, ut fieret una natura. neg. ma. ut tantum fieret natura humana subsistens per Divinam, om. ma. & dist. sic mi. neg. conseq.

Patres negantes, naturam Divinam posse assumere naturam humanam, vel ipsi uniri, agebant contra Eutychem, qui volebat, unam tantum in Christo esse naturam, sicut est una tantum Persona: quod utique fieri non potest. Nam, vel natura Divina, vel humana, deberet corrupti, ut inde nova fieret, sicut ex elementis dicitur fieri mixtum: atqui natura Divina corrupti non potest: & quamvis humana corrupti possit, non potest ex ea fieri Divina. Sed neque potest dici, quod Divina, & humana na-

tura, convenienter in unam naturam, sicut anima, & corpus; nam natura Divina non potest esse forma, aut subjectum. Quod autem tantum possit fieri, ex natura Divina, & humana, aliquid subsistens, Patres illi non negarunt. Accedit, quod, ut ait idem Granatus, unio in subsistentia absoluta, non quidem immediatè esset unio in Persona (nam subsistentia absoluta, ut dictum est, non esset Persona, nec suppositum, nec hypothesis, qua in rationalibus pro eodem accipiuntur, & significant etiam incommunicabile) sed tamen mediata; quia, si natura humana immediatè subsisteret in subsistentia absoluta, eo ipso etiam mediata subsisteret in tribus Personis. videatur etiam Gormaz de Incarnat. n. 718.

740. Ob. 5. Juxta nos, antecedenter ad subsistentiam absolutam, natura jam esset subsistens, per suam existentiam perfectissimam, vel per suam simplicitatem. ergo daretur subsistentia ante subsistentiam, vel certè esset superflua subsistentia absoluta. Resp. i. Si adversarii admittant, antecedenter ad Personalitates, jam naturam Divinam, ratione alicuius prædicati absolute, dici posse subsistentem, tunc quoad rem jam nobiscum convenienti: neque multum litigabimus, an hoc prædicatum sit existentia, vel simplicitas, vel aliquid aliud: quamvis dici possit, quod perfectissima existentia, in sua ratione formalis, dicat tantum perfectissimam actualitatem, non vero existentiam in se sistentem: item, quod simplicitas dicat negationem compositionis, à qua adhuc aliquo modo formaliter divergia est ratio sistenti in se, vel, (ut ait Molina in. 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3.) ratio existendi independenter ab alio, cui inexsistat, qua est formalis subsistentiae. Sic etiam aliae perfectiones absolute, radicaliter, non vero prorsus formaliter, inferunt hanc subsistentiam, ut patet consideranti.

741. Ob. 6. Juxta nos vera esset hæc propositio: Deitas generat: sed hæc est contra fidem, ut habetur C. Damnamus de summa Trinitate: ergo, prob. ma. Vera est ista propositio: DEUS generat: sed juxta nos DEUS, & Deitas sunt idem: ergo. Resp. esse de fide, quod Deitas, & DEUS sint idem, ut habetur in Concilio Rhemensi, contra Gilbertum Porretanum sic profite: Credimus simpliciter, naturam Divinitatis esse DEUM: nec aliquo sensu Catholicos posse negari, quin Divinitas sit DEUS, & DEUS Divinitas. Cur ergo non est vera propositio supradicta, etiam juxta adversarios? In forma neg. ma. ad prob. dist. maj. vera est propositio; quia sub nomine DEUS intelligitur DEUS Pater. conc. maj. non subintelligitur DEUS Pater, neg. maj. & dist. etiam. mi. sunt idem DEUS, & Deitas realiter. conc. mi. etiam virtualiter, ut non discrepant in aliquo prædicto. neg. mi. & conseq.

Optime Angelicus 1. p. q. 39. a. 4. in corp. ait, hoc nomen DEUS per se supponi pro natura communis (ex quo etiam confirmatur nostra conclusio) sed ex adjuncto determinari ejus suppositionem ad Personam: unde cum dicitur: DEUS generat, ait Angelicus, supponi hoc nomen DEUS pro Persona, scilicet Patris. videatur etiam Granatus in 1. p. tom. 3. tract. 11. disp. 2. & 3. ubi docet, ex adjuncto prædicato debeat colligi, an hæc vox DEUS supponat pro

natura communi, an pro Persona, & quali. Ibidem docet, quod hæc propositio sit vera: Essentia Divina (consequenter Divinitas) creat, vel producit creaturas; quia in Concilio Lateranensi C. Damnamus. dicitur: Essentia, seu natura Divina, qua sola est universorum principium, præter quod aliud inveniri non potest. Molina quoque in 1. p. q. 29. a. 2. disp. 3. f. Nulla enim: admittit essentiam Divinam, & subsistere in seipsa, & pariter operari ut quod. Addendum ex Angelico 1. p. q. 40. a. 1. sumpto simul arg. 3. & responsione ad idem, seu at 3. non vere dici: Paternitas est generans. Idem S. D. in 1. dist. 33. a. 4. in corp. assertit, esse impropiè dictum: Paternitas creat: sicut &: Paternitas generat; quia, ut ait, actiones sunt suppositorum; proprietates autem, seu Personalitates, non sunt supposita; quia non sunt concreta, nec Personæ, sed tantum Personalitates. Unde tantum dicendum: Pater generat: & idem est de hac propositione: Paternitas intelligit: ut observat Granatus modo citatus disp. 3. num. 3.

ARTICULUS IV.

Quare potius Processio secundæ Personæ sit Generatio, quam Processio tertiae?

742. **F**ide certum est, secundam in Divinis Personam, seu Verbum generari; nam psalmus 2. v. 7. dicitur. Dominus dixit ad me: Filius meus es tu ego hodie genui te: quæ, & familia plura, literaliter esse accipienda, est sensus omnium Conciliorum, & PP. atque totius Ecclesie. Fide item certum est, tertiam Personam, seu Spiritum S. non generari; quia sapientissime Christus vocatur in Scripturis Unigenitus. e. g. Joann. 1. v. 18. Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris. Et licet Salomon etiam vocetur Prov. 4. v. 3. Unigenitus coram matre: hæc ipsa tamen verba non significant simpliciter unigenitum, sed tantum dilectum instar unigeniti à matre sua. Quando autem Christus vocatur primogenitus (qui videatur debere habere fratres) Suarez l. ii. de Trinit. c. 5. n. 2. ait, communiorum esse interpretationem, quod vocetur primogenitus à homo: est que hæc iterum mens omnium Catholicorum; hinc processio Filii vocatur generatio: at vero processio Spiritus S. termino generali, quasi appropriativè, vocatur processio, ferè sicut Angeli infimi chori vocantur simpliciter Angeli.

743. Jam vero discriminis hujus, inter unam, & alteram processionem, rationem dare perspicuum, & adequatam, omnino non possumus. Et hoc aperte fatentur SS. PP. apud Granatum in 1. p. tom. 3. tr. 2. disp. 5. sect. 3. ex quibus S. Aug. l. 3. contra Maximinum c. 14. sub initium ait. Quid autem inter nasci, & procedere interfit, de illa excellentissima natura loquens, explicare quis potest? & post pauca: Distinguere autem inter illam generationem, & hanc processionem, nescio, non valeo, non sufficio. Sed & difficile est, tantum aliquam pro captu nostro rationem congruam discriminis hujus afferre. Unde Haunoldus merito improbat eorum studium, qui toti sunt in

in refutandis aliorum sententiis: quod in materia adeò obscura cuique facile est: potius igitur plures rationes afferemus, quæ, si non seorsim, saltem simul, mereantur prudentem assensum.

744. Intelligitur autem hic non generatio physica, seu eductio ex subiecto, quæ utique non competit Filio DEI, ut vel ipsi Ariani sunt fassi, teste S. Augustino *l. 3. contra Maximin. c. 14.* sed intelligitur *Generatio viventis*, quæ definitur cum S. Thoma *1. p. q. 27. a. 2. in corp. Origo viventis à vivente, principio coniuncto, in similitudinem naturæ.* Est autem processio Spiritus S. origo viventis à vivente, ut patet: & quidem à principio coniuncto; per hoc enim intelligitur, quod producens communicet productum aliquid de sua substantia: & utique Spirator activus communicat Spiritui S. suam substantiam. Quare huic processioni debent non congruere particulae in similitudinem naturæ: cum autem Spiritus S. etiam habeat per identitatem eandem naturam Divinam, quam habet Filius, videtur difficile, cur hic, non verò ille, procedat in similitudinem naturæ.

745. Primum igitur discrimen, seu ratio, quare secunda Personæ processio sit generatio, non verò tertiae, est: quia Filius procedit ab uno, & non à duobus, & sic procedit in similitudinem producentis unius. Hanc rationem insinuat S. August. *l. 15. de Trinit. c. 27.* ubi ait, nullum filium esse duorum, nisi patris, & matris: Spiritus S. autem non procedere à duobus, tanquam patre, & matre, adeóque non esse filium. Eandem rationem adstruit S. Anselmus in *Monologio c. 53.* atque etiam amplectitur Magister Sententiarum *l. 1. dist. 13. §. 1.* Antonius Perez de SS. Trinitate *disp. 3. c. 1.* eandem quoque adducit, & ulterius sic explicat.

Quotiescumque ad generationem alicujus prolii concurrunt duplex persona, tunc utraque tribuit aliiquid proli diversum, scilicet aliam partem pater, aliam mater: & proles ratione illius sit similis patri, ratione alterius sit similis matri: adeóque procedit in similitudinem duorum. Cum igitur Spiritus S. necessariò à duobus procedat, deberet ab uno aliud accipere, quam ab altero, si generaretur: at non aliud, sed eandem naturam accipit ab utroque: ergo. Aliud est, si ad generationem tantum una persona concurredit: quia tunc generatus tantum ab una debet aliiquid accipere, eique esse similis, ut contingit in generatione Christi temporali, & æterna. Huic explicationi opponit Granadus *loc. cit. n. 743. sec. 3.* cum in generatione Divina multa sint diversa à creatu, posse adhuc interrogari, cur in Divinis non possit dari generatio à duobus, quin unus sit Pater, altera Mater.

746. Alterum discrimen afferit S. Thomas *1. p. q. 27. a. 2. §. 4. in corp.* ubi docet, Verbum generari; quia procedit per modum intelligibilis actionis, quæ actio, seu conceptio, est similitudo rei intellectæ: at verò Spiritus S., ut ait, procedit per modum amoris, qui non est similitudo cum re, sed impulsus, seu motio ad rem: & hinc ista processio non est in similitudinem. Hanc sententiam plures amplectuntur, & fusè exponit Granadus *loc. cit. n. 743.* Ad ejus meliorem intelligentiam nota, quod, quamvis Filius, & Spiritus S. accipient eandem naturam Divinam,

& per hanc non sit unus similis præ altero: tamen non eodem modo procedant in similitudinem naturæ; quia hoc, ut ait Suarez, significat, habere similitudinem in natura, non quomodo, cunque, sed ex vi processionis suæ, seu per productionem formaliter assimilativam, qualis est processio per intellectum, non verò per voluntatem; quia operatio intellectus per se tendit formaliter ad terminum similem suo principio adæquo, id est, intellectui, ut completo per objectum ipsi coniunctum, vel se ipso immediate, vel per speciem vicariam sui.

747. Si dicas, intellectum, & voluntatem in DEO esse realiter, imò virtualiter idem, adeoque, si Filius per intellectum procedat, per eundem procedere etiam Spiritum S. Resp. ab eodem principio posse produci realiter diversa. Certè eadem anima humana producit cognitiones, & volitiones, quæ inter se plurimum differunt: unde quidem tam Filius, quam Spiritus S. procedunt per intellectum, realiter sumptum, sed non per ipsum, ut formaliter sumptum; quia Spiritus S. non procedit ut intellectio, sed ut amor.

Si urgeas, tamen etiam Spiritum S. habere identificatam sibi intellectionem Divinam, adeoque etiam procedere ut intellectionem. Resp. non sufficere præcisè identitatem cum intellectione (nam etiam natura habet identitatem cum illa, quin ita procedat) sed requiri identitatem, realem, & virtualem, cum relatione, speciâliter procedente per intellectionem, seu cum Verbo: ab hoc autem Spiritus S. realiter distinguuntur: natura verò Divina saltem virtualiter. videantur dicta in simili *n. 726. & seq.*

748. Si autem ulterius queras, unde probetur, quod secunda Persona procedat speciâliter per intellectum, tercia verò per voluntatem. Resp. hoc probari 1. omnibus illis Scriptura locis, in quibus vocatur Verbum, non vocale, & accidentale, sed mentale, & substantiale, utpote identificatum intellectui Divino. 2. ex iis, in quibus Spiritus S. vocatur amor, & charitas, quæ spectant ad voluntatem: numquam autem in Scripturis Spiritus S. vocatur Verbum, sed solus Filius. 3. ex omnibus SS. PP. & Conciliis, quibus hæc est certissima fidei veritas. S. Basilius quidem *l. 5. contra Eunomium c. 11.* scribit, quod Spiritus S. sit Verbum Fili: sed, ut ait S. Thomas *1. p. q. 34. a. 2. ad 5.* est locutio impropria, & figurata, per quam scilicet omne id potest dici verbum alicujus, quod est ejus manifestativum: Spiritus S. autem Filium manifestat.

Hæc differentia inter generationem Filii, & spirationem Spiritus S. assignata, præter auctoritatem Angelici, etiam pro se habet auctoritatem SS. PP. qui generationem Filii ordinariè deducunt ex eo, quod sit Verbum, consequenter similitudo, & imago Patris &c. Et hinc valde probabilis, & magni ponderis hæc sententia est. Sed foris tamen adhuc illi objici potest, hac ratione tantum dici, generationem esse specialem modum procedendi per intellectionem, per quam, realiter saltem sumptam, etiam procedit Spiritus S., & sic non afferri determinatum aliquod, & magis explicitum prædicatum, in quo dif-

differant hæc duæ processiones: videatur Derkennis tract. de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 2.

749. Tertium discrimen inter processio-
nem Fili. & Spiritus S. afferit S. Bonaventura in
1. disp. 13. a. 1. q. 2. ad 1. Richardus à S. Victo-
re, Major, Alensis, Hurtadus, Derkennis tract.
de Trinit. disp. 4. c. 4. §. 3. Platelius, Zuniga, &
alii (quos citat, & approbat Haunoldus l. i. n. 720.)
& adhuc alii, præsertim Recentiores, qui di-
cunt, ideo Filium generari; quia procedit in similitudinem naturæ ut secundæ: seu, quia accipit naturam ut secundam, sive producitivam alterius Persona: quo modo naturam non accipit Spiritus S. habet tamen Pater Divinus, atque communicat Filio: adeoque Filius magis proce-
dit in similitudinem naturæ cum Patre.

Declaratur, & probatur ulterius ex Der-
kennis loco modò citato. Similitudo naturæ, quam in humanis accipit per generationem Filius, impor-
rat secunditatem; si enim filius non posset per se ex natura sua (aliud est, si per accidens tantum impediatur) producere aliud hominem, utique non eset similis suo Patri in natura; at vero, ut rectè obseruat idem Auctor, in huma-
nis generatio filii in similitudinem naturæ involvit duplēm imperfectionem, scilicet primò, quod non tantum Pater, & Filius sint similes in natura; sed etiam naturæ sint similes; ex quo infertur, naturas esse realiter distinctas: in Di-
vinis autem non datur natura similis, sed tantum Pater, & Filius, similes in natura; quia datur identitas naturæ. Secundò, quod in humanis filiis possit generare aliud filium: non item in Di-
vinis; cum filiatio sit immultiplicabilis: & si Filius in Divinis posset generare aliud filium, eo ipso necessariò generaret: cùmque hic iterum posset generare, adeoque necessariò generaret aliud, sequeretur infinitas filiorum: quod est absurdum. Demptis autem istis duabus imper-
fectionibus, manet conceptus generationis, etiam generationi Divinæ conveniens. *Origo vi-
ventis à vivente, principio conjuncto, in similitudi-
nem naturæ secundæ.*

750. Hæc sententia videtur etiam esse S. Ba-
silius l. 5. contra Eunom. c. 12. ubi docet, Spiritum S. non esse Filium; quia ex eo aliis non procedit: itēque Patrum Latinorum in Concilio Floren-
tino, cuius sessione ultima, & primis literis, quibus Latini sententiam suam, de processione Spiritus S. ex utroque, Græcis transcriperunt, sic habetur: *Nam credentes S. Spiritum ex Filio ne-
quaquam procedere, necesse est, ut intelligant, Spi-
ritum ex solo Patre procedere, ac consequenter non
esse Filium:* qua postrema verba non possunt in-
telligi, quasi dicta de Spiritu S. nam hac ratione intellecta non potuissent Græcis objici, tanquam absurdum aliquod, quod deberent admittere; cum verissimum sit, Spiritum S. non esse Fi-
lium.

Inde si voluissent Latini ea verba de Spiritu S. intelligi, debuissent dicere: *Ego consequenter esse Fi-
lium.* Sunt quidem aliqui, qui afferunt, textum mendosum esse, ac particulam non per errorem adiectam: sed Vasquez in 1. p. tom. 2. disp. 147. c. 3. eos refutat ex eo, quod illa particula negativa in omnibus exemplaribus habeatur: Unde verba illa intelligenda sunt de ipso Filio, quasi diceretur: si Spiritus S. à solo Patre procedit, non

datur Filius; hoc autem idem est, ac dicere, de ratione Filii esse, accipere naturam ut secundam.

Addit Platelius p. 1. n. 248. certum esse, quod Filius accipiat naturam ut secundam: in certum autem, an processio ad intra per intellectum sit magis formaliter, & magis per se, in substantiale naturæ similitudinem, quam processio per voluntatem: adeoque hanc sententiam priori præferendam. Idem adjungit n. 249. Pa-
tres, qui frequenter docere videntur discrimen secundo loco ex S. Thoma adductum, huic ter-
tio discrimini posse accommodari, dicendo, quod ideo secunda Persona procedat in similitudinem, seu ut imago patris; quia accipit naturam ut secundam, & ideo accipiat naturam ut secundam; quia origine est prior Spiritu S. ideo autem sit prior; quia procedit per intellectum, seu ut Verbum. Tandem n. 250. non male concludit, priorem, id est, secundam sententiam, esse communiorum, posteriorem verò, seu tertiam, esse faciliorem, & attenta sola ratione, probabiliorem.

ARTICULUS V.

Solvuntur Objectiones.

751. **O**b. 1. Productio muli est gene-
ratio: sed non est in similitu-
dinem naturæ: ergo hæc si-
militudo non requiritur ad generationem. Resp.
1. cum Granado in p. 1. tom. 3. tr. 2. disp. 5. set.
1. n. 1. neg. ma. Sic etiam in sententia eorum, qui
negant, omnia animalia nasci ex seminibus, quan-
do nascuntur vermes ex homine, vel equo, non
est generatio vitalis; quia non est in similitu-
dinem naturæ. Qui admittunt, mulum vitaliter
generari, dicunt, non requiri similitudinem in
specie infima; at neque sufficere in specie quavis
subalterna, sed requiri similitudinem in specie pro-
pinqua infimæ, vel talem, qualis datur inter mu-
lum, & equum, aut asinum.

Verum ex alio etiam capite videtur mulus
non propriè generari; quia non est secundus:
quod tamē requiritur, si subsistere debet discrimen n. 749. assignatum. Respondet tamen Der-
kennis tract. de Trin. disp. 4. c. 4. n. 27. quod, vel mu-
li per se sint secundi, quamvis per accidens hic
impediantur (sicut e. g. leones ex defectu cali-
dioris regionis in Germania, imò fors in Europa
tota, non generant: & sanè Valquez in 1. p. tom.
2. disp. 113. c. 1. n. 8. ex Theophrasto tradit,
mulos in Asia frequenter generare) vel, si sec-
undi non sint, non generantur vitaliter, sed
tantum in aliquo sensu physico, scilicet produ-
cantur ex subiecto.

752. Ob. 2. Verbum non est simile Patri in
natura: ergo non generatur, prob. ant. Verbum
habet eandem naturam, & non similem; nihil
enim est simile sibi ipsi: ergo. Confir. Verbum
non est simile cognoscendi, sed cognito: ergo
non est simile Patri, qui cognoscit, sed objecto,
quod cognoscitur. Resp. cum Haunoldo, & alii,
neg. ant. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Non
debet dari similitudo naturæ, sed tantum produ-
centis, & producti in natura: sic, si eadem albe-
do

do esset replicata in duplice muro, tamen muri essent similes, quamvis albedo non esset similis sibi ipsi. In creatis quidem etiam natura generat est similis; quia non potest natura identificari pluribus: non autem in Divinis ob contrariam rationem.

Ad confir. om. ant. neg. cons. Objectum cognitum est etiam Pater: nec tamen propterea etiam Pater est Verbum; quia ad Verbum, & imaginem, maximè naturalem, non sufficit similitudo: sed debet simul dari productio, vel processio ab eo, cuius est imago. vide Suarez de Trinit. l. 9. c. 9. n. 1. 2. & 5. Nota insuper, quod productio hujus Verbi sit formalissimè productio Verbi loquentis objectum, realiter identificatum cum inelligente, adeoque hoc Verbum formalissimè vi sua productionis sit simile intelligenti, seu Patri.

753. Dices. Principium productivum Verbi completem est sola essentia Divina; nam potentia cognoscendi, & objectum, & species, quæcunque datur, est essentia Divina: ergo Verbum deberet esse simile essentia Divinæ: atqui non potest huic esse simile; cum sit identificatum: ergo. Resp. dist. ant. principium ut quo est essentia. om. ant. principium ut quod. neg. ant. & conseq. dein conc. subsumptum, & neg. conseq. Verbum debet esse simile Personæ producenti, seu principio ut quod, quod præter principium formale, seu productivum ut quo, dicit insuper Personam producentis, cui debet esse similes Persona producta. Dixi: om. ant. quia, an principium ut quo, seu potentia productiva, dicat, præter naturam etiam Personalitatem, saltem ut conditionem, seu complementum necessarium: vel, an dicat solam naturam cum negatione productionis, videri potest apud Suarez l. 6. de Trinit. c. 5.

754. Ob. 3. Similitudo ratione intellectio-
nis, vel imaginis, quam habet Verbum cum Patre, est tantum similitudo intentionalis: sed hæc non sufficit ad generationem: ergo. prob. ma. Cognitio, qua Angelus cognoscit ipsum, est similitudo intentionalis Angeli, & tamen non generatur eo in sensu, in quo loquimur: ergo. Resp. neg. ma. est enim similitudo naturalis, seu in natura; cum Verbum habeat eandem naturam, quam Pater, & quidem vi productionis, tendentis ad producendum suppositum habens eandem naturam. ad prob. conc. ant. neg. conseq. quia illa cognitio non habet eandem naturam cum Angelo: nec est suppositum substantiale vivens, productum à supposito substan-
tiali vivente.

755. Ob. 4. Spiritus S. est magis similis Patri Divino, quam quis filius humanus patri humano: ergo etiam est filius. Respondent i. ij, qui secundum discrimen assignant, dist. ant. Spiritus S. est magis similis materialiter, & in facto esse. conc. ant. formaliter, & velut in fieri. neg. ant. & cons. Licet Spiritus S. sit similius in hoc, quod non tantum similem, sed eandem habeat naturam, tamen non est tam similis formaliter, seu ratione processionis; nam generatio filii humani ex sua natura formaliter tendit ad assimilationem filii cum patre: non autem processio Spiritus S. tendit ad assimilationem, sed est quidam impulsus vitalis.

Nec verum est (quod aliqui hic opponunt)

in humanis generationibus sufficere quameumque similitudinem; nam debet esse aliqua peculiaris, præsimilitudine cum aliis hominibus, ab hoc Patre non generatis: & hinc intervenit communicatio alicuius partis generantis: quæ communicatio est apta inducere peculiarem similitudinem, & secum fert actionem, specialiter tendentem ad similitudinem geniti cum generante. Resp. 2. ad hanc objectionem, qui tertium discrimen assignant, neg. ant. quia filius in humanis accipit naturam ut secundum.

756. Ob. 5. Verbum non est simile Patri in secunditate: ergo discrimen assignatum est nullum. prob. ant. Verbum non potest generare: ergo. Confir. Secunditas in Divinis nihil dicit præter naturam Divinam, & Paternitatem ex una, & Filiationem ex altera parte: atqui Pater non est similis Filio in Filiatione: ergo tantum est similis in natura: ergo ratione secunditatis non est magis similis Filio, quam Spiritui S., cui etiam est similis in natura. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Verbum est simile Patri in secunditate possibili, non vero impossibili, adeoque non in secunditate generandi, sed spirandi. vide num. 749.

Ad confir. Respondet Deirkennis tr. de SS. Trinitate disp. 4. c. 4. n. 29. neg. maj. & dicit, quod secunditas dicat spirationem activam, quæ determinat naturam in Patre, & Filio ad secunditatem: sed, quia libenter vito novas quæstiones, quæ hæc orirentur, an scilicet spiratio activa pèteret ad virtutem spirandi: an tantum eam consequatur, quorum prius vult Deirkennis loc. cit. posterius autem Suarez l. 11. de Trinitate c. 6. n. 4. om. ma. dist. mi. Pater non est similis in Filiatione, hoc est, in omnibus ejus prædicatis. conc. mi. in prædicato determinantis naturam ad esse secundam. neg. mi. & conseq. cùm enim hoc prædicatum determinans naturam ad secunditatem, seu ad tribuendam denominationem secundi, conveniat tam Paternitati, quam Filiationi, istæ sunt inter se quoad hoc similes, & ratione hujus magis similes, quam spiratio passiva, cui hoc prædicatum non competit. Quid autem Spiritui S. sit realiter identificata secunditas naturæ, non probat, quod etiam ipse denominetur, aut sit secundus; tum quia Spiritus S. virtualiter ab ea distinguitur; tum quia non est capax ejus denominationis, ratione ita Personalitatis, non potestis aliquid ad intra producere.

757. Ob. 6. Prius innouit Filius DEI, quam Spiritus S. ut loquuntur SS. PP. ergo secunditas non est de conceptu Filii, prob. conseq. alias debuisse statim cognosci terminus secunditatis, scilicet Spiritus S. Confir. Similitudo Divinarum Personarum non est notionalis, sed essentialis: ergo non involvit secunditatem, quæ aliquid notionale involvit. Resp. dist. ant. prius innouit Filius, quam explicitè innoverit Spiritus S. conc. ant. quam hic implicitè innoverit, neg. ant. & conseq. ad prob. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. Sæpe aliquid innoverit, quia explicitè innoverunt omnia ejus prædicta, aut cur tale, vel tale prædicatum ei conveniat: adeoque etiam potuit innoverere Filius; sed tamen nondum clarè, ob quam rationem ei hoc prædicatum conveniat, an ob secunditatem, an ob

ob aliā rationē, de quo adhuc disputatur. Ad confir. dist. ant. non est notionalis similitudo communis omnibus tribus Personis. conc. ant. similitudo tantum communis duabus Personis. neg. ant. & conseq. De similitudine autem communī, seu essentiali loquitur S. Thomas 1. p. q. 35. a. 2.

Agitari h̄c etiam solet Quæstio, an si Spiritus S. non procederet à Filio, esset ab hoc realiter distinctus. At quia h̄c quæstio non est contenta in Elencho, & Tractatus hic aliās non est parvæ molis, breviter tantum pro aliquā notitia dico, verosimilius Spiritum S. in eo casu non fore distinctum à Filio; quia in Divinis non admittitur realis distinctio, ubi non datur oppositio producentis, & producēti, qualis in illo casu non daretur inter Filium, & Spiritum S. Neque tunc esset eadem generatio Filii, quæ nunc datur; cū Filius non acciperet naturam ut fæcundam, seu conjunctam cum spiratione activa: nec essent duæ processiones, sed una tantum, per intellectum, & voluntatem simul: sicut suo modo, non per productionem realem, sed tantum per formalem, seu per emanationem aliquam metaphysicam, ab intellectu, & voluntate, realiter identificatis, emanant cognitione, & volitione DEI, realiter identificata: & sicut in homine ab intellectu, & voluntate, juxta nostra principia realiter identificatis, id est, à tota anima, procedit quilibet actio vitalis. Plura, qui cupit, adeat Ruiuum, vel Suarezium.

QUÆSTIO III.

De Distinctione inter Praedicata DEI Absoluta, & Relativa.

ARTICULUS I.

An detur distinctio plus quam formalis inter praedicata absoluta, & necessaria DEI.

758. Hanc quæstionem ex Disputatione prima, ubi aliās solet tradi, in hanc quintam transtuli, ut simulagi queat de utraque distinctione, tam absolutorum inter se, quam relativorum inter se, itēmque de distinctione relativorum ab absolutis, & contingentium à necessariis. Quid autem sint h̄c prædicata, & quid discriminis inter illa sit, diximus n. 99. Jam, ut à facilioribus incipiamus, prima conclusio sit circa distinctionem absolutorum inter se.

Dico itaque cum communi nostrorum. Inter prædicata absoluta, & necessaria DEI non datur distinctio nisi purè formalis; adeoque nulla de iis verificantur prædicata contradictoria. Dixi: inter prædicata absoluta, aut necessaria; quia, quid sentiendum de relativis, aut contingentibus, postea trademus. Conclusio autem probatur: Distinctio plus quam formalis, vel etiam talis, ut verificantur prædicata contradictoria, infert mysterium aliquod, simile mysterio SS. Trinitatis, imperceptibile nostro in-

tellectui, viribus suis relicto: ergo non debet admitti, nisi aut fides, aut saltem ratio efficacissima, cogat: atqui neutra nos cogit, ut patebit ex solutione objectionum: ergo. Unde tantum admittenda est distinctio formalis, rationis ratiocinata, seu cum fundamento in re: non quidem cum fundamento, vi cuius possint suscipi contradictoria: sed vi cuius intellectus humānus possit per diversos conceptus præcisivos diversimodè cognoscere Divinam naturam, e. g. ut potentem omnia producere, adeoque formaliter omnipotentiam: vel ut conscientiam rerum omnium, seu formaliter omniscientiam &c.

759. Ob. 1. Verum est dicere: Misericordia DEI non est justitia DEI: ergo verificantur contradictoria. Confir. 1. Plus distinguuntur DEUS justus, & misericors, quam justus, & justitia: sed ista distinguuntur formaliter: ergo illa plus, quam formaliter. Confir. 2. Ordo non datur sine distinctione plus, quam formalis: sed in DEO datur ordo: ergo. prob. mi. In creatis datur ordo, & est perfectio: ergo magis datur in DEO. Resp. neg. ant. Propositio h̄c, ita simpliciter prolatā, non est vera: sed tantum vera est, si limitetur, additā particulā formaliter.

Ad 1. confir. om. ma. dist. mi. ista distinguuntur formaliter distinctione rationis ratiocinantis. conc. mi. rationis ratiocinata. neg. min. & conf. Explicatio non additur; quia supponitur nota ex Logica. Addo tantum, etiam distinctionem rationis ratiocinata unam esse majorem, quam alteram, sed adhuc intra limites distinctionis formalis; quia scilicet unum objectum potest præbere intellectui humano majus fundamentum, quam alterum, in ordine ad diversos conceptus. Ad 2. confir. dist. ma. ordo realis non datur sine distinctione plus, quam formalis. conc. maj. ordo purè formalis, & solum in conceptu. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad probationem dist. ant. in creatis, inter quæ datur realis distinctio, datur ordo realis. conc. ant. inter quæ tantum datur distinctio formalis. neg. ant. & conseq. Nec tamen in DEO est aliquid inordinatum; hoc enim significat privatum ordine debito: DEO autem, nec ordo realis debetur, nec ipse est ejus capax quoad prædicata necessaria &c.

760. Ob. 2. DEUS est cognitionis sui, & objectum suum: sed objectum debet esse priori ad cognitionem, adeoque plus, quam formaliter, ab ista distinctum: ergo. Confir. DEUS est cognitionis, & volitionis sui absoluta, & necessaria: sed cognitionis est prius natura ad volitionem: ergo. prob. mi. nihil volitum, quin præcognitum: ergo. Resp. neg. mi. Potest cognitionis habere seipsum pro objecto. Sic statim docemur in summulis, quod se ipsum pro objecto, saltem inadæquato, habeat h̄c cognitionis: Omnis intellectus est actus vitalis. Quare sufficit, objectum esse formaliter prius. Ad confir. dist. mi. cognitionis est prior natura in creatis. conc. mi. in Divinis, subdist. est prior formaliter. conc. min. plus, quam formaliter. neg. min. & conseq. ad prob. dist. ant. nihil volitum, quin præcognitum, hoc est, formaliter prius cognitum. conc. ant. plus, quam formaliter prius cognitum. neg. ant. & conseq. Plura vide n. 555.

761. Ob. 3. DEUS intelligit per intellectum: non intelligit per voluntatem: ergo dantur prædicta contradictoria: Confir. Cognitio DEI fertur in peccatum: volitus DEI non fertur in peccatum: hæc sunt iterum contradictoria: ergo. Resp. dist. 2. p. ant. DEUS non intelligit per voluntatem, realiter acceptam. neg. ant. per voluntatem, formaliter acceptam. conc. ant. & neg. conseq. Sic etiam homo intelligit per animalitatem, realiter acceptam, & sentit per rationalitatem, realiter acceptam, sine ulla contradictione: sed non intelligit homo per animalitatem, formaliter acceptam, ut suppono notum ex Logica.

Ad confir. dist. eodem modo ma. & mi. & nego consequentiam. Hoc argumentum est simillimum illi de actu contritionis, quod in Logica ad naufragium ventilari solet: scilicet, tam cognitio, quam volitus DEI, realiter sumpta, fertur in peccatum, denominando illud cognitum; non armatum; ad hoc enim, ut denominet armatum, non sufficit quæcumque tendentia; sed requiritur tendentia specialis, vi cuius actus amplectatur motiva, impellentia ad complacendum sibi in peccato: quæ tendentia est longè remota ab actu contritionis in homine, & longissime ab omni actu Divino.

762. Ob. 4. Pater producit Filium per intellectum, & non per voluntatem: ergo de his verificantur contradictoria. prob. ant. Si Pater produceret Filium per voluntatem, tunc Filius esset volitus, & de linea volitiva: sed hoc est falsum: ergo. Confir. Filius est realiter identificatus cum volitione: ergo, si etiam producitur per voluntatem, erit de linea volitiva: quod tamen competit solum Spiritui S. Resp. neg. 2. membrum antece. in sensu reali acceptum. ad prob. dist. ma. si Pater produceret Filium per voluntatem, tantum realiter acceptam. neg. ma. si per eam formaliter acceptam. conc. ma. & mi. ac neg. conseq. Ad confir. iterum nego consequentiam. Scilicet potest eadem realiter causa, vel idem principium, producere realiter diversa, & ab his etiam diversas denominations accipere, videantur dicta n. 747, ubi plura in hac rem diximus. videantur etiam dicta n. 551, ubi explicatum, quomodo prædicta aliqua habeantur adjektivæ, alia substantivæ &c. Ex his inferes, neque admittendas esse inter prædictata absoluta, & necessaria DEI, præcisiones objectivas; quia non potest realiter cognosci unum, quin realiter cognoscatur & alterum: ut scilicet communiter nostri docent de animalitate, & rationalitate in homine. Reliqua, quæ hæc objici possent, aut jam sunt nota ex Logica, aut inferiorius melius declarabuntur.

ARTICULUS II.

Explicatio multiplex Identitatis, & Distinctionis in Divinis.

763. **M**Ultiplex assignatur divisio distinctionis; alia enim est *distincio realis*, alia *formalis ex natura vel*, alia *virtualis*, alia *pure formalis*, & hæc vel *rationis ratiocinantis*, vel *rationis ratiocinatae*.

quæ omnia supponerem ex Logica nota, si explicantur hi termini, non tantum, prout affirmantur, vel negantur de creatis, sed etiam prout affirmantur de Divinis, de quibus saepe aliter loquendum. Juxta quosdam *Distincio realis est distinctio in aliquo predicato intrinseco*: at hoc, quamquam verum sit in creatis, negatur à plurimis in Divinis; nam, ajunt, Pater, & natura Divina realiter identificantur, quamvis in aliquo prædicato differentiant. Et hinc etiam videtur, difficulter posse admitti, saltem non sine adjecta expositione, illa definitio distinctionis realis *Negabilitas unitus de altero in recto*; nam videntur aliqua prædicta in Divinis esse negabilia de natura; cùm tamen nullum possit esse realiter distinctum, ut ex dicendis patet.

P. Ulloa in sua *Logica majore* disp. 1. c. 1. num. 4. asserit, ea distingui realiter, quæ, independenter ob omni operatione intellectus, talia sunt, ut etiam si existent in rerum natura, non posset unum affirmari de altero. Supponit autem hic Author, ea, quæ nondum existunt, e.g. possibilitem, & existentiam Antichristi, non identificari, strictè loquendo; hinc ait, ea negativè distingui. Idem Author cit. c. num. 1. sic ait: *Identitas realis est unitas, seu indivisibilitas in esse . . . Distincio realis est multiplicitas, seu divisibilitas in esse*: item disp. 1. c. 2. n. 70. inquit: *Identitas realis in genere consistit in eo . . . quod extrema, que identificata dicuntur, habeant unicam, simplicem, atque indivisam essentiam à parte rei, quin extrema identificata habeant ullam actualiem inter se distinctionem*.

764. Mihi tamen convenienter videtur posse definiri identitas realis, prout abstractit ab identitate in creatis, & Divinis, *Affirmabilitas determinata unitus de altero in recto, vel in concreto, vel saltem in abstracto, metaphysice accepto*; sive, ut paulo aliis terminis dictum est num. 551, *vel adjektivè, vel substantivè*: hoc est, ut vel per modum adjektivi possit prædicari; e.g. *Natura Divina est communicabilis tribus*: vel laitem per modum substantivi, seu formæ metaphysicæ: e.g. *Natura Divina est generatio*; hæc enim propositio vera est, quamvis vera non sit ista: *Natura Divina est generans*.

Ubi tamen adverte, prædicationem per modum substantivi non sat satis exactè exponi, dicendo, *Paternitas est id, volitus est id* &c. quamvis enim aliquando pro aliqua objectione solvenda ea responsio sufficiat, universaliter tamen falsum est, illam prædicationem per particulam *id* &c. sufficere ad identitatem realem; nam vera est haec propositio: *Pater est id, quod est Filius*: quin detur identitas realis inter Patrem, & Filium. Unde melius dicitur: *Pater, vel Paternitas est communicabilitas cum tribus: volitus est absolute necessitas existentie Divinae*. Hæc definitio identitatis videtur mihi saltem evitare alias tricas, ortas ex eo, quod quidam velint aliqua prædicta esse contradictoria, alii non, de quo forte inferiorius.

765. Supposita hac definitione identitatis, resclè definitur *distinctio realis*, quod sit *Negabilitas determinata unitus de altero in recto, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico*: hoc est, ut possit negari alterum tam ut substantivum, quam ut adjektivum. Et sic Pater in Divinis potest

potest negari de Filio; nam verum est: *Pater non est Filius*: item etiam: *Pater non est Filiatio*. Duxi: in abstracto metaphysico, sive quando forma est metaphysica, quae scilicet realiter identificatur cum concreto; nam si substantivum esset tantum forma physica, non requireretur ad distinctionem etiam negabilitas in abstracto hoc physico; vera enim sunt haec propositiones: *Visio non est visum*: *Albedo non est album*, &c: *Albedo est distincta realiter, saltem inadequatè, ab albo*: quamvis negari non possit de visione, vel albedine hoc praedicatum tantum in abstracto; non enim verum est dicere: *Visio non est visio*: *Albedo non est albedo*: at, quia hac forma est tantum physica, definitio nostra tamen est vera; quia de albedine negabile est tam concretum album, quam quolibet abstractum metaphysicum, hoc est, realiter adæquatè identificatum cum albo, quaecunque excogitur.

766. Jam *Distinctio Scotistica*, seu *formalis ex natura rei*, juxta suos autores est illa, que datur antecedenter ad operationem intellectus, non inter plures res, sed inter plures formalitates: plures autem res ex Mastrio in *logica disp. I. q. 5. a. 2.* sunt, quae habent propriam existentiam, vel productur per physicum influxum à causa, & multiplicata faciunt plura simpliciter; *formalitates* vero sunt, quae non habent propriam existentiam, sed existunt per existentiam rei, in qua per physicam identitatem radicantur: nec producuntur per productionem physicam, sed tantum per metaphysicam: & multiplicata non faciunt plura simpliciter, sed tantum secundum quid, sive formaliter ex natura rei. Alii vero magis intelligibiliter docent, plures res esse, quae sunt separata, vel actu, vel potentia, vel proportione: separata autem proportione vocant, quorum unum est *causa*, vel principium alterius, ut scilicet defendi possit realis distinctio inter Personas Divinas, quae ipsa non sunt inter se separabiles, sed tantum se habent proportionaliter, quasi essent separatae; quia habent oppositionem productentis, & producti. Alia vero, quae non sunt ita separatae, habent tamen diversas definitions, ajunt, esse plures formalitates.

767. Sequitur *Distinctio virtualis*, quae re ipsa ex parte objecti, seu antecedenter ad operationem intellectus, non est distinctio: sed est tantum æquivalentia distinctionis, in ordine ad certos effectus, sive denominations: sicut (quod est exemplum Ulloæ) prorex non est rex, æquivalentem tamen in ordine ad certas functiones regi; nam, sicut realis distinctio tribuit ita distinctis capacitatem recipiendi prædicata, vel absolute, vel conditionate contradictroria, vel, ut unum habeat denominationem, quam alterum non habet: ita tribuit distinctio virtualis; sicut enim ob realem distinctionem de patre, & filio in creatis verificantur haec propositiones: *Pater non est filius*. *Filius est filius*: ita ob virtualem distinctionem de essentia, ac Patre in Divinis verificantur haec propositiones: *Pater non est Filius*: *Essentia est Filius*: videtur autem mihi cum Ulloa in *logica maj. disp. I. n. 78.* distinctio virtualis commode posse definiri: *Identitas realis duorum capacium suscipienda predicata, vel absolute, vel saltem conditionate contradictroria*: quid autem per prædicata conditionate contradictroria intelligatur, explicabimus n. 777.

Interim nota ex eodem Ulloa. Quemadmodum saepe idem effectus potest provenire, tam à causa univoca, quam à causa æquivoca: ita potest capacitas ad prædicata contradictroria, vel denominations diversas, provenire, tam à distinctione reali (vel, si datur, à formalis ex natura rei, quae etiam se tenet ex parte objecti) tanquam à causa univoca, quam à distinctione virtuali, tanquam causa æquivoca. Unde distinctione realis, Scotistica, & virtualis, convenient in effectu, hoc est, in capacitate ad prædicata contradictroria: at differunt ex parte causæ; nam realis, & Scotistica, est causa univoca: virtualis autem est causa æquivoca: prior utraque est rex, posterior prorex.

768. Hinc est, quod S. Thomas, & alii, præsertim antiquiores, etiam SS. Patres, atque Concilia, quamvis prædicata contradictroria inter Personas, ac naturam Divinam admittant, tamen easdem Personas, ac naturam, tantum ratione inter se distingui, afferant: non utique tantum eo modo, quo animalitas, & rationalitas in homine distinguuntur ratione; alias non admitterent verificari contradictroria de ipsis, uti tamen admittunt: neque mysterium SS. Trinitatis est ineffabile, ac supra nostrum captum; cum etiam tyro Logices capiat illam distinctionem: sed ita, ut quidem à parte rei, seu ante operationem intellectus, non detur vera distinctio; sed primum nos cognoscendo imperfectè naturam Divinam, & Personalitates, eas per nos conceptus, hoc est, ratione, ac secundum nostram intelligentiam (ut loquitur Joannes Theologus in Concilio Florentino sess. 18. post medium) distinguamus: interim tamen detur à parte rei æquivalentia distinctionis, seu capacitas ad suscipienda prædicata contradictroria.

769. Jam *Distinctio rationis*, seu *formalis generice accepta*, definitur communiter *distinctio realis*, vel æquivalenter talis, duorum conceptuum idem objectum diversimodè representantium: cuius explicationem suppono ex Logica, uti & notitiam divisionis in distinctionem *rationis ratiocinantis*, sive sine fundamento in re, & distinctionem *rationis ratiocinatae*, sive cum fundamento in re. Sed quia in uno objecto datur longè maius fundamentum ad diversos conceptus faciendo, quam in altero; hinc etiam unum magis distinguitur hac distinctione, quam alterum. Inter alia autem fundamenta est etiam capacitas subjecti ad suscipienda prædicata contradictroria, quae capacitas vel maximè præbet fundamentum ad diversos, imò oppositos conceptus: & hinc inter distinctiones *rationis ratiocinatae*, ea, quae est cum fundamento hujus capacitatatis, est maxima, eamque Ulloa *disp. I. c. 2. n. 57.* vocat distinctionem *rationis Theologicam*, ut contradistinguat à Logica.

770. Hæc quidem distinctio in creatis non admittitur: admittitur tamen in Divinis, ex SS. PP. & Conciliis, cum S. Thoma, & aliis, qui distinctionem, qua modò frequentius vocatur *virtualis*, reducunt ad distinctionem *rationis*, tanquam speciem ad genus. videatur Ulloa in *logica maiore disp. I. c. 2. n. 58.* Et c. 4. n. 145. Et seq. maximè 148. Et juxta hic dicta explicanda sunt omnes textus Conciliorum, SS. PP. S. Thomæ, & aliorum antiquiorum, qui dicuntur.

naturam Divinam, & Personas non re, sed tantum ratione differre, præsertim dicta Patrum Latinorum, & Joannis Theologi in Concilio Florentino, quos exhibet Ulloa *in modo citata logica n. 146.*

Sic sancè exponentius est S. Thomas, qui *z. p. q. 39. a. 1. ad 2. ita loquitur: In quantum essentia, & Persona in Divinis differunt secundum intelligentiam rationem, sequitur, quod aliquid possit affirmari de uno, quod negatur de altero.* Ecce admittit S. Doctor, quod vi distinctionis formalis hujus specificæ in DEO, scilicet virtualis, possint verificari affirmatio, & negatio de realiter identificatis, hoc est, contradictoria. Et certè secundo loco sibi objecerat, quod affirmatio, & negatio non simul, & semel verificantur de eodem, & tamen verificantur de essentia, & Persona, adeoque ista non sint identificatae: nec responderet, non affirmari, & negari, realiter idem, sicut fit circa animalitatem, & rationalitatem, quando concipiuntur ut distinctiones: sed ait, posse idem affirmari, & negari ob distinctionem rationis, scilicet peculiarem, qua vocatur virtualis. Similia habet S. Doctor *in 1. disp. 34. q. 1. a. 1. ad 2. & alibi.* Quando autem S. Doctor videtur dicere, quod in ipsa perfectione essentia Divina continetur, & Verbum, & principium Verbi, & omnia ad ejus perfectionem pertinentia, plus certè non vult dicere, quam omnes Personas esse realiter naturæ identificatas, & Filium non accepisse à Patre naturam distinctionem.

771. Huc spectat etiam, quod fusè tradit Ulloa de DEO *disp. 2. c. 3.* scilicet, quod antiquitus cognita tantum fuerit una species identitatis, nempe, quæ excluderet omnem disrepaniam in tertio, vel capacitatem ad prædicata contradictionia, & quæ datur in creatis: at, sicut multa modò per experientiam nobis innoverunt, quæ antiquos latebant, e. g. alijs major numerus planetarum, alijs motus solis, vel Mercurij &c. ita nobis multa innoverunt per fidem, quæ Aristoteli, & priscis illis sapientibus, incognita fuerunt: & inter alia innovit nobis species identitatis realis, quæ simul esset capacitas ad prædicata opposita, vel disrepancia in tertio: item alia species distinctionis realis, quæ starebant simul cum identitate in tertio. Quare modò distinguimus inter *identitatem tantum realem*, & inter *identitatem etiam virtualem*, de qua re Aristotelles nihil scivit. Per illam intelligimus identitatem quamcunque realem duorum, quamvis cum disrepancia in tertio: per istam intelligimus identitatem exclusivam disrepancia in tertio (intellige, vel absolutè, vel conditionatè talis) utraque datur in Divinis, attamen respectu diversorum prædicatorum; in creatis autem tantum datur posterior.

772. Ubi etiam notanda ex eodem Ulloa de DEO *disp. 2. c. 3. n. 24.* sunt sex veritates, ab Ecclesia definitæ, quæ in hac materia semper præ oculis habendæ sunt. Prima: *Personæ Divine sunt realiter ab invicem distinctæ.* ita definitum in pluribus Conciliis contra Sabellium, docentem, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, esse tria vocabula, significantia unam Personam, sed diversa munera. Secunda: *Una, indivisa, & singularis est substantia, seu natura Divina.* ita defi-

nitum in Lateranensi sub Innoc. III. C. Domini mus contra Joachimum Abbatem, docentem, Divinas Personas esse unum DEUM unitate collectionis, sicut multi homines sunt unus populus. Tertia: *Nulla Persona Divina realiter distinguitur à natura.* ita definitum in Concilio Rhemensi, & Lateranensi contra Gilbertum Porretanum, docentem, Personas Divinas realiter distingui à natura. Quarta: *Filius est Deus, & Patri consubstantialis.* ita definitum in Nicano I. contra Arium, docentem, quod Filius sit creatura. Quinta: *Spiritus S. est Deus.* ita definitum in secundo Generali Concilio, seu Constantinopolitano I. contra Macedonium, docentem, quod Spiritus S. sit creatura. Sexta: *Filius procedit à solo Patre, & Spiritus S. ab utroque.* ita definitum in Florentino contra Photium, jam olim damnatum, & contra Marcum Ephesinum, atque sequaces Gracos Schismaticos.

Addendum, quod Ruiz citatus in thesibus Dilinganis, de SS. Trin. myster. an. 1709. editis, q. 3. a. 3. n. 142. afferit, & per se clarum esse videatur, nempe, quod ex communi Doctorum sensu Theologus in suis discursibus circa SS. Trinitatem eò propius accedat ad veritatem, quod difficultates hujus mysterii explicat conformius ad fidei propositiones: è contrario autem eò magis recedat, quod laboriosius luctari debet, ut, nescio quibus limitationibus, aut difficillimis, si non etiam periculosis, expositionibus, opiniones suas cum veritatibus fidei conciliat.

ARTICULUS III.

Qualis distinctione detur inter Naturam, & Personas Divinas.

773. **D**ico 1. Inter Personas Divinas, & Naturam, non datur ulla distinctione realis. ita certissima omnium; quamvis enim secundum fidem distinguantur inter se realiter ipsæ Personæ, nulla tamen distinguitur realiter à natura. Probatu primò ex Lateranensi cit. n. 710. ubi definitur, quod omnes tres Personæ sint essentia: & antecedenter damnatur Joachimus Abbas oppositum docens, de quo n. præced. Secundò ex Concilio Rhemensi apud Severinum Binium tom. 3. p. 2. edit. Coloniens. fol. 1333. non longè ante finem, ubi refutat Pontifex Eugenius III. definitivè: *Ne aliqua ratio in Theologia inter naturam, & Personam divideret, néve DEUS Divina essentia diceretur ex sensu ablativi tantum, sed etiam nominativi.* Idem supponitur in Concilio Florentino, in quo sess. 18. Joannes Theologus sic pronunciat: *Divina substantia, & Persona re quidem sunt idem: secundum autem modum intellectus nostræ differre videntur.*

Tertio S. Augustinus de Trinitate L. 7. c. 6. ait: *Non enim aliud est DEO esse, aliud Personam esse, sed omnino idem.* Ibidem sub medium ait: *Tres Personas ejusdem essentiae, vel tres Personas unam essentiam dicimus: tres autem Personas ex eadem essentia non dicimus, quasi aliud ibi sit, quod effe-*

essentia est, aliud, quod Persona. Similia habent etiam alii SS. PP. & Concilia paucim: itemque Sanctus Thomas cit. n. 770. & alii auctores, qui communissime docent, tantum dari distinctionem rationis inter Personas, ac naturam: in hoc stat difficultas mysterii SS. Trinitatis; si enim inter essentiam, & Personas datur distinctio realis, non esset minus perceptibilis natura Divina in tribus Personis, quam natura humana in tribus individuis. Confirm, ratione S. Bernardi apud Ulloam disp. 1. log. major. c. 2. n. 28. Si Paternitas est distincta ab essentia, vel est major, vel minor, vel æqualis essentiae Divinae: major esse non potest, ut patet: nec minor; quia alias esset creatura: nec æqualis; quia alias essent duo Dij æquales.

774. Dico 2. Inter Personas Divinas, & naturam, non datur distinctio Scotistica, seu formalis ex natura rei. Ita extra scholam subtilem reliqui Theologi communissime. Prob. Hæc distinctio juxta suos auctores est major, quam distinctio rationis: atque ex Conciliis, & PP. habetur, tantum dari distinctionem rationis in Divinis, ut ex dictis probatum est: ergo. Nec dicas, terminum ratione à Conciliis, & PP. usurpari pro ratione objectiva, seu quidditate rei: nam hæc est violenta expositio; cum enim dicant PP. sola ratione, aut intelligentia differre, & vox intelligentia significet modum nostrum cognoscendi, hoc solo, non autem etiam objectivè, distingui naturam à Personis afferunt. Confir. Major distinctio, quam rationis, admitti non debet, nisi probetur: sed non probatur, ut patebit ex solutione objectionum: ergo.

775. Dico 3. Datur inter naturam Divinam, & Personas distinctio virtualis propriè dicta, ita Valentia tom. 1. disp. 2. generali q. 1. punct. 2. in fine. Tannerus tom. 1. disp. 4. q. 3. dub. 2. num. 12. Ulloa in log. majore disp. 1. c. 2. num. 37. & plurimi recentiores. Arriaga auctem de SS. Trinit. disp. 42. sct. 5. n. 51. ait, non posse negari re ipsa nostram tentantium à Catholicis: quamvis negari non possit, etiam magnam autoritatem stare in oppositum. Dixi: inter naturam Divinam, & Personas; quia, si de his verificantur contradictiones, tunc multò magis verificantur de ipsis Personis inter se; quod notwithstanding propter aliquos, qui etiam inter Personas negant contradictiones, euam si realiter distincte sunt. Dixi autem insuper: distinctio virtualis propriè dicta; nam Ulloa in log. mat. disp. 1. c. 1. n. 7. distinguit triplicem distinctionem virtualem. Prima est quæcumque distinctio rationis ratiocinata, seu cum fundamento in re, in ordine ad diversos conceptus de re illa formandos. Secunda est æquivalentia rei in ordine ad plura munera, alias realiter distinctis convenientia: sic, ait: virtualiter distinguitur sol; quia potest calefacere, & illuminare, quæ munera præstat calor, & lux inter se realiter distincta: sed hæc item est distinctio tantum rationis ratiocinata logica, quamvis cum majore fundamento. Tertia est æquivalentia rei in ordine ad suscipienda prædicata contradictionia absolute talia, vel falso conditionate talia, seu, ut Ulloa vocat, illativa.

776. Per prædicata contradictionia absolute talia intelliguntur illa, quæ sunt negatio, & af-

firmatio ejusdem prædicati, e. g. Homo est rationalis: Lapis non est rationalis: item Titius est dominus: Cajus non est doctus. Ubi statim noto discriben inter prædicata contradictionia, & propositiones contradictiones; nam prædicata contradictionia possunt verificari, ut manifestum est in realiter distinctis: at propositiones contradictiones non possunt unquam verificari, ut suppono; quia sunt negatio, & affirmatio ejusdem prædicati de subjecto omnino eodem: hoc est, nec realiter, nec virtualiter distincto. Dico: nec virtualiter distincto; nam cum subjectum, virtualiter distinctum, in ordine ad suscipienda prædicata contradictionia, æquivaleat duobus realiter distinctis, ut dictum n. 767. possunt unque de tali subjecto contradictionia verificari: adeoque vera esse de tali subjecto affirmatio, & negatio ejusdem, sine contradictione propositionum; tunc enim tales propositiones se habent, ac si haberent duo subjecta realiter distincta, de quibus absque dubio prædicata contradictionia verificari possunt. Unde etiam principium: Idem non potest simul esse, & non esse: tantum procedit, quamdiu manet intra suam sphæram, scilicet intra identitatem tam realem, quam virtualem, qualis datur in creatis: non autem, quando altius, quam decet, vult ascendere ad identitatem tantum realem, cum virtuali distinctione. Quare in illo principio intelligendum est, idem, tam realiter, quam virtualiter acceptum: pars est ratio de aliis hujusmodi principiis, ut observat recte Ulloa de DEO disp. 2. c. 3. n. 30.

777. Per prædicata contradictionia conditio- natè talia, seu illativa, Ulloa in log. major. disp. 1. c. 2. intelligit illa, quæ hic, & nunc contradictionia quidem non sunt: essent tamen, nisi in illo subjecto daretur distinctio virtualis. Exemplum sit in his propositionibus (ut docet hic auctor) Essentia Divina communicatur: Paternitas non communicatur, vel: Essentia est communicabilis: Paternitas non est communicabilis: hæc prædicta communicabilis, non communicabilis in his propositionibus, ait Ulloa, non sunt prædicata contradictionia. Probatur. In prima propositione, sub termino communicabilis intelligitur communicabilitas essentiae: in secunda vero intelligitur communicabilitas Paternitatis: illa est prædicatum reale, & verum: ista est Chimæricum: ergo non affirmatur, & negatur idem prædicatum, adeoque non sunt contradictionia absolute talia.

Probatur ant. ab Ulloa cit. disp. 1. n. 76. De essentia non prædicatur quælibet communicabilitas; non enim prædicatur communicabilitas alicujus e. g. qualitatis, vel rei cuiuscunque creatæ; sed tantum communicabilitas essentiae: item de Paternitate non negatur quælibet communicabilitas; nam Paternitas est realiter communicabilitas essentiae: sed tantum negatur communicabilitas Paternitatis: adeoque affirmatur, & negatur communicabilitas diversa, una possibilis, altera Chimærica, consequenter absque contradictione prædicatorum. Et eodem modo videtur hic auctor loqui de propositionibus: Pater generat: Essentia non generat: quia etiam in prima intelligitur generatio vera, à Patre, tanquam Principio ut quod, proveniens: in secunda intelligitur generatio Chi-

mærica, proveniens à natura, tanquam principio ut quod. Quòd autem ita intelligentur propositiones illæ, habetur ex ipso usu, ac intelligentia Ecclesiæ, & ex ipsa ratione modò adducta.

778. Si dicas, ergo saltem dici potest: *Pater est communicabilis communicabilitate essentiae: Natura est generans generatione Patris.* Rsp. mihi non videri has propositiones simpliciter ita proferendas; quia ex usu, & communis acceptio non significant, quòd Pater secundum essentiam, seu quòd essentia Patris sit communicabilis, aut quòd natura tantum sit identificata cum generatione activa; sed videntur significare, quòd communicatio essentiae sit ratio communicandi ipsam Paternitatem: & natura sit principium ut quod, generans per generationem Patris: quae non sunt vera. Vide Ulloam de DEO disp. 2. c. 3. num. 38. ubi ait, has propositiones implicare, eoque conjungatur utraque communicabilitas. vide etiam eundem disp. 1. c. 2. num. 95.

Quare ad mentem Ulloæ ista prædicata *generans: non generans: communicabilis: non communicabilis*, in supradictis propositionibus, non sunt absolute contradictoria, sed conditionatè; hoc est, essentia talia; nisi daretur inter essentiam Divinam, & Paternitatem distinctio virtualis; nam, si essentia, & Paternitas essent realiter, & virtualiter identificata, tunc communicabilitas essentiae esset realiter etiam communicabilitas Paternitatis, & utraque esset possibilis, vel utraque impossibilis. Quòd autem realiter diversa sint haec communicabilitates, habetur à distinctione virtuali, sine qua tam parùm communicabilitas essentiae esset diversa à communicabilitate Paternitatis, quam parùm similitudo animalis est realiter diversa à similitudine rationalis, in eodem individuo, & respectu ejusdem termini relativi. His explicatis

779. Probatur conclusio. Esse Filium Divinum, & non esse Filium Divinum, sunt prædicata contradictoria absolute talia: *Esse communicabile, & non esse communicabile*, sunt prædicata contradictoria saltem conditionatè talia: atque antecedenter ad omnem operationem intellectus datur capacitas ad ea verificanda in essentia Divina, & Persona e. g. Patris (& omnino similis est ratio circa alias duas Personas) realiter inter se identificatis: quin etiam hæc prædicata contradictoria, vel absolute, vel conditionatè talia, actu verificantur de essentia, ac Persona: ergo ex num. 767. datur inter illas distinctio virtualis strictè dicta. maj. quoad secundam partem, seu quoad prædicata *communicabile, & non communicabile* est jam explicata num. 778. quoad primam partem, seu quoad *esse Filium, & non esse Filium*, probatur. Prædicata contradictoria sunt illa, quorum unum est contradictoriè oppositum alteri, vel exclusivum alterius, & hinc juxta omnes sunt contradictoria prædicata, *albus, non albus, homo, non homo*: ergo etiam ista sunt contradictoria *Filius, non Filius*. Confirmatur. Istæ duæ propositiones: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis*: habent prædicata contradictoria: ergo etiam istæ duæ propositiones: *Essentia Divina est Filius: Pater non est Filius*.

780. Respondent quidam apud Vasquez (ut citat Ulloam in log. ma. disp. 1. c. 2. num. 45.)

propositionem hanc: *Pater non est realiter à parte rei Filius: esse falsam; eoquod sensus sit: Pater non est quidquam, quod est Filius: cùm tamens sit essentia Filii.* Confirm. Ista Propositio: *Essentia non est ingenita: ideo est falsa; quia sensus est: Essentia non est id, quod est ingenitum: cùm tamen essentia sit Pater, qui est ingenitus.* Sed contrà. Hac ratione etiam falsa esset hæc propositio: *Essentia non distinguitur à Filio: quia etiam haberet sensum: Essentia non est quidquam, quod distinguitur à Filio: quod est falsum; cùm essentia sit Pater, qui distinguitur à Filio.*

Dein falsum est, quòd propositio negativa semper significet, quòd id, de quo negatur alterum, non sit quidquam illius; nam juxta omnes est vera propositio: *Anima non est homo: licet anima sit aliquis hominis.* Rursus saltem verificabuntur ista contradictoria: *Pater non est Filiatio: Essentia est Filiatio.* Si replicare velles, Filiationis essentiam esse in Patre, urgeri potest argumentum de eo, quod saltem reale superaddit essentia Filiatio; nam, quidquid dicatur, saltem in Filio est aliqua realitas, realiter distincta à Patre (alias non distinguerentur inter se realiter) & tamen illa ipsa est essentia, non vero est Paternitas: ergo redeunt contradictoria: *Pater non est realitas, quæ est in Filio realiter distincta à Patre: Essentia est realitas, quæ est in Filio realiter distincta à Patre.*

Ad confirm. neg. ill. illa propositio non ideo est falsa; alias esset falsa & ista: *Essentia non est genita: si sensus esset: Essentia non est id, quod est genitum: cùm essentia sit Filius, qui, est genitus.* Unde ratio falsitatis illius propositionis est definitio Ecclesiæ, cui occasionem dedit sequens ratio: Si natura, propter identitatem cum generante, deberet dici generans, etiam, ob identitatem cum generato, deberet dici genita: atque non potest dici generans, & genita; quia inter prima principia hujus mysterii est, oppositionem generantis, & geniti, inducere distinctionem realem: & consequenter, si naturæ utrumque conveniret, deberet esse realiter distincta à se ipsa, quod implicat.

781. Respondent alii, etiam in his propositionibus: *Pater non est Filius: essentia est Filius*: prædicari duo diversa: in priore Filius Chimæricus, qui deberet esse identificatus cum Patre: in secunda Filius verè Divinus, qui sit identificatus cum essentia. Sed hac ratione neque est prædicata contradictoria: *Homo est rationalis: Equus non est rationalis*; quia posset dici, in priore propositione prædicari veram, in secunda tantum Chimæricam rationalitatem: & sic numerum prædicatum, quod affirmatur de uno, negaretur de alio: quod est contra omnem Philosophiam. Dein est certum ex fide, quòd Pater non sit verus Divinus Filius: ergo hic potest de eo negari: adeoque propositio: *Pater non est Filius: intelligendo verum Filium, est verissima: & tamen etiam vera est altera: Essentia est Filius verus Divinus: unde non negatur Filius Chimæricus identificatus; sed negatur identitas inter verum Filium, & Patrem: nam habet quidem Filius identitatem secum ipso, & cum essentia: non autem cum Filio identitatem habet Pater. Sic etiam, quando dico: S. Petrus non est S. Paulus: non venit ex parte prædicati Chimæricus*

cus S. Paulus, sed verus, qui tamen negatur de S. Petro; alias nunquam negaretur aliquid possibile de altero possibili, sed tantum de impossibili, quod est omnino falsum. Quare semper verum est, quod essentia habeat aliquam identitatem, quam non habet Paternitas: quæ iterum sunt contradictoria.

782. Neque dicas, suprà ex Ulloa dictum, propositiones: *Essentia communicatur: Paternitas non communicatur:* non habere prædicta contradictoria; nam, etiam supposita illâ doctrinâ, est disparitas magna inter illas propositiones, & istasjbi enim saltē abstractum prædictati, scilicet communicabilitas naturæ, non potest negari de Paternitate: at in his propositionibus potest, & debet negari; nam verissimum est, non tantum: *Pater non est Filius:* sed etiam: *Pater non est Filiatio.* Accedit, ut adveretur Ulloa, quod similibus explicationibus adversariorum tandem tota difficultas mysterii reduceretur termè ad distinctionem pure formalem, quod est contra omnem sensum Catholicorum.

Sanè, si admittatur cum aliquo Recentiore, relato in cit. *Ihesib. Dilingan. de SS. Trinitate n. 142.* ista propositione: *Essentia realiter specata est eodem, sed non alio modo, generans, genita, & procedens, quo Pater est generans, Filius est genitus, & Spiritus S. procedens:* tunc difficultas in mysterio hoc capiendo, non est major, quam illa, quam capit Logicus quilibet in animalitate, & rationalitate, eodem, & non diverso modo, cognita. Ulterius, admissa ista propositione, vix videtur, servatâ doctrinâ consequentiâ, posse negari ista: *Essentia realiter specata est eodem modo, sed non alio, distincta, que est distinctus Pater, Filius, & Spiritus S.* quæ tamen admitti nequit, quam potest. Et cur non etiam admittitur ista: *Pater realiter est Filius?* quæ propositio utique, ut prior, admitti nequit; quamvis referatur loco dictato Recentior ille eam non omnino horre.

783. Confirmatur conclusio 1. SS. PP. & fideles videntur sane inter naturam Divinam, & Personas agnoscere aliquam oppositionem prædicatorum; alias cur ita extollerent sublimitatem hujus mysterii? cur ita inculcarent necessitatem captivitatis intellectus; si non superaret principiū lumine naturæ nota, & omnia possent salvare per distinctionem pure formalem, qualis datur in creatis, & quæ certè supra captum non est? Sanè nostra sententia videtur longè simplicius, ad mentem Conciliorum, & Ecclesiarum, atque etiam longè conformius conceptui, quem de hoc mysterio habent fideles, explicare propositiones fidei, dum adversarii, nescio quas, expositiones adhibent, de quibus apud SS. PP. & Concilia nulla ostinentio: est autem, si verba saltem simpliciter accipiuntur, frequens assertio prædicatorum contradictiorum: ergo nostra sententia ex n. 772. est præferenda.

Confirmatur conclusio 2. negativè. Si de natura, & relationibus non possent verificari prædicta contradictoria, tunc ideo; quia etiam deberent verificari propositiones contradictoræ: sed hoc non sequitur: ergo minor probata jam est n. 776. Nec dicas, nos facere circulum viatiolem, dicendo, ideo verificari tantum prædicata contradictoria, & non propositiones con-

R. P. Ant. Mayr Theol. Tom. I.

tradictorias; quia datur distinctio virtualis: & ideo dari distinctionem virtualem; quia verificantur de eodem realiter ente prædicata contradictionia. Resp. enim, nos quidem assignare distinctionem virtualem, tanquam rationem à priori, quare sola prædicta, non autem propositiones contradictoræ verificantur: non tamen hæc prædicta contradictionia assignare, tanquam rationem à priori distinctionis virtualis; hujus enim ratio (si tamen aliqua à priori esse potest) est ipsa sublimissima essentia Divina, capax sibi identificandi tres Personas realiter distinctas, vel terminations diversas &c. quæ capacitas innovuit nobis per fidem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

784. Ob. 1. contra primam conclusionem, *Relations, seu Personalitates sunt modi essentiae Divinae;* sed modi sunt realiter distincti à modicato: ergo relations ab essentia, ma. habetur ex Patribus, quos citat Ruiz. Confr. Ubi datur contradictionis, debet dari realis distinctio: at qui juxta nos inter essentiam, & relations datur contradictionis: ergo etiam realis distinctio. Resp. disting. ma. Relations sunt modi physici, neg. ma. metaphysici, sive tantum ratione distincti. conc. mai. & dist. sic min. neg. conseq. Nec plus volunt Patres, qui tunc pugnabant contra Arianos, negantes, posse communicari naturam sine Paternitate: atque dicebant, cum Paternitas sit modus essentiae, ratione distinctus, (hoc est, juxta nostram explicationem virtualiter) posse unum sine altero communicari. Ad confirm. neg. ma. de contradictione tantum prædicatorum acceptam; nam hæc capacitas potest provenire etiam à distinctione virtuali, de qua re n. 767. jam dictum.

785. Ob. 2. contra 2. conclus. *Essentia est in Patre: Filiatio non est in Patre:* sunt veræ propositiones, antecedenter ad operationem intellectus: ergo inter eas datur distinctio antecedenter ad operationem intellectus, seu formalis ex natura rei. Confr. Unum actu ex natura rei distinguiri ab alio, est actu ex natura rei non esse istud: sed hoc verificatur de essentia, & Paternitate: ergo. Resp. 1. cum Ulloa in *logica majore disp. 1. c. 2. n. 32.* Paternitas, vel Filiatio, & essentia sufficiunt realiter, simpliciter, & absolute contradictionis: ergo, si distinctio deberet proportionari susceptioni contradictionium, deberent realiter distinguiri. vide etiam eundem de DEO disp. 2. c. 3. n. 25.

Resp. 2. in forma neg. conf. ex jam sape dictis. Ad confit. Major iterum probat, vel omnino realis distinctionem, vel nullam obiectivam: quare dist. ma. unum ita distinguiri est actu non esse istud, ita, ut negari de ipso possit omnis identitas, tam realis, quam virtualis; vel unum de altero, tam in concreto, quam in abstracto metaphysico. conc. ma. ut tantum negari possit identitas virtualis, vel tantum in concreto quomodo cunque. neg. ma. & dist. nec sic mi. nego conseq. Accedit, quod nondum

videam, quomodo immediatè possit dici, quòd essentia ex natura rei non sit Paternitas : quamvis de aliquo identificato cum essentia possit dici, quòd non sit Paternitas, scilicet de Filiatione, quæ tamen est realiter distincta à Paternitate : unde etiam videtur posse negari minor.

786. Ob. 3. Capacitas ad verificanda prædicata contradictoria, seu distinctio virtualis, datur à parte rei: ergo est aliqua distinctio objectiva, seu antecedens operationem intellectus: non autem est realis: ergo formalis ex natura rei. Confir. Distinctio Scotistica nihil est aliud, quām capacitas ad contradictoria, antecedens operationem intellectus: sed hanc nos admittimus: ergo. Resp. retorq. argum. Etiam capacitas objecti, ad recipiendas denominations diversas à conceptribus diversis, datur à parte rei, quin sit distinctio ipsius objecti à parte rei: &, si aliqua esset, cùm capacitas detur realiter, esset distinctio realis. In forma neg. conseq. quia non est distinctio objectiva, sed tantum virtualis; quamvis realiter, sive à parte rei existens. Ad confir. neg. maj. Juxta Scotitas datur vera aliqua distinctio, antecedens operationem intellectus, quæ est causa illius capacitatibus contradictiorum. Sic etiam in creatis distinctio realis non est formaliter capacitas verificandi contradictoria: sed est causa, seu radix hujus capacitatibus. vide Ulloa in log. mai. disp. I. c. 2. n. 33.

787. Ob. 4. In DEO non datur tantum una perfectio, sed plures: non plures realiter: ergo plures formaliter ex natura rei, prob. mai. In DEO non tantum datur sapientia, aut tantum justitia &c. sed sapientia, & justitia &c. ergo. Confir. S. August. I. 6. de Trin. c. 5. fertur dicere (quamvis ibi non inveniatur) *Non eo Pater, quo DEUS, neque eo DEUS, quo Pater.* S. Damascenus de fide I. c. 4. ait, sapiens, iustum &c. non esse naturam DEI, sed circa naturam: ergo distinguuntur ista saltu formaliter ex natura rei. Resp. neg. conseq. Illæ perfectiones sunt tantum pure formaliter, seu per conceptum nostrum distinctæ, ad prob. conc. ant. neg. cons. non quidem datur tantum sapientia, seu perfectio, tantum habens formalitatem sapientia: sed tamen perfectio, quæ in DEO datur, est realiter tantum una: attamen complectitur in se re ipsa omnes formalitates omnium perfectionum DEO possibilium, sine ulla distinctione plus quam pure formalis. Ad confirm. nego consequiam. S. Damascenus tantum adstruit distinctionem pure formalem, S. Augustinus ad summum virtualem. vide Ulloam in log. maj. disp. I. c. 2. n. 36.

788. Ob. 5. contra 3. conclusionem. Si verificantur prædicata contradictoria de essentia, & Personis, tunc debet aliquid verè negari de essentia, quod verè affirmatur de Personis, & vicissim: sed hoc non potest dici: ergo. prob. mi. Quod verè affirmatur de Persona, & verè negatur de essentia, debet esse realiter distinctum ab ista: sed nullum prædicatum in Divinis potest esse realiter distinctum ab essentia: ergo. mi. prob. Nihil est in DEO, quod non sit realiter DEUS ex n. 518. ergo nullum prædicatum Divinum potest esse realiter distinctum ab essentia: Confir. Si Pater est realiter generans, & oppositus Filio: natura autem realiter non est gene-

rans, nec opposita Filio, debent prædicata generantur, & oppositi esse realiter distincta à natura: ergo hæc prædicata non erunt DEUS.

Responseri potest 1. insistendo principiis Ulloæ, neg. ma. nam tantum de Persona, non autem de essentia debet aliquid negari; quia, si prædicata sint verè contradictoria, non negatur aliquid de essentia, e. g. non negatur Pater, aut Filius. Quando vero negatur aliquid de essentia, tunc prædicata non sunt absolute contradictoria; sed tantum conditionatè. e. g. esse generans, non esse generans: esse oppositum, non esse oppositum, ut explicatum n. 777. nam etiam hic negatur tantum oppositio essentie, non Paternitatis; nam oppositio Paternitatis est realiter identificata essentie, ad prob. mi. omittitur totus syllogismus, & negatur suppositum, quod prædicatum *generantis generatione essentie*, vel *oppositi oppositione essentie* detur in Divinis. ad prob. mi. secundæ. iterum omittitur totum. Ad confir. dist. antec. si ista prædicata sint absolute contradictoria. conc. ant. si non sint. neg. antec. & conseq.

Responseri potest 2. dist. maj. si verificantur contradictoria, debet negari aliquid de essentia tantum in concreto. om. ma. debet negari etiam in abstracto metaphysico. neg. ma. & dist. sic mi. neg. conseq. ad prob. mi. disting. ma. quod verè negatur de essentia tam in concreto, quam in abstracto, debet esse distinctum. conc. mai. quod tantum negatur in concreto, neg. mai. & conc. mi. neg. conseq. ad prob. min. 2dæ concedo totum; quia non est contra nos. Ad confir. dist. ant. si natura non est generans &c. nec est generatio in abstracto, om. antec. si saltem est generatio in abstracto. neg. antec. & conseq. Explicatio responsionis petenda est ex n. 764.

Ne quis autem putet, hanc responsionem esse inusitatum, Ulloa in log. majore disp. I. c. 2. n. 77. ait, à plerisque negari, vel certè distinguunt hanc propositionem: *Omne, quod verè negatur de altero, existente in rebus, distinguuntur realiter ab illo altero.* Videtur etiam coincidere cum his P. Junius apud Ulloam in log. mai. disp. I. c. 1. n. 17. ubi distinguit inter *identitatem prædicativam*, & *identitatem entitativam*: aitque, entitativam stare in eo, quod duo conceptus objectivi dicant easdem entitates, quamvis de se invicem prædicari nequeant; nam si prædicari possint, ait, dari etiam identitatem prædicativam. Quare etiam ad talem negationem videtur sufficere distinctio virtualis.

789. Dices. Si aliquid potest prædicari de essentia substantiæ, vel in abstracto, non autem concretivæ, eo ipso debet concretum aliquid involvere, quod in essentia non datur: sed illud debet realiter ab essentia distinguiri: ergo debet juxta nos adhuc admitti prædicatum aliquod in Divinis, quod realiter distinguuntur ab essentia. Resp. I. om. ma. neg. mi. Non debet distinguiri ab essentia prædicatum, quod realiter datur in Divinis; sed tantum debet esse forma concreta, requisita ad denominandam essentiam e. g. generantem: hæc autem non datur in Divinis; nam ad denominandam essentiam generantem non sufficit generatio quæcumque activa; hæc enim proposicio: *Essentia est generans: ex communi acceptione Conciliorum, & ex di-*

Etis n. 777. & 778. significat, quod essentia sit generans, generatione respiciente ipsam essentiā, tanquam principium ut quod: quæ generatio est Chimærica, & nullatenus datur in Divinis: deficientē ergo forma deficit concretum.

790. Responderi etiam potest 2. cum alius, & quidem in ordine ad hanc objectionem circa essentiam, & Personalitates bene, quamvis fors aliis casibus de terminationibus contingentibus aliquanto difficultius applicetur responsio: responderi, inquam, potest, ad hoc, ut concretum possit prædicari, vel dare suam denominationem, requiri formam denominantem, unionem formæ, & simul capacitatem subjecti ad eam denominationem: &, quacunque ex his deficientē, deficere denominationem, seu concretum non posse prædicari.

Sic, licet color uniretur Angelo, non posset hic dici coloratus; quia, licet haberet formam, & unionem ipsius, tamen non haberet capacitatē ad eam denominationem, quæ stat in materialitate: sic etiam, licet Christo Domino unita sit gratia sanctificans ejusdem speciei cum nostra, quæ est forma denominans Filium adoptivum, tamen Christus Dominus, neque ut homo, potest dici Filius adoptivus, ut habet Concilium Francofordiensis sub Adriano Papa; quia scilicet deest Christo capacitas ad hanc denominationem, nempe natura extranea, seu non unita Divina, de qua re solet agi in tract. de incarn. Quare, etiamsi naturæ, seu essentiæ Divina, sit non tantum unita, sed etiam realiter identificata forma, seu quasi forma, denominans generantem, scilicet generatio activa, tamen deest ipsi capacitas ad hanc denominationem, quæ stat in eo, quod generans sit realiter distinctus à generato, sive quod non sit Filius.

Ut enim rectè ait Ulloa in *log. major. disp. 1. c. 2. n. 47.* unus ex cardinibus hujus mysterii est, necessariò intercedere distinctionem realem inter principium producens, & productum: atqui essentia Divina non est realiter distincta à producto, seu generato, sive est Filius: quare non deficit ei aliquid positivum, ad eam denominationem requisitum, sed tantum aliquid negativum, scilicet negatio prædicati Filii: adeoque non sequitur, quod aliquid positivum prædicatum sit in Divinis, quod non realiter identificetur cum natura. In forma disting. ma. debet concretum involvere aliquid negativum, quod in essentia non datur. om. ma. aliquid positivum, neg. ma. & om. mi. disting. conseq. debet admitti in Divinis aliquid prædicatum negativum, quod non datur in essentia. conc. conseq. debet admitti aliquid prædicatum' positivum, neg. conseq. Quod autem Persona habeat aliquam negationem, quam non habet natura, innegabile est. Tandem essentia Divina ad minimum, quidquid est in Divinis, habet substantivè, si non adjective.

791. Ob. 6. Si inter naturam, & Filium verificarentur contradictiones, tunc Filius esset verè realiter productus, natura non esset verè realiter producta; sed hac ratione realiter distinguenter: quod est contra fidem: ergo illa contradictiones non verificantur. prob. mi. Producens, & productum in Divinis realiter distinguuntur: sed productum, & non productum

magis opponuntur, quām producens, & productum: ergo multò magis debent realiter distinguiri productum, & non productum. Confir. Ideo producens realiter distinguitur à producto; quia producens non potest esse productus; neque enim potest produci à seipso, neque ab eo, quem producit: & hinc necessariò est non productus: sed etiam productum non potest esse non productum: ergo etiam productum realiter distinguitur à non producto: ergo, si verè in sensu reali ista contradictionia verificantur de essentia, & Filio, etiam deberent realiter inter se distingui Filius, & essentia: quod est contra fidem: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. mi. Saltem sumptam de producente Divino; quia hic necessariò est non productus. Quamvis autem in creatis possit idem esse productum, & producens (intellige, quod possit esse producens respectu alterius) quin idem simul possit esse productum, & non productum, & sic ista videantur magis inter se distingui: tamen, cùm in creatis nihil sit necessariò non productum, & nihil necessariò distinguatur pro semper à producto: in Divinis autem producens sit necessariò non productus, & necessariò pro semper distinguatur à producto: hinc magis distinguitur in Divinis producens, & productus, quām in creatis productum, & non productum.

Dices: Saltem ista sunt æqualiter opposita. ergo debent esse æqualiter distincta. Resp. om. ant. neg. conseq. De hac re agit Ulloa in *log. ma. disp. 1. c. 2. n. 65. & seq.* atque distinctionem virtualem ex principiis fidei deduci: & ex iisdem etiam debere desumi, ad quæ prædicata se extendet, ad quæ non. cùm ergo ex fide habeamus, producens, & productum, seu Patrem, & Filium realiter distingui, debemus dicere, ad ea prædicata distinctionem virtualem se non extenderem: cùm iterum ex fide habeamus, naturam non productam, & Filium productum, realiter identificari, debemus dicere, ad hæc prædicata se extenderem distinctionem virtualem.

792. Ad confir. dist. mi productum non potest esse id, quod est quomodounque non productum. neg. mi. non potest esse id, quod simul est producens, & non productum. conc. mi. & neg. utramque conseq. Productum non distinguitur in Divinis ab omni non producto, ut est fide certum; quia Filius non distinguitur realiter ab essentia: sed tantum distinguitur ab aliquo certa speciei non producto, hoc est, ab illo non producto, quod simul est producens. Quænam autem prædicata contradictionia in Divinis inferant distinctionem realem, quænam tantum virtualem, non potest desumi ex lumine naturali solo; quia hoc caligat ad illa mysteria: sed debet desumi ex lumine naturali, ut illustrato per principia fidei; hæc autem nobis per suam illustrationem monstrant, quod producens, & productum, in Divinis dicant distinctionem realem, non verò productum, & non productum, quamvis videantur æqualem haberet oppositionem.

Jam, an aliqua prædicata sint contradictiones absolute talia: an tantum conditionatae, seu illativa talia: vel omnino nulla, debet, ut ait Ulloa in *log. maj. disp. 1. c. 2. n. 51.* desumi ex legitima terminorum expositione, juxta commun-

nem acceptiōnē, & usum, ex quo desumen-dum, quānam intelligatur forma concreti. Dif-ficillimē autem, vel omnino non potest probari, quōd aliqua contradic̄tiō prædicatorū sit ma-jor, quām altera; quia tandem omnis oppo-sitio, & contradic̄tiō, reducitur ad esse, & non esse. Quamvis autem etiam probaretur, una esse major, quām altera, tamen fides adhuc ju-beret quiescere, & dicere, quōd una, quan-quam fortē apparenter major, tantū exigat distinctionem virtualem, altera realem. Si di-cas, sic respondere esse configere ad latibula, & mysteriorū sacraria. Resp. istud non esse in hac materia absurdum; cūm veritas, seu cognitio naturæ distinctionis virtualis, ut ait Ulloa in log. mai. disp. I. c. 2. n. 68. lateat in sacrario fidei, ibi-que quāri debeat.

793. Ob. 7. Quālibet Persona est totum id, quod est in DEO: ergo non potest differre in aliquo prædicato ab essentia. antec. prob. Sic SS. PP. paſſim loquuntur: & S. Bernardus ep̄. 190. ad Innocentium Papam cap. 2. sic ait: *Totum nempe est Pater, quod Pater, & Filius, & Spiritus S. totum Filius, quod ipse, & Pater, & Spiritus S. totum Spiritus S. quod & ipse, & Pater, & Filius. ergo.* Relp. dist. ant. quālibet Per-so-na est totum id, quod est in DEO essentiiale, conc-ant, est totum id, quod est in DEO personale, subdiſt. est totum id formaliter, ita, ut una Per-sona sit formaliter altera. neg. ant. (hoc enim est clare falso) est totum id eminenter, vel æ-quivalenter. conc. ant. & neg. conseq. ad prob. disting. ant. ut suprā. S. Bernardus loc. cit. mani-festè, & fusè loquitur de essentia, vel substantia DEI, quam ait omnibus communem: agitque contra Petrum Abailardum, quem, ait, negare, Spiritum S. esse de Patris, & Filiū substantia: & statim post verba objecta sic ait: *Nec enim verum, summiū bonum, quod sunt, inter se particu-liter dividunt, quoniam nec participaliter id possi-dent, sed hoc ipsum essentialiter sunt:* & mox ul-terius distinctionem Personarū sine præjudi-cio unitatis affirmat. Quando autem idem S. Pater l. 5. ad Eugen. c. 8. ait, Personarū pro-prietates non aliud esse, quām Personas, ipsasque non aliud, quām unum DEUM esse, iterum (ut manifestum est legenti contextum) plus non vult, quām omnes Personas esse realiter identifi-catas cum Divinitate, quamvis inter se realiter distinguantur, & numerum faciant: quæ fusè ibi deducit.

794. Ob. 8. Propositiones: *Essentia est Fi-lius: Pater non est Filius:* possunt exponi, quin verificentur contradic̄toria: ergo nostra proba-tio est nulla. antec. prob. Prima propoſitio ſic poſteſt exponi: *Datur in DEO identitas, qua Verbo communicatur cumulus omnium perfectionum abſolutarum, & tota ratio boni simpliciter infiniti:* ſecunda propoſitio autem ſic: *Pater, quā preceſe Pater est, non est Filius quā Filius:* haꝝ propoſitiones non habent prædicata contradictionia: ergo. Conſir. Ut haꝝ ſecunda propoſitio nega-tiva verificetur, debet aliiquid oſtendi, quod dicatur non dari, & quod reverā non detur: ſed hoc non poſteſt eſſe Persona Filiū, quæ reverā datur: ergo debet eſſe aliiquid aliud, ſci-licet Chimærica identitas, quæ daretur inter Pa-trem quā Patrem, & Filiū quā Filiū: ergo.

Resp. neg. ant. ad prob. nego, poſſe dari hanc explicationem primæ propositionis; quia illa non tantū significat, quōd essentia communiceat omne bonum Filiationi, ſed etiam quōd Filatio ſe communiceat eſſentia: adeóque deberet addi-ſi. Et viſiſim cumulo omnium perfectionum abſolutarum communicatur formaliter Filatio. Resp. 2. pro nunc omiſſa primæ propositionis explicatio-ne, nego explicationem ſecundā:

Vel enim tantū intelligitur Pater quā Pa-ter, hoc eſt, ut ſubſtantia certo noſtro conceptui, non eſt Filius quā Filius, hoc eſt, non eſt ſub-ſtantia alteri noſtro conceptui, diverso modo eum repræſentanti: & nullo modo eſt ſenſus ab Eccleſia intentus in illa propositione: *Pater non eſt Filius;* quia antecedenter ad omnem ope-rationem intellectū, Pater non eſt Filius: & eſſentia communicatur: Paternitas non commu-nicatur. Certè negare, iſtas propositiones eſſe ve-ras, antecedenter ad operationem intellectū, vide-tur non poſſe conciliari cum propositionibus fi-dei; nam ſic evacuatū totum myſterium SS. Trinitatis, ut patet ex dictis num. 782.

Vel intelligitur: Pater quā Pater à parte rei: at quid eft discriminis à parte rei inter Patrem quā Patrem, & Filium quā Filium? Saltem erit hoc, quōd Paternitas, & Filatio ſint realiter diſtincta. Bene: ergo ſunt iſta prædicata contradictionia. *Essentia eſt Filius, vel Filatio: Paternitas non eſt Filius, vel Filatio:* rediſque totum argumentum. Ad confirm. dist. ma. debet aliiquid oſtendi, quod non detur, hoc eſt, non exiſtat in re-rum natura. neg. ma. quod non detur in Patre, vel Paternitate. conc. ma. & dist. ſic mi. neg. conseq. Sic, quando dico: *Petrus non eſt Paulus* non nego Paulum exiſtere, neque etiam ne-ceſſe eft Paulum non exiſtere: ſed tantū ne-ceſſe eft, eum non inesse Petro. vide etiam n. 781.

795. Dices 1. Propoſitio: *Pater non eſt Fi-lius:* tantū significat: *Nou datur inter Patrem, & Filium tanta identitas, ut admiratur ipſis vera oppoſitio generantis, ac geniti.* Relp. neg. illa-licet enim omitteretur, aliquo modo æquivalere has propositiones, vel ſaltem unam ex altera in-ferri, tamen formaliter non idem ſonant; nam nonidentitas, ſed Filius ipſe eft prædicatum iſtarum propositionum, ut obſervat bene Ulloa in log. ma. disp. I. c. 2. n. 92. (ubi loco terminus identitas ponit terminum communicatio, quæ hic synonima ſunt) aliaſ neque rationale eft præ-di-catum in hiſ propositionibus: *Homo eſt ratio-nalis: Equus non eſt rationalis:* contra communis-ſimam. Dein, etiamsi omitteretur illa explica-tio propositionis, deberet ab adverſariis tamen admitti etiam haꝝ propoſitio: *Datur inter eſſen-tiam, & Filium, tanta identitas, ut admiratur ipſis, vel non detur inter ipſos, vera oppoſitio generantis, & geniti:* at haꝝ ipſa oppoſitio, denominans Patrem non identificatum, ſed oppoſitum genito: eſſentiam autem identificatam, & non op-poſitam genito, infert prædicata contradictionia, ex dictis n. 777. & 778.

Dices 2. Propoſitio: *Pater non eſt Filius:* vel eft copulativa, ut ſenſus fit: *Pater non eſt natura, & Filatio:* vel eft diſjunctiva, ut ſenſus fit: *Pater, vel non eſt natura, vel non eſt Filatio:* in utroque ſenſu eft falsa: ergo non eſt à parte rei,

ARTICULUS V.

Solvuntur relique Objectiones.

797. Ob. 10. Distinctio virtualis non potest admitti sine processu in infinitum praedicatorum: hunc nemo admittit: ergo, prob. ma. Ideo hoc praedictum *communicabile pluribus* distinguitur virtualiter ab essentia; quia ex una parte realiter identificatur cum essentia: ex altera parte est negabile de Paternitate, de qua non est negabilis essentia: sed rursus hoc praedictum *negabile de Paternitate* debet virtualiter distinguere ab esse communicabile; quia communicabile affirmatur de essentia, non item negabile: & sic in infinitum: ergo. Resp. neg. ma, ad prob. in primis hoc praedictum *communicabile*, neutraliter acceptum, non est negabile de Paternitate: præsertim, si sit subjectum propositionis; quia verum est: *Communicabile est Paternitas*; hinc potest negari suppositum. Secundo, ex doctrina Ulloæ relata n. 777. ista praedicta, *esse communicabile, non esse communicabile: esse negabile, non esse negabile*, non sunt absolute contradictoria; quia non intelligitur eadem communicabilitas, vel negabilitas, in utraque propositione, ut cit. *numero* est observatum. Unde nego ma, hoc enim praedictum non est negabile, saltem in abstracto metaphysico, de Paternitate, sed tantum aliud Chimericum, scilicet *communicabilitas Paternitatis*. verbo: quando dicitur: *Essentia est communicabilis*, adjективum *communicabilis* pro recto habet ipsam essentiam, saltem implicitè: quia significat: est id, quod est communicabile: per hoc id autem in hac propositione intelligitur essentia: quando autem dicitur: *Paternitas est communicabilis*, adjективum *communicabilis* pro recto habet Paternitatem, ex eadem ratione, & communione; si enim intelligeretur idem rectum, quod fuit in priori propositione, tunc haec propositio esset vera: nam significaret: *Paternitas est essentia communicabilis*: quod est verissimum. Hinc istud praedictum non distinguitur virtualiter ab essentia, sed supponit distinctionem virtualem essentia, & Paternitatis, propter Filiationem realiter distinctam à Patre, & tamen realiter identificatam cum essentia.

798. Dices 1. De ipsa Filiatione redit argumentum; nam haec, ut virtualiter distincta, debet habere praedictum, quod realiter iterum est identificatum cum essentia, & virtualiter ab eadem distinctum, de quo iterum redit quæstio. Resp. Filiationem non habere praedictum positivum, quod natura, vel essentia, non habeat, saltem realiter in abstracto metaphysico: sed habere negationem alicuius praedicti, scilicet Paternitatis, qua est realiter identificata cum natura, & virtualiter distincta: quia Paternitas etiam habet negationem praedicti, scilicet Filiationis. Verbo: Pater est virtualiter distinctus à natura; quia non est Filius: & Filius est virtualiter distinctus; quia non est Pater: nec in eo, quod sibi mutuo sint ratio distinctionis virtualis à natura, est ullum inconveniens.

A a 3

Dices

Dices 2. Sunt tamen prædicata contradictionia *communicabile*, non *communicabile*, saltem conditionatè talia, & fundant distinctionem virtualem, ex definitione data *num. 767.* item *communicabile pluribus* saltem non potest prædicari in *concreto*, seu adjectivè de Paternitate *ex num. 777. & 778.* ergo debet habere aliquod constitutivum, quod realiter identificatur naturæ, & virtualiter ab ea distinguitur. Resp. om. interim conseq. & ostendo tale prædicatum absque processu in infinitum; habet enim essentia prædicata *Filiū*, & *Spiritus S.* quæ Pater non habet: quæque sunt ratio mutua distinctionis virtualis naturæ à Personis: atque in his sicutur processus: & quæcumque tandem excogitentur prædicata, *communicabile*, *negabile* &c. eorum qualiscumque distinctio, ratione hujus mysterii, reducitur ad hoc, quod natura possit dici *Pater*, & *Filius*, & *Spiritus S.* non autem isti possint prædicari omnes de quavis Persona.

799. Ob. 11. argumentum hoc transversando à mysterio SS. Trinitatis ad mysterium libertatis Divine. Absolutè antecedenter necessarium, est virtualiter distinctum ab essentia, eo quod possit prædicari de essentia, non autem de terminacione contingente, realiter identificata: ergo debet esse prædicatum aliquod affirmabile de absolutè necessario, non autem de essentia: & sic ulterius. R. 1. ut suprà, neg. ant. Falsum est, quod absolutè antecedenter necessarium neutraliter non possit prædicari de terminacione; nam verum est: *Absolutè antecedenter necessarium est terminatio contingens*: item: *Terminatio contingens est absolutè antecedenter necessarium*: hoc est, est id, quod est absolutè antecedenter necessarium: vel est absoluta antecedens necessitas essentia: vel est essentia absoluta necessaria (nam in propositione: *Essentia est absolutè necessaria*: adjectivum vel in recto significat essentiam, vel in obliquo non necessitatem quamcumque, sed necessitatem essentia: quamvis non possit concretivè, seu adjectivè dici: *Terminatio contingens est absolutè antecedenter necessaria*.

Si urgeas argumentum in his propositionibus: *Essentia est absolutè antecedenter necessaria*: *Terminatio non est absolutè antecedenter necessaria*: Resp. iterum ex doctrina Ulloæ, has propositiones non est absolute contradictorias; quia in prioris propositionis prædicato intelligitur antecedens necessitas essentia: in prædicato vero secundæ propositionis intelligitur necessitas antecedens terminacionis. vide *n. 777. & 778.* nam falsum esset dicere: *Terminatio contingens non est absoluta antecedens necessitas essentia*. Si instes: Itæ propositiones sunt saltem conditionatè contradictoræ: ergo adhuc reddit argumentum. Resp. neg. conseq. quia hoc ipso nihil affirmatur de uno, quod negatur de altero; sed tantum negatur aliquid aliud distinctum ab essentia, & terminacione, scilicet absoluta necessitas terminacionis in seipso, seu ratione sui: quod tamen ipsum potest sufficere ad distinctionem virtualem, ut diximus *numeris modò citatis*.

Hinc Ulloa in logica majore disp. 1. c. 2. à *n. 72.* & iterum à *n. 87.* fuisse contendit, ad distinctionem virtualem non requiri distinctionem

realem in tertio, neque immediatam disconvenientiam in aliquo prædicato: sed sufficere mediarum, quam *n. 87.* asserit tunc dari, quando prædicatum, verè affirmatum de uno, distinguatur realiter à prædicato negato de altero, itamen, ut non posset distingui, nisi daretur distinctio virtualis: talia prædicata sunt *absoluta necessitas essentia*, *absoluta necessitas terminacionis*: quarum una dari non posset sine altera, nisi darent distinctio virtualis inter essentiam, & terminacionem *ex n. 777. & 778.* Fors etiam dici posset, sufficere disconvenientiam conditionatam, ita, ut scilicet daretur absoluta contradiccio vel disconvenientia prædicatorum, nisi in subiecto daretur distinctio virtualis.

800. Si petas: quare ergo non possit in concreto prædicari, & dici terminatio absolute necessaria. Resp. conformiter ad dicta *n. 789.* hæc propositio simpliciter proleta, ex communi acceptance, itemque ex dictis *n. 777. & 778.* significat, quod ipsa terminatio in ratione terminacionis sit necessaria: sive, quod detur absolute necessitas ipsius terminacionis ut talis: quod tamen est fallum; quia hæc necessitas est Chimærica: unde non datur forma requisita ad hanc denominationem: sicut tamen datur forma requisita ad denominandam essentiam absolute necessariam; quia datur absoluta necessitas essentia.

Si ulterius queras, an non etiam possit dici, deesse capacitatem subjecti. Resp. me jam dixisse *n. 790.* eam responsionem difficulter applicari ad hunc casum; cum nullum prædicatum actu sit in essentia Divina, quod non realiter, saltem substantivè, & tanquam abstractum metaphysicum, sit prædicabile de terminacione, adeoque affiri non possit distinctio in ratio realiter existente. Verum quidem est, quod essentia antecedenter potuerit habere Prædicatum, quod terminatio, e. g. *volitio*, habere non potest, scilicet nolitionem: at nolitio actu non datur, potentia autem habendi nolitionem est realiter etiam identificata volitioni; est enim vera hæc propositio: *Volitio est potentia habendi nolitionem*: quare non video, quale prædicatum actu habeat essentia, & realiter, saltem abstractivè, aut substantivè, non habeat etiam terminatio.

Si tamen quis vellet, defectum capacitatibus in subiecto posse refundi in prædicatum possibile, sive in possibiliter alicujus prædicati, potentis excludere volitionem, non autem potentis excludere essentiam, adeoque affirat, capacitatem, ad denominandam essentiam absolute necessariam, dicere etiam negationem, seu potius impossibilitatem prædicati, excludentis essentiam: econtra capacitatem, ad denominandam terminacionem contingentem, dicere possibiliter prædicati, excludentis volitionem: talis deberet admittere (quod forte alicui durum videbitur) denominationem necessarii non esse adæquatè DEO intrinsecam: sed formaliter, & non tantum argutivè, dicere aliquid negativum extrinsecum, nempe impossibilitatem Chimæra, seu prædicati excludentis essentiam Divinam (de possibiliitate nolitionis abstrahendo; quia disputari posset, an possit DEO dici extrinseca, de quo vide *num. 522. & 525.*) unde forte prior responsio in hoc casu est expeditior.

Hoc

Hoc tamen addo, eos etiam, qui non admittunt distinctionem virtualem sine distinctione reali in tertio (de quo vide Gormaz de DEO n. 129. & seq.) afferere, quod non debet dari realis distinctione in tertio actu existente: sed sufficere, si detur in tertio possibili, seu praescindente à reali existentia, & possibilitate: & hinc isti dicunt, essentiam Divinam, & volitionem contingenter, distinguere realiter in nolitione, & inter volitionem, & nolitionem, illam existentem, hanc verò possibilem, dari distinctionem impeditis, & impediti: qua non sit minor, quam producentis, & producti, atamen non exigit terminos coexistere, eo ipso, quod unus sit impeditus: quos tamen terminos coexistere exigit distinctio, vel oppositio producentis, & producti; cum producens, & productum necessario semel, & in Divinis semper coexistant.

801. Ob. 12. Potest dici, quod detur inter essentiam, & Paternitatem distinctio aliqua inadæquata realis: ergo non debet admitti virtualis. Resp. querendo, quid intelligatur per distinctionem inadæquatam: certè non distinctio partis à parte; quia in DEO non dantur partes: ergo tantum intelligitur talis distinctio, vi cuius unum prædicatum, realiter identificatum essentiaz, tamen non realiter identificatur Paternitati, e. g. Filatio: sed hæc non est distinctio realis essentiaz à Paternitate, sed tantum est distinctio realis Filiationis à Paternitate: quia Filatio, si intelligatur ut præcisa ab essentia, est realiter adæquate distincta à Paternitate. Unde nulla datur distinctio realis, saltem immediata, inter Paternitatem, & essentiam, sed ad summum datur mediata aliqua in tertio, eaque adæquata. Dein ex hac ipsa (ut adversarii vocant) inadæquata distinctione essentiaz à Paternitate, sequitur distinctio, ut modò explicatum, adæquata Paternitatis, & Filiationis, ex qua oritur distinctio virtualis inter essentiam, & Personas.

802. Ob. 13. Istæ propositiones: Tota essentia Patris identificatur cum Filio: Tota essentia Patris non identificatur cum Filio totaliter: non habent prædicata contradictoria: ergo non verificantur prædicata contradictoria, neque inter ipsas Personas, multò minus inter essentiam, & Personas. prob. ant. Non sunt contradictoria prædicata in his propositionibus: Tota anima hominis est in pede: Tota anima hominis non est in pede totaliter: ergo neque in prioribus. prob. etiam conseq. Tantum verificantur dictæ illæ propositiones; nam Filius habet quidem totam essentiam Patris, sed non totaliter; quia essentia etiam est Paternitas, quam Filius non habet. Resp. neg. ant. ad prob. neg. conseq. Ipsi termini totum, non totaliter, non habent locum in expositione hujus mysterii; alias non magis ineffabile, vel supra captum esset hoc mysterium, quam unio totius animæ simul cum capite, & simul cum pede; quam tamen unionem quilibet facile capit. Et quamvis forte existentiam animæ torius, simul in pluribus membris realiter distinctis, attamen unitis, non capiat homo sensibus immersus, tamen facilè capit naturaliter quivis Angelus, qui tamen non capit naturaliter hoc mysterium. Unde tota essentia Patris est totaliter identificata Filio; quia Pater-

nitas, utpote virtualiter distincta ab essentia, est suo modo, ut ita loquar, extra totalitatem essentiaz, prout hæc identificatur cum Filiatione.

803. Ob. 14. Distinctio virtualis deberet fundari in infinite perfectionis Divina: sed in hac non potest fundari: ergo. prob. mi. Infinitas illa non potest esse causa, cur aliqua perfectio negetur de infinite perfecto: atqui, si fundaretur in ea distinctio virtualis, deberet esse causa, cur de Paternitate, infinite perfecta, negatur Filiatione, quæ est perfectio; ergo. Resp. 1. Istud quoque debent solvere adversarii, qui utique etiam admittunt, distinctionem realem inter Personas fundari in infinita perfectione; si ergo potest infinita perfectio esse causa, cur ab infinite perfecto possit realiter distinguiri perfectio, poterit etiam esse causa, quod eadem de illo negetur. Resp. 2. neg. mi. ad prob. (om. interim, quod falsum est, Filiationem, aut Paternitatem, ut distinctas ab essentia, esse perfectiones) neg. mi. quia ex fide habemus, Patrem, licet infinite perfectum, tamen realiter non habere Filiationem. Ex quo tamen non sequitur, eum esse imperfectum, etiam tantum negativè; quia, quamvis non habeat Filiationem formaliter, habet tamen vel æquivalenter, vel, ut alii ajunt, eminenter; quia habet essentiam infinitam, quæ est realiter identificata etiam Filiatione.

804. Ob. 15. Contradicторia prædicata non possunt habere identitatem inter se: ergo non possunt convenire eidem realiter enti. Confir. Contradiccio excludit omnem identitatem: ergo, ubi datur aliqua identitas, scilicet realis, non potest dari contradicatio. prob. ant. Tantum isti duo termini contradictoriè opponuntur *aliquis, nullus*; ergo etiam tantum isti: *aliqua identitas, nulla identitas*; ergo ubi datur aliqua identitas, non potest dari contradicatio, seu nulla identitas: Resp. disting. ant. contradictoria non possunt habere identitatem immediatam inter se, om. ant. mediata in tertio. neg. ant. & conseq. quia in eodem realiter ente potest dari tertium, virtualiter distinctum. Ad confir. disting. ant. contradictio excludit omnem identitatem immediatam. om. ant. mediata. neg. ant. & conseq. ad prob. dist. 1. conf. tantum contradictoriè opponuntur aliqua identitas, & nulla identitas ejusdem rationis. conc. diversæ rationis. neg. 1. conf. & neg. suppositum ultimi consequentis, quod scilicet quilibet prædicata contradictoria tam universalem oppositionem inferat, ut excludatur omnis identitas; nam in Divinis quædam prædicata contradictoria tantum afferunt oppositionem aliquam minorem, qua excludatur tantum identitas immediata, vel virtualis. Sic etiam, licet sint contradictiorii termini *aliquis homo, nullus homo*: tamen non omnis contradicatio inter homines excludit omnem hominem: e. g. Petrus, non Petrus: non excludit identitatem cum Paulo.

805. Ob. 16. Quando dicimus, verificanti contradictoria de eodem ente, identificato cum duobus realiter distinctis, vel volumus tantum quod verificantur de illis duobus realiter distinctis, vel de eodem ente indivisibili: neutrum potest dici; ergo. prob. mi. Non potest dici primum; quia sic non verificantur de virtualiter distincto, sed tantum de realiter distinctis:

Eis: non secundum; quia sic verificarentur de eodem realiter, & virtualiter indivisibili ente, quod nec nos admittimus. Confirm. Essentia Divina, & Paternitas sunt una simplicissima entitas: ergo non possunt de iis verificari contradictionia. Resp. neg. mi. & dico secundum, ad prob. neg. ill. non de eodem, etiam virtualiter indivisibili, sed tantum de realiter indivisibili, & virtualiter multiplici (quale est complexum ex natura, & Paternitate) verificantur contradictionia.

Ad confirm. neg. conseq. hæc eam entitas simul est virtualiter multiplex: unde de ipsa essentia, non quidem virtualiter, sed tamen realiter accepta, sive de ipsa, & prædicato, realiter ipsi identificata, e. g. Patre, possunt verificari prædicata contradictionia. Dices: ergo eadem natura identificatur cum esse Patrem, & non esse Patrem: hoc clare implicat: ergo. Resp. dist. ma. ita, ut natura identificetur cum Patre, & formaliter ejus negatione, neg. ma. cum negatione tantum radicali, hoc est, cum aliquo positivo, à Patre distincto. conc. ma. & dist. sic minore, neg. consequent. Quando autem dicitur, non posse dari simul, esse & non esse, intelligitur formale ejusdem rei; quia non esse radicale, seu aliquid non identificabile cum altero, datur in quovis, realiter ab altero distincto.

806. Ob. 17. Juxta nos vera essent istæ propositiones: Paternitas non est virtualiter DEUS: Paternitas est virtualiter Chimæra: sed hoc nequit admitti: ergo. prob. ma. quoad primam propositionem: Hæc propositio est vera: Paternitas non est virtualiter Divinitas: ergo etiam illa prior. prob. etiam ma. quod secundam propositionem. Virtualis distinctio æquivalens reali: ergo vera est hæc propositio: Paternitas æquivalenter est realiter distincta ab essentia Divina: atqui Paternitatem esse realiter distinctam ab essentia est esse Chimæram: ergo Paternitas est æquivalenter, vel virtualiter Chimæra. Resp. neg. ma. quoad secundam, & probabiliter etiam quoad primam propositionem.

Prima enim propositio videtur habere hunc sensum: Subsistens Patris non est virtualiter subsistens terminans naturam Divinam: quod falso est; quia subsistens Patris est realiter, & virtualiter secum identificata. ad prob. conc. ant. neg. conseq. nam, ut jam dictum, terminus DEUS, quando prædicatur de Patre, vel Paternitate, videtur in recto dicere subsistens Patris; quia sicut ex num. 741. nomen DEUS per adjunctionem prædicati determinatur ad certam Personam, ita etiam per adjunctionem subjecti videtur ad eandem determinari. Si tamen effaciter probares, per nomen DEUS hic tantum intelligi Divinitatem cum subsistens absoluta, de qua num. 733. tunc Paternitas distinguetur virtualiter, nec fore absurdum dicere, quod Paternitas non sit virtualiter DEUS, sicut non est virtualiter Divinitas.

Ad probationem secundæ propositionis dist. ant. virtualis distinctio æquivalens reali quoad aliqua. conc. ant. quoad omnia. neg. ant. & disting. etiam consequens. est vera propositio: Paternitas est æquivalenter realiter distincta in ordine ad aliqua prædicata. conc. conseq. in ordine ad omnia. neg. conseq. concedo deinde subsumptum, & neg. conseq. Sic etiam est nul-

la argumentatio: Esse virtualiter distinctum ab omnipotencia, est esse æquivalenter realiter distinctum ab ea: sed esse realiter distinctum ab omnipotencia, est non esse omnipotentem; ergo esse virtualiter distinctum ab omnipotencia, est æquivalenter non esse omnipotentem. Jamverò in ordine ad quæ prædicata æquivalentes distinctiones, debet desumi ex principiis fidei.

807. Ob. 18. Ista propositio: Essentia ejus Filii: necessario involvit sensum formalem: ergo non verificantur contradictionia, nisi tantum formalia, prob. ant. Filio non identificatur essentia, nisi ut præcisa à ceteris Personalitatibus: ergo natura, ut identificata Filio, involvit præcisionem formalem, ant. prob. Filio non identificatur natura, ut involvens reliquias duas Personalitates: ergo. Resp. neg. ant. prob. neg. ant. quia utique antecedenter ad omnem operationem, seu præcisionem intellectus, essentia Divina realiter identificatur cum Filiatione, ad prob. quid intelligitur per illud ut involvens? non enim essentia involvit Personalitates ut partes, vel constitutiva; quia essentia non constituitur ex Personis: ergo tantum intelligi potest ut identificata.

Jam istud, ut identificata: si facit sensum formalem istum, ut significetur, quod id estitas cum aliis Personis sit ratio formalis immediatae identitatis cum Filio, conc. ant. neg. cons. quia, licet non identificetur essentia Filio, ut identificata Patri, vel Spiritui S. modo identificetur Filio essentia, quæ est identificata Patri, & Spiritui S. habentur omnia, quæ requiruntur, ut propositio: Essentia est Filius: in sensu reali sit verissima, absque omni præcisione formalis: neque inde sequitur, etiam Patrem identificari Filio, propter distinctionem virtualem. Si autem adverbari intelligent alium sensum, explicit, & respondebimus.

808. Ob. 19. Ista propositio: Pater non est Filius: ideo juxta nos est vera in sensu reali; quia Pater non est omne, quod est Filius: sed etiam non est omne id, quod est essentia: ergo etiam vera esset propositio: Pater non est essentia: quod est omnino falsum. Resp. dist. mai. tantum ideo est vera. neg. ma. ex alia etiam ratione, conc. ma. & om. mi. neg. conseq. & patritatem. Propositio affirmativa: Pater est Filius: ex communi acceptione Conciliorum, Patrum, & Theologorum, est suo modo collectiva, & significat identificari Patri, non tantum naturam, seu essentiam Filii, sed omnia, quæ identificantur Filio, & præcipue Filiationem ipsam; quia hac venit in recto prædicati: unde est falsa: consequenter contradictionis ejus est vera, scilicet: Paternon est Filius, ut dictum n. 795. Ubi obiter noto, licet propositionis copulativa contradictionis debeat esse disjunctiva, non tamen ideo etiam contradictionem propositionis collectivæ debere esse disjunctivam, ut cuique consideranti facilè pater: unde objici non potest, propositionem: Pater non est Filius: non posse esse collectivam, contra quod diximus n. 795. Econtra ista propositio: Pater est essentia: ex eadem communi acceptatione non significat, Patri identificari omnia, quæ sunt realiter identificata essentia: imò oppositum supponunt omnia Concilia, PP. &c. sed tantum significat, identificari ipsam essentiam, quæ venit in recto: ergo

ergo vera est ista propositio, adeoque falsa eius contradictoria: *Pater non est essentia.*

809. Ob. 20. Si de essentia, & Personis verificantur prædicta contradictoria, verifica- buntur etiam aliqua de creaturis: hoc est impos- sible; ergo, prob. ma. Dabitur cognitio crea- cognoscens essentiam, & non cognoscens e. g. Filium: ergo cognoscens idem, & non cognoscens idem: item unio hypothatica crea- uiet immediate Filiationem humanitati: non uiet immediate naturam: ergo dabitur unio imme- diate uniens, & non immediate uniens idem: ergo &c. Resp. neg. ma. ad prob. dist. ult. conf. & hæc contradictoria cadunt in cognitionem, vel unionem creatam. neg. conseq. cadunt in idem Divinum. conic. conseq. Cùm eadem realiter entitas DEI, virtualiter distincta, se habeat in or- dine ad certa prædicta contradictoria, quasi esset realiter duplex, seu quasi essent duo, po- test eadem creatura virtualiter indistincta habe- re respectum ad unum, & non ad alterum: sicut eadem unio Petri virtualiter proflus indistincta habet essentiale respectum ad Petrum, non ad Paulum, realiter distinctum. Sic etiam explicari debet connexionem creaturæ cum DEO ut uno, non vero ut trino, si hæc secunda non detur.

ARTICULUS VI.

An Personalitates Divinæ sint perfe-
ctiones virtualiter distinctæ ab essentia.

810. **D**ico. Personalitates Divinæ sunt realiter ipsa infinita perfectio essentia: sed non sunt perfectiones virtualiter distinctæ ab essentia. ita S. Thomas, quem teste Goneto tom. 2. tract. 6. disp. 3. de relat. Divin. n. 132, sequuntur communius Thomistæ, (qui- bus etiam ipse Gonetus consenserit n. 133.) & plu- rimi alii, præsentim antiqui, cum pluribus Recen- tioribus. Accedit Scotus ex professo quodlibet o- s. sub initium, & fustis art. 2. atque Scottista, teste Maistro disp. 7. de SS. Trinit. q. 1. n. 1. Ex nostris Molina in 1. p. q. 42. a. 6. disp. 2. ubi ait, esse com- muniorum Scholasticorum, & plures citat, præ- sentim ex Thomistis. Beccanus tr. 2. de SS. Trinita- te c. 2. q. 6. Ulloa de DEO disp. 2. c. 6. n. 70. & plures alii. Quamvis autem non negem, quod etiam opposita sententia suam habeat magnam authoritatem, tamen, ut mihi videtur, tantam non habet, quantum nostra. Suppono etiam hæc necessariam terminorum quorundam intelligentiam ex n. 99. & 122.

811. Prob. conclus. 1. auctoritate SS. Patrum, atque etiam Angelici, qui dicunt, dari in DEO unam tantum bonitatem, magnitudinem, dignitatem, veritatem &c. qui termini sunt con- vertibilis cum perfectione: &c. si quævis relatio, vel terminatio contingens, ut distincta, & seorsim, esset perfectio distincta à perfectione essentia, essent sane plures.

Dicta SS. Patrum sunt sequentia. S. August. l. 5. de Trinit. c. 8. Bonus Pater, bonus Filius, bonus Spiritus Sanktus, nec tres boni, sed unus est bonus. item l. 7. de Trinitate c. 2. Pa- ter igitur, & Filius simul, una essentia, & una ma-

R. P. Ant. Maior Theol. Tom. I.

gnitudo, & una veritas. S. Damascenus l. 1. de orthodoxa fide c. ii. Una enim est essentia, una bonitas, una potestas, una voluntas, una facultas, una authoritas, una, & eadem: non tres inter se si- miles. S. Bernardus serm. 80. in Cantica. Pater est verus, id est, veritas, Filius est verus, id est, veri- tas, Spiritus S. est verus, id est, veritas. Et bi tres unus verus, id est, una veritas. S. Fulgentius lib. de fide orth. ad Donat. paulo post medium: Una quippe veritas unius veri DEI, in una veritas unus verus DEUS. Boëtius ad Joannem Diaconum: an Personarum nomina de essentia predicen- tur. Pater veritas est, Filius veritas est, Spi- ritus S. veritas est. Pater, Filius, Spiritus S. non tres veritatis, sed una veritas. S. Thom. quest. 2. de potentia a. 4. ad 14. Sicut Paternitas in Pa- tre, & Filiatio in Filiō, sunt una essentia, ita & sunt una dignitas, & una bonitas. Rursus 1. p. quest. 42. a. 4. ad 2. Dignitas est absolute, & non essentia pertinet: sicut igitur eadem essentia, que in Patre est Paternitas, in Filiō est Filiatio, ita ea- dem dignitas, que in Patre est Paternitas, in Filiō est Filiatio: dein ex hoc ad 3. sic infert: Unde ne- que omnes relationes sunt maior aliud, quam una tantum: nec omnes Personæ maior aliud, quam una tantum; quia tota perfectio Divine nature est in qualibet Personarum.

Nec dicas, S. Doctorem in 1. dist. 25. q. 1. a. 4. admittere tres res; nam repono: ibidem ne- gat, in DEO dari tria entia, atque, terminum ens, si sumatur substantivè, non posse in plurali dici de DEO: unde terminum res etiam ibi non accipit substantivè, sed adjektivè, ut significet tres reales (intellige relationes) & sane se ipsum explicat ibidem ad 3. dum ait, per rem se intelligere relationem, in DEO realiter existentem, quæ multiplicetur in DEO: verbo: non intelli- git per terminum res, in his circumstantiis pos- situm, aliquam entitatem, vel perfectionem, quæ multiplicetur in DEO. Confr. 1. A Concilio Lateranensi C. Damuanus admittitur tantum una quedam summa . . . res, que . . . est Pater, & Filius, & Spiritus S. nec sit ulla mentio de pluribus rebus: ergo Concilium tantum agnoscit unam rem, consequenter etiam tantum unam perfectio- nem.

812. Respondent adversarii, istos textus intelligendos esse, tantum de magnitudine, bo- nitate, re &c. absoluta, non autem relativa; sed contra, ut ait Ulloa, mirum est, quod ista distinctio fugerit Concilium Lateranense, etiam post accuratum examen hujus controversiæ; cum tamen, si ritè adhiberi potuisset, valde conduxisset ad compendiandam item, inter Pe- trum Lombardum, & Joachimum Abbatem: quin sine illa mancam nobis doctrinam Patres illi de- dissent. Eandem etiam distinctionem, inter bo- nitatem relativam, & essentiæ, non afferit S. Augustinus, quamvis hinc inde uratur termino: relativity. Dein, si possunt admitti plures enti- tates, res, perfectiones, &c. relativæ, poten- runt etiam admitti plures Divinitates, essentiæ, existentiae, substantiae relativæ, item infinitates, in creationes, immensitates, æternitates. &c.

Nam eodem modo possumus adversarios urgere, ut illi nos. Personalitates, ut distinctæ

B b

ab

ab essentia, non sunt creature, non sunt accidentia, non sunt nihil, non sunt finitæ, non sunt creatæ, non sunt loco terminatae, non sunt temporales: adeoque debent esse Divinæ, seu habere aliquam Deitatem, esse substantia, ac essentia, esse existentes &c. ergo, ut vix non jocatur Ulloa de DEO disp. 1. c. 5. n. 71. habemus quatuor Deos, unum absolutum, tres relativos: item quatuor substantias, essentias, ac existentias Divinas: item quatuor infinitos, & increatos, immensos, ac æternos. Erista multiplicabuntur non tantum adjectivæ: sed etiam substantivæ; quia concreta etiam substantialia multiplicantur; si subjectum, & forma multiplicantur, quod in hoc casu fieret: hoc autem videtur prouersus absurdum, nec satis conforme symbolo S. Athanasi, ubi profitemur tantum unum DEUM, unum in creatum, unum immensum, unum æternum, unam Divinitatem, essentiam, ac substantiam. Est etiam aperte contra Angelicum, qui q. 2. de potentia a. 6. in corp. ait: *Nou est concedendum, quod aliquid absolutum in Divinis multiplicetur, sicut quidam dicunt, quod in Divinis est duplex esse, essentiale, & personale; omne enim esse in Divinis essentiale est; nec Persona est, nisi per esse essentia.*

813. Confr. ex Ulloa de DEO disp. 2. n. 79. In DEO uno non debet admitti multiplicitas, nisi quam ex Scripturis, aut Ecclesia, vel Patribus docemur; quia mysteria in DEO non sunt regulanda per metaphysicas rationes, quibus omnibus superiora sunt: atque ex illis docemur, tantum multiplicari in DEO Personas, hypostases, substantias, relationes, proprietates, notiones, origines, processiones: non vero essentiam, existentiam, Divinitatem, substantiam, entitatem, rem, perfectionem: ergo. Quamvis autem intellectus noster non capiat, unum multiplicari sine altero, non refert; quia etiam non capit, quomodo multiplicentur realiter Personæ, sine multiplicatione essentia, realiter identificatae. Quod si dicas, istud uteunque explicari ope distinctionis virtualis; respondeo, etiam beneficio ejusdem exponi illud superius.

814. Probatur conclusio 2. Omnis perfectio in DEO deber est infinita; nihil enim limitatum potest esse in DEO, omnimodè infinito: ergo juxta adversarios prater essentiam dabuntur tres aliæ perfectiones, in sua saltem linea infinitæ: sed hoc admitti non potest: ergo. prob. mi. subsumpta. Relations, vel Personalitates non sunt de ratione essentia, ut est communis, & facile probatur; nam tota ratio essentia debet esse communis tribus; cum tamen Personalitates non possint esse communes: ergo ratio essentia non esset tam perfecta, quam ratio Personæ, saltem in concreto, seu ut dicentis Personalitatem, & naturam, e. g. ratio Filii concretæ sumpti, quod est valde absurdum.

Rursus tota Trinitas esset perfectior, quam quælibet Persona seorsim, contra S. Augustinum cit. n. 146. item tam Pater, quam Filius essent perfectiores Spiritu S. quia hic tantum haberet unam perfectionem relativam, scilicet spirationis

passivæ; cum Pater habeat duas, scilicet genrantis, & Spirantis: Filius etiam duas, geniti, & Spirantis. Taceo, quod vel hoc absurdum multis videatur, quod in una Persona non sit ali, qua perfectio infinita, quæ revera in DEO existit; cum hac ratione non sit perfecta omni modo possibili. Videatur Molina in l. p. q. 42. a. 6. disp. 1. q. 2.

815. Dicunt quidem adversarii, essentiam Divinam continere eminenter omnem perfectionem, adeoque non esse perfectius complexum ex ipsa, & relationibus, quam ipsam solam, neque unam Personam perfectiorem esse, quam alteram; cum quilibet habeat essentiam. Sed contra: quamvis sat facile percipi possit, quod essentia Divina eminenter continet aliquam perfectionem creatam, limitatam, & respectu infinita perfectionis quasi nihil computandam, tamen non potest infinita perfectio contineri eminenter; nam, ut recte advertit Mastrius disp. 7. de SS. Trinitate q. 1. a. 1. num. 4. eminenter continere, de rigore sermonis, est continere aliquid dempris imperfectionibus, vel aliquid perfectius, adeoque dici excessum, seu eminentiam perfectionis supra rem contentam: quæ utique dari non possunt in nostro casu. Addit Mastrius num. 5. hac ipsa de causa creataram, additam DEO, nullam addere perfectionem ipsi; quia eminenter continetur à DEO, consequenter nec Personalitatem addere eidem perfectionem, si eminenter continetur.

Conclusio hæc de Personalitatibus Divinis extendi etiam debet ad terminaciones contingentes actuum voluntatis, & intellectus Divini; nam & ista non sunt perfectiones ab essentia distinctæ, ut ex prima probatione facile colligitur. Quamvis autem secunda ratio in ordine ad has terminaciones non sit efficax (nam, cùm omnes Personæ à qualibet terminacione eodem modo afficiantur, nunquam ex his potest probari, quod, si essent perfectiones, propter ea una Persona posset esse perfectior altera) attamen saltem, cum possibilis sit pura omissione libera in DEO ex num. 42. sequitur, quod, si hæ terminaciones sint perfectiones, essentia Divina possit carere aliqua perfectione intrinseca, sibi possibili: quod non videtur posse admitti.

ARTICULUS VII.

Solvuntur Objectiones.

816. O B. I. Concilia, maximè Nicenum II. & SS. PP. dicunt, in DEO dari tres perfectas substantias, vel tres perfectos: item dari personalē perfectionem: item tria perfecta &c. quos textus vide apud Mastrius disp. 7. de SS. Trinitate q. 1. a. 4. n. 42. ergo ipse Personalitates sunt perfectiones. Confirm. SS. PP. etiam dicunt, DEUM absque relationibus fore imperfectum: ergo. Resp. conc. ant. neg. conseq. Una, eademque perfectio essentialis, cum sit in pluribus per identitatem, reddit plures perfectos; sicut, si eadem albedo per replicationem efficit pluri-

pluribus muris unita, redderet omnes albos: & defacto eadem cognitio denominat plures cognitos. Quando autem in Synodo VI. seu Constantiopolitana III. a. 18. in editio Constantini Pogonati Imp. dicitur: *Credimus . . . . unitatem quidem propter naturalem unionem, ac dominationem: Trinitatem vero propter subsistentiarum perfectionem: hoc ipso, quod non dicitur perfectiones, innuitur, tantum esse unam, scilicet essentiale, quæ tamen sit tribus communicata, & propter quam ira communicatam credenda sit Trinitas; quia sine Trinitate ita communicari non posset: nec alii verbis admittitur ibi perfeccio in subsistentiis, ut oppositis unitati.*

Quod attinet ad Personalem perfectionem, de ea S. Damascenus l. 1. de orth. fide c. 11. sic habet: *Quantum ad causam (sicut enim Græcus, & ideo causam in DEO admittit) & ea, quæ à causa pro- ficiuntur, ac Persona perfectionem, hoc est, ex- stendi modum, discrimen animadvertisimus: cum au- tem eodem loco, ut citavimus num. 81. idem S. Pater non admittat in DEO tres bonitatis, sed unam tantum: neque hic admittit propriæ dictas perfectiones, sed tantum latius aliquo modo dictas, seu aliquos modos existendi, scilicet subsistentias. Tria perfecta admittit S. Epiphanius heresi 69. circa medium: verum intelliguntur tria supposita, sed una, eadémque perfectione perfecta. Plus certè ex eo textu, si- ne omni ulteriori explicatione posito, infiri non potest.*

817. Ad confir. neg. conf. Per illum loquendi modum tantum innuunt SS. PP. essentiam Di- vinam fore imperfectam, si non esset communicabilis pluribus, aut secunda: & hoc est, quod vult S. Cyrillus Alexandrinus l. 1. thesauri c. 6. paulo ante medium, ubi sic ait de Patre Divino: *Perfectus autem est, non solum; quia DEUS, sed etiam; quia Pater: nam immediate addit: Quare, qui DEUM negat, Patrem esse, is excusidatorem asserit à Divina natura, ut jam perfecta non sit; cum generandi virtute caret: quod ultius pluribus probat. Idem etiam vult, ut patet legenti l. 2. thesauri c. 1. dum ait: Non enim potest esse perfecta Deitas, nisi Filiū habeat.*

Eodem modo exponentis est S. Athanasius orat. 2. contra Arianos circa medium: item S. Hilarius l. 12. de Trinit. circa medium: item S. Ambrosius l. 4. de fide c. 4. quos vide apud Mastrium loco modo citato. S. Gregorius Nazianzenus orat. 5. de Theol. sub initium, scribit quidem, *Dei- tatem non fore perfectam, si caret sanctitate, hanc autem habere non posse, nisi habeat Spiritum San- tum: sed utique Pater est etiam Sanctus per identitatem, etiam si non habeat per identitatem Spiritum S. unde S. Doctor non vult dicere, Spirationem passivam, ut distinctam ab essentia, esse sanctitatem: sed tantum, Divinam naturam, ut sanctam, exigere etiam Spirationem passivam, &, si hanc non haberet, caritatem eam infinitudine sanctitatis, quæ ipsi debetur, quæque necessariò se debet per identitatem effundere, seu communicare Spiritui Sancto.*

Citatur & aliis textus ex hoc S. Patre orat. 3. ubi dicitur de Paternitate sic scribere: *Est glo- ria audio, non diminutio, quemadmodum Spiritus*

*productorem esse: sed longo labore hunc tex- tum invenire non posui: certè loco citato non habetur. Si contextum legero, respondebo. Interim Ulloa respondet, quod, sicut rationale in homine dicit perfectionem ultra animalita- tem; non quia dicit distinctam, sed quia eandem clarissim explicat: ita eriam DEUS Pater dicat perfeccioem, quam non dicit solus DEUS; quia eandem clarissim explicat. S. Athanasius autem oratione contra gregales Sabellit post medium, dum sic ait: *Universa enim plenitudo, & integras Deitatis est Pater, ut Pater: universa item plenitudo Deitatis est Filius, ut Filius: est pro nobis; quia vult, omnem plenitudinem perfectionis esse in qualibet Persona, ut distincta ab altera, a deoque stare in sola essentia: quod patet ex hac adjecta ratione, dum ait: Quando quidem amborum una forma intelligitur, quæ integræ se in u- troque, & solidè exhibet.**

818. Ob. 2. Relations, vel Personalitates, ut distinctæ ab essentia, adorantur: ergo debent esse perfectio, ant. probatur. Ecclesia in præfatione festi SS. Trinitatis sic canit: *Ut in confes- sione vera, sempiternaque Deitatis, & in Personis proprietas, & in essentia unitas, & in maiestate ado- retur equalitas: ergo adorantur proprietates, seu Personalitates, ut distinctæ. Confir. 1. Si relationes non essent perfectiones, non esset ratio, cur dare- tur in DEO: ergo. Confir. 2. Videtur ex se absur- dum dicere, quod in DEO detur aliquid, quod non sit perfectio: ergo.*

Resp. dist. conseq. Personalitates debent es- se perfectio essentialis. conc. conseq. debent esse perfectio distincta ab essentia, nego conf. ad prob. dist. cons. adorantur ut distinctæ ab essentia tantum virtualiter. conc. conseq. ut plus, quam virtualiter, distinctæ. neg. conseq. Personalitatem esse vir- tualiter distinctam ab essentia, & perfectione es- sentiali, non impedit, quod minus ipsa sit verissimè, & realissimè, perfectio essentialis; quia distinctio virtualis, cum non sit distinctio a parte rei ex n. 767. non excludit, imò supponit identitatem realem: consequenter adorari Personalitatem, ut virtualiter distinctam, est adorari ut realiter identificatam cum perfectione essentiali, seu, ut habentem istam per identitatem realem, quamquam cum aliqua discrepancia in aliquo prædicato. Ex quo tamen nullatenus infertur, adorari aliquam perfectionem distinctam ab essentiali; quia nulla datur. ita Ulloa, & quoad substantiam etiam Molina, atque Becanus.

Mastrius disp. 7. de SS. Trinit. a. 4. n. 48. &
49. ex Scoto addit, omnes tres Personas Di- vinas adorari, & quidem adoratione, speciali- ter terminata ad unam præ altera, ut patet ex Litaniis: sed unicum, & eandem esse rationem adorandi in omnibus; quia omnes adorantur ut unus DEUS, & sic explicari potest S. Epiphanius in Ancorato non longè ab initio dicens: *Honoratur autem Pater, secundum quod Pater est: honoratur Filius, prout Filius est: honoratur Spiritus S. prout Spiritus verus est, & Spiritus DEI: hoc est, hono- ratur unus, etiam ut distinctus ab alio, quamvis sit eadem ratio omnes adorandi. Quod confir- matur ex eo, quod illa Præfatio Ecclesiae sit maxi- mè composta ad hereticorum errores confu-*

tandos, qui volebant, aut non esse realiter plures, aut non eodem modo adorabiles SS. Perlonas, de quo Molina loc. cit. n. 810, sub finem. Ad 1. confir. neg. ant. Ratio, cur dentur relationes, est ipsa essentia Divina, exigens se per identitatem communicare tribus realiter distinctis, in quo stat infinita, & incomprehensibilis perfectio. Ad 2. confir. disting. ant. videtur absurdum, quod detur aliquid in DEO, quod non sit perfectio essentialis. conc. ant. quod non sit perfectio distincta ab essentiali perfectione. neg. ant. & cons. Recoluntur hic probationes nostræ sententiae.

819. Dices 1. Persona Verbi sanctificat humanitatem Christi, & infinitè dignificat ejus merita; ergo debet esse perfectio. Resp. cum Ulloa, ut suprà dist. conseq. debet esse perfectio essentialis. conc. conseq. debet esse perfectio distincta ab essentiali. neg. conseq. In primis Verbum, vel Persona Verbi, seu Filius in concreto, dicit etiam naturam Divinam. Sed, si loquamur etiam tantum de Personalitate, hæc, cum sit tantum virtualiter distincta ab essentia, secum realissimè assert perfectionem essentialiem, adeoque sanctificat humanitatem, & dignificat merita: ipsa tamen non est distincta sanctitas, neque (ut S. Thomas citatus n. 811. doce) est distincta dignitas. Et hic iterum id sub oculis habendum, quod jam sèpe dictum, nempe, distinctionem virtualē non esse à parte rei distinctionem, sed tantum æquivalētiā ejus in ordine ad aliqua prædicata.

Dices 2. Verbum magis sanctificat humanitatem, aut dignificat merita Christi, quia n. Pater: ergo non sola essentia sanctificat, vel dignificat. Resp. conc. totum; nam etiam Verbum dignificat, sed non nisi per dignitatem essentialē: quod autem per hanc Pater non sanctificet, sicut Verbum sanctificat, ratio est; quia ipse non unitur humanitati, nec constituit suppositum elicēns illa merita. Nec est bona argumentatio: Natura Patris dignificat: ergo etiam Pater; alias deberet Pater etiam esse Filius; quia ejus natura est Filius.

820. Dices 3. Persona Verbi (& eadem est ratio de Persona Patris, ac Spiritu S.) ut distincta ab essentia, habet aptitudinem, & capacitatem, ad identitatem cum essentia Divina: sed hæc ipsa aptitudo, vel capacitas, est perfectio: ergo mi. prob. Incapacitas ad eam identitatem est imperfectio: ergo capacitas est perfectio. Confir. Talis capacitas non potest oriri, nisi ex illimitatione Personalitatis; quia in nullo ente finito est reperibilis: ergo. Resp. 1. insistendo principiis Ulloæ. om. ma. dist. mi. hæc aptitudo est perfectio essentialis. conc. mi. Est distincta ab ilta, neg. mi. & conseq. ad prob. om. ant. dist. conseq. ut prius. Persona, ut virtualiter distincta ab essentia, est realissimè ipsa essentia, nec habet aliam capacitatē ad identitatem cum essentia, quam qualēm habet ipsa essentia ad identitatem secum ipsa, quæ est tantum capacitas latius dicta in aliquo sensu purè formalē: sicut autem capacitas essentiæ non est perfectio distincta ab essentia, ita etiam capacitas Personalitatis. Ad confirm. om. totum in sensu modo explicato.

Respondent alii cum Mastrio ad hanc objectionem neg. mi. nam capacitas, non exigens

identitatem, sed tantum potens recipere perfectionem, seu, ut ipse explicat, non positiva, sed tantum suo modo negativa, non est perfectio, ad prob. conc. ant. negant consequentiam; datur enim medium, scilicet prædicatum neutrum: & sic Angelus, nec est frigidus, nec calidus, & lapis, nec rationalis, nec irrationalis: sic ratio, nec est perfecta, nec imperfecta. Ad confir. negant ant. dicuntque, capacitatē illam oriri ex ente, nec finito, nec infinito, quales esse Personalitates, volunt Mastrius, Molina, atque Becanus: & Molina addit, divisionem entis in finitum, & infinitum, esse tantum entis, à Philosophis cogniti: Becanus verò affert similitudinem puncti, quod nec sit finitum, nec infinitum in extensione; cum nullam habeat. Responsio Ulloæ est expeditior.

821. Ob. 3. Relationes, ut distinctæ ab essentia, non sunt nihil, sed sunt ens: ergo perfectio, prob. conseq. Omne ens est bonum: ergo bonitas, atque perfectio est, quæ sunt synonyma. Ad hanc objectionem in primis retorquet argumentum in omnibus illis, quæ adducta sunt n. 812. e. g. Relationes non sunt creatæ, finitæ, temporales, loco terminatae &c. ergo sunt Divinitates, æternitatem, immensitatem &c. Dein non minus sunt termini transcendentes, veritas, bonitas, quam ens, & tamen non multiplicantur in DEO: ergo nec ens. Certè S. Thomas in 1. dist. 25. q. 1. a. 4. negat, in DEO dari tria entia, & quantum vis admittat tres res, videtur intelligere terminum illum adiectivè, hoc est, tres reales; cum enim dicat, non dari tria entia, videtur supponere, terminum res adiectivè prædicari: nam si substantivè accipiatur res, tunc res, & ens sunt idem, & ex Lateranensi, citato n. 811. tantum datur unum. In forma variæ varie respondent.

822. Molina respondet dist. ant. Relationes, ut distinctæ, sunt ens, quale tantum cognoverunt antiqui Philosophi. neg. ant. sunt ens alienus rationis, conc. ant. & neg. conseq. ad probat. dist. eodem modo ant. & neg. conseq. ait enim hic auctor, relationes Divinas non esse capaces perfectionis ex rationibus pro conclusione allatis. Idem ferme volunt Scotistiæ, cum distinguintur ens quantum, & non quantum, seu inter ens, quod habet quantitatem, si non molis, saltem virtutis, & inter ens non quantum, quod neutrā quantitatem habet, quale ens dicunt esse relationes. Respondent alii neg. ant. ajunt enim, dari medium inter ens, & nihil: scilicet, esse connexum cum ente: quod non significat perfectionem, sed tantum esse connexum cum perfectione.

Resp. cum Ulloa de DEO disp. 2. c. 6. n. 71. Relationes sunt ens entitate essentiæ, conc. ant. entitate distincta ab essentia, neg. ant. & sub eadem dist. conc. vel neg. conseq. ad prob. eadem adhibetur distinctio. Ut enim jam diximus n. 819. distinctio virtualis assert secum identitatem realē cum essentia: unde etiam relationes, ut virtualiter distinctæ, sunt ens, aliquid, verum, bonum, perfectum, substantiale &c. sed entitate, aliquidditatem, veritate, bonitatem essentiæ, vel substantiam: sicut sunt existentes, æternæ, & immenses &c. sed existentiæ, æternitate, & immensitate essentiæ. Paritas aliqualis est cum muro, qui etiam ut distinctus ab albedine, est albus, dummodo

modo albedo sit unita; sic etiam relatio, ut virtualiter distincta ab ente, & perfectione, tamen est existens, & perfecta, modò sit realiter identificata. Si quæras, quid ergo concipiatur, quando concipitur id, quod habet Pater, & non habet Filius. Resp. non concipi entitatem, vel perfectionem: sed concipi relationem, Personalitatem &c. de quibus n. 813. Si dicas, omne id esse ens, cui non repugnat existere. Resp. cùm Personalitati repugnet existere per aliam existentiam, quām essentialē, vel absolutam, hoc ipso repugnare, ut sit ens distinctum ab essentia. Si urgeas, Personalitatem concipi ut aliquam perfectionem distinctam: Respondet Ulloa, se apprehensiones non morari; cùm etiam DEUS Pater concipiatur ut senex.

823. Dices. Relationes realiter inter se distinguuntur: ergo debent esse res, seu entia. Confir. 1. Quod realiter producit, aut producitur, debet esse res: sed Paternitas producit, & Filius producitur: ergo. Confir. 2. Filiatio realiter unitur humanitati: & ipsa est terminus immediatè unitus, non autem essentia ei identificata: ergo debet esse res. Resp. neg. conseq. non enim in Divinis distinguuntur una res ab altera, sicut nec una Divinitas ab altera; nam una summa res ex Lateranensi est omnes tres Personæ: unde istæ, quatenus inter se distinguuntur, non sunt res; quamvis sint reales, scilicet relations, proprietates &c. vide supra n. 813. & Ulloam disp. 2. de DEO c. 7. n. 81. Ad 1. confir. retorq. arg. Quod producit, aut producitur, debet esse aliqua essentia. Si neges hoc in Divinis, cur mihi non etiam licet negare illud? Unde neg. ma. saltem quoad secundam partem, intelligendo id, quod formaliter potest dici productum; sufficit enim, ut productum sit reale, seu realis Filiatio, quamvis non sit res distincta ab essentia: sicut etiam, quod formaliter producitur, non est formaliter aliqua essentia.

Quod attinet ad 1. partem minoris: ex S. Thoma cit. n. 741, non debet dici: *Paternitas generat*; sed: *Pater generat*. Pater autem non tantum habet ipsam essentiam, quomodounque per realē identitatem, sed dicit eam constitutivę; quamvis ipsa natura, seu res, non generet, de qua rectum n. 789. & seq. Si hoc tibi non placet, dic cum Ulloa cit. disp. 2. de DEO. c. 6. n. 70. producens, & productum, esse aliquid reale, perfectum &c. sed realitate essentiae. Ad 2. confir. neg. conseq. intelligendo illam de termino immediatè unito: sufficit enim, si hic sit aliquid reale: vel dist. debet esse res realitate essentiae. conc. conseq. realitate relativa. neg. conf. Nec tamen ideo res immediatè unitur humanitati, sed tantum id, quod est illa res, seu quod est reale; nam jam sàpe dictum, non omnia prædicta in Divinis convenire omnibus realiter identificatis. vide Ulloa de DEO disp. 2. c. 7. n. 88.

824. Ob. 4. Terminations contingentes actuum intellectus, & voluntatis Divinae, debent esse res, & perfectiones, etiam ut distinctæ ab essentia: ergo multò magis Personæ. prob. ant. Istæ terminations sunt exercitium intellectus, & voluntatis: sed exercitium est aliqua res distincta ab essentia, qua non exercetur, seu elicetur: ergo. Confir. Si possunt tres Personæ, aut duæ, vel plures

terminations, identificari in DEO, poterunt etiam plures res: prius est verum: ergo. Resp. ut supra, quod sint res, non tamen realitate alia, quām essentia; sed sint ipsa res essentialis. Unde sub hac distinctione conc. ant. & etiam conseq. ad prob. iterum dist. min. ut prius, & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. Scilicet terminations illæ sunt exercitium, quamvis essentia identificata non exerceatur, seu elicatur: sicut Filiatio est producta, quamvis natura identificata non producatur, de qua re n. p̄ced. Ad confirm. neg. ma. Quid multiplicetur in DEO, & qua plura possint identificari essentia, debemus habere ex principiis fidei, ex quibus habemus, plures Personas posse identificari essentia, vel etiam plures terminations: non autem plures res, vel perfectiones, ut probatum.

825. Ob. 5. Virtualiter distincta debent sub aliquo conceptu apparere ut duo: atque juxta nos e.g. Paternitas, & essentia, sub nullo conceptu apparerent ut duo: ergo. prob. mi. Sub nullo conceptu apparerent ut duæ res; quia semper essentiam tantum una res, scilicet essentia: ergo. Confir. Relations constituunt, & distinguunt Divinas Personas: ergo debent esse aliquid præter essentiam: prob. conseq. Ipsa essentia sola non constituit totam Personam, nec distinguit unam ab altera; alijs non esset eadem essentia in omnibus: ergo. Resp. neg. mi. ad prob. neg. conseq. non enim debent sub conceptu duorum entium apparere: sed sufficit, si sub alio conceptu ut duo appareant; & sic essentia apparet tanquam essentia, relatio tanquam relatio. Si etiam dicas, relationem constitui ex essentia, vel istam includere, ut vult Ulloa de Deo disp. 2. c. 7. n. 81. tamen apparent ut duo, scilicet ut includens, & inclusum, constituens, & constitutum.

Ad confir. dist. conf. relations debent esse aliquid præter essentiam, hoc est, aliud ens. neg. conseq. aliquid, id est relatio, hypostasis, proprietas &c. conc. conseq. ad prob. conc. ant. neg. conseq. Nec dicas, rationes distinctivas Personarum inter se, vel unius ab alia, non posse habere eandem essentiam; nam hoc non est verum; cùm u-tique Personalites omnes habeant eandem essentiam, & ex Lateranensi eandem rem: & tamen haec sunt vel maximè rationes distinctivæ Personarum. Nempe eadem essentia, ratione distinctio-nis virtualis potens verificare prædicata contradictione, vel contraria, potest per identitatem esse essentia istorum prædicatorum, consequenter contrariorum distinctivorum.

826. Ob. 6. Relations ut tres dicunt entitatem; non enim sunt entia rationis: ergo dicunt tres entitates. Confir. Adjectivum *tres* debet cadere super aliquid substantivum: sed qualcumque assignetur, semper erit entitas, & non phantasma: ergo debent admitti tres entitates. Resp. 1. retorq. argumentum. Relations non minus dicunt veritatem, bonitatem, quin & Divinitatem, de quibus num. 813. ergo etiam ista debent multiplicari. Resp. 2. dist. ant. Relations dicunt entitatem essentiae. conc. ant. distinctam ab essentia. neg. ant. & conseq. Propterea tamen non sunt entia rationis, sed sunt reales, ut sàpe jam dictum, vel, ut ait Molina, sunt tres adjectivæ, non substantivæ. Nec dicas. Si per impossibile essent realiter distinctæ.

distinctæ ab essentia, tamen forent aliquæ res; nam resp. tunc essent Chimæra, & non res. Ad confir. dist. ma. Adjectivum debet cadere super nomen substantivum qualemque. om. vel conc. ma. super substantiam, seu entitatem, vel super nomen substantivum, quod significat entitatem aliquam, quæ multiplicetur. neg. ma. quia potest cadere super relationem, proprietatem &c. quæ sunt eadem unica, & neutram multiplex entitas. dist. etiam min. erit entitas distincta ab essentia. neg. mi. Indistincta. conc. mi. & neg. conseq.

827. Ob. 7. Si Relationes, vel terminations contingentes, virtualiter distinguuntur ab omni sua entitate, tunc sunt Chimærae: consequens est falsum: ergo & antecedens. prob. ma. Nihil est magis intimum cuique rei, quam entitas sua: ergo proſus repugnat eam distinguere ab omni ista: ergo saltem præter entitatem absolutam videatur admittenda entitas, vel existentia relativa. Resp. Utique etiam adversarii admittere debent, quod ipsa entitas absoluta, seu essentia, sit reverè intime realiter identificata relationibus, sitque verè earum essentia, & tamen ab iis virtualiter distinguatur: & vicissim relations ab essentia, seu entitate. Et par est ratio de terminationibus contingentibus. In forma neg. ma. ad prob. dist. ant. nihil cuique magis est intimum realiter, quam entitas sua. conc. ant. nihil magis est intimum virtualiter. neg. ant. & conf.

828. Ob. 8. Personalitatibus nihil deest in sua ratione ipsis debitum: ergo sunt perfectæ. Confir. 1. Ipsæ sunt objectum amabile à voluntate Divina: ergo sunt bona, atque perfectæ. Confir. 2. Exdem convenienter essentia Divinæ: ergo sunt illi bona. Resp. disting. conseq. Personalitates sunt perfectæ perfectione essentia. conc. conf. aliâ distincta. neg. conseq. Personalitates etiam ut virtualiter distinctæ (quod jam sæpe dictum) habent realiter identificatam essentiam: quam si non haberent, utique ipsis deesset aliquid, vel maximè debitum; quia essent Chimærae: adeoque perfectæ sunt; quia habent perfectionem essentia. Nec retorques dicens, etiam essentiam fore Chimæram, si non haberet relations, adeoque etiam hanc esse perfectam, non perfectione sua, seu essentia, sed perfectione relationum; nam, cum certum sit, dati in DEO bonitatem, veritatem, perfectionem unam in omnibus, quæ debet esse essentialis, utique essentia jam est perfecta perfectione sua, seu essentiali: neque exigit relations tanquam perfectiones: sed tanquam hypostases, quibus perfectionem suam communicit.

Ad 1. confirma. Resp. cum Maistro, Molina, & Becano dist. tant. Personalitates sunt objectum amabile, amabilitate essentia. conc. ant. amabilitate distincta. neg. ant. & sub eadem distinctione conc. vel neg. conseq. si enim essentiam non haberent, amabiles non forent. Adde, quod à voluntate amari etiam possit pura negatio, seu id, quod non est perfectio physica. Unde etiam ex hoc capite, saltem, nisi aliud in antecedente subintelligeretur posset negari consequentia. Ad 2. confir. neg. conseq. Licet essentia convenientia, tamen eam non perficiunt, neque sunt ei bona, ita, ut afferant bonitatem distinctam; sed tantum sunt

bonæ quasi negative, seu non male: sicut suo modo est homini conveniens negatio impropositio- nis in membris, quamvis non sit positivè bona; cùm non sit bonitas physica.

829. Ob. 9. Paternitas in creatis est perse-
ctio: ergo multò magis in Divinis. prob. conf. Paternitas in creatis est participatio Paternitatis Divinæ ex illo ad Ephes. 3. v. 15. Ex quo omnis pa-
ternitas in celis, & in terra nominatur: ergo. Con-
fir. Relatio in genere, abstrahens à creata, & in-
creata, est perfectio: ergo etiam increata. Resp.
neg. conf. intellectam de perfectione distincta ab
essentiali. Paternitas creata est actio generativa,
quæ habet aliam essentiam, seu realitatem distin-
ctam ab homine, qui est Pater, consequenter uti-
que est perfectio illius hominis, praesertim cùm
etiam essentia hominis finita sit, & perfectibilis;
at in Divinis Paternitas, sicut non habet aliam es-
sentiam, quam Divinam, ita nec debet, aut potest
esse alia perfectio. Ad prob. reditè ait Be-
canus, paternitatem creatam non esse tam partici-
pationem Paternitatis Divinæ, quam totius SS. Tri-
nitatis, hoc est, esse hujus effectum; nam non
est particula Paternitatis Divinæ, sed tantum effec-
tus, accipiens suum esse à terra SS. Trinitatis; cùm
omnia opera DEI ad extra sint communia. Ad-
dit Molina, Apostolum dicere, non Paternita-
tem creatam esse à Paternitate Divina: sed à Pa-
tre, qui includit essentiam. In forma, concedo
antec. neg. iterum conf. in sensu superiori; suf-
ficit enim, ut Paternitas, seu Pater, aut SS. Tri-
nitas, sit perfectio essentialis.

Eodem modo respondetur, quando objici-
tur. Omne id, quod in creatis dicit perfectio-
nem limitatam, in DEO dicit illimitatam. Re-
spondetur enim dist. illat. dicit in DEO perfectio-
nem illimitatam essentialiem. conc. aliam. neg. illa-
tum. Ad confir. dist. ant. Relatio in genere est
perfectio semper distincta ab essentia. neg. ant. in-
distincta. om. ant. & sub data distinctione conc.
vel neg. conf. Ubi addo personalitatem in creatis,
seu subsistentiam, si sit negatio tantum, non esse
perfectio physicam: si autem diceretur, esse
modus aliquis, erit perfectio ex ratione tali,
ex quali Paternitas creata: de qua modo di-
ctum.

830. Ob. 10. Si Relationes Divinæ non
sunt perfectiones, non sunt incomprehensibiles
à creatura: hoc est falsum: ergo. Confir. 1. Est
perfectio essentia, posse subsistere in tribus Per-
sonis: ergo etiam ipsa Personalitates sunt per-
fectiones, prob. conf. Non esset perfectio subsiste-
re in pluribus, non dicentibus perfectionem: er-
go. Confir. 2. Personalitates sunt subsisten-
tiae, redduntque naturam subsistentem, prae-
sertim Filiatio reddit subsistentem naturam hu-
manam: ergo debent esse perfectiones. Resp.
cum Maistro, Molina, & aliis neg. ma. nam Re-
lationes realiter sunt Divinitas, quæ compre-
hendi non potest: item involvunt mysterium
SS. Trinitatis, quod apparenter opponitur prin-
cipiis naturalibus, & naturaliter comprehendi
non potest. Addit Molina, relationem com-
prehendi non posse, quin comprehendatur etiam
fundamentum, adeoque essentia Divina.